

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การศึกษาสภาวะการผลิตและการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดในประเทศไทย

A Study of Bottled Vegetable Oil Production And Marketing in Thailand

T097420

โดย

นางสาวนันทินี รัตนพัลลภ

เสนอ

รฟ.
นคชก
2540

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 07420
วัน,เดือน,ปี..... 9 3 2540

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.ศ. 2540

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง

การศึกษาสภาวะการผลิตและการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดในประเทศไทย

A Study of Bottled vegetable Oil Production And Marketing in Thailand

ของ

นางสาวนันทินี รัตนพิลลภ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (บริหารธุรกิจเกษตร)

เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2540

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

12 / 3 / 40

(อาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง)

กรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

12 / 3 / 40

(อาจารย์ศรีนวล นลินทิพยวงศ์)

หัวหน้าภาควิชา

12 / 3 / 40

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริจรยา เครือวิริยะพันธ์)

ร.พ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการ
164287
2540

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาสภาวะการผลิตและการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดในประเทศไทย

โดย : นางสาวนันทินี รัตนพัลลภ

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

สาขาวิชาเอก : บริหารธุรกิจเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : 12/3/40

(เสาวรีย์ ตะโหนดทอง)

ในอดีตการประกอบอาหารของคนไทยนิยมจะใช้น้ำมันหมูมากกว่าน้ำมันพืช ด้วยเหตุผลที่น้ำมันหมูมีราคาแพงกว่า เพราะต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูง ประกอบกับสภาพสังคมในอดีตผู้หญิงมักจะไม่ทำงานนอกบ้าน แม่บ้านจึงมีเวลาในการประกอบอาหารอย่างพิถีพิถัน แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ความสะดวกรวดเร็วในการประกอบอาหารจึงมีความจำเป็น น้ำมันพืชบรรจุขวดจึงเริ่มได้รับความนิยมและเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น ทำให้คู่ทางในการผลิตและการตลาดน้ำมันพืชบรรจุขวดขยายตัว โดยมีน้ำมันพืชที่ผลิตจากวัตถุดิบต่างชนิดกันเข้าสู่ตลาด เกิดการแข่งขันในตลาดน้ำมันพืช ดังนั้นหากมีการส่งเสริมโดยการขยายการผลิตวัตถุดิบพืชน้ำมันและนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการแปรรูป ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเกษตรกรที่จะปลูกพืชใหม่เพื่อเพิ่มรายได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อโรงงานผู้ผลิตเพราะช่วยลดต้นทุนในการผลิตโดยการช่วยลดการนำเข้าของวัตถุดิบพืชน้ำมันจากต่างประเทศได้อีกทางด้วย ดังนั้น จึงเกิดความสนใจในการศึกษาสภาวะการผลิตและการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ ศึกษาสภาวะการผลิต กรรมวิธีการผลิต โครงสร้างต้นทุนในการผลิต การตลาด การจัดส่วนประสมทางการตลาดของบริษัทผู้ผลิต ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์บริษัทผู้ผลิต ได้แก่ บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด (มหาชน) ส่วนข้อมูลทุติยภูมิได้จากการรวบรวมจาก หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บทความ เอกสารทางราชการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับสถานะการผลิตและการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวด นอกจากนี้ได้ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมน้ำมันพืช ทำให้ทราบถึงสถานะการผลิต การตลาดและปัญหาต่างๆอีกทั้ง แนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมการผลิต และการขยายตลาดของ อุตสาหกรรมน้ำมันพืชต่อไป

ผลจากการศึกษาพบว่า สถานการณ์ปัจจุบันในตลาดน้ำมันพืช การแข่งขันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยน้ำมันพืชในกลุ่มของถั่วเหลือง มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงกว่าน้ำมันพืชในกลุ่มของปาล์มและผสม เนื่องจากผู้ผลิตน้ำมันพืชในกลุ่มอื่นๆ เห็นแนวโน้มในการบริโภคของผู้บริโภคที่เริ่มสนใจในสุขภาพมากขึ้นและได้รับทราบคุณประโยชน์ของน้ำมันถั่วเหลืองมานานผู้ผลิตเหล่านั้นจึงเริ่มเปลี่ยนมาผลิตน้ำมันถั่วเหลืองบ้าง ซึ่งผู้ผลิตเหล่านี้ได้แก่ กู๊ด ทิพ สรทอง ทำให้น้ำมันพืชตรางูซึ่งเป็นเจ้าของตลาดเดิม ต้องปรับกลยุทธ์และสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้น มีการเปลี่ยนจุดขายจากการเน้นคุณสมบัติของน้ำมันพืชมาเน้นระบบการกลั่นกรองด้วยไอน้ำแรงดันสูง ส่วนในกลุ่มของน้ำมันปาล์มและน้ำมันผสม น้ำมันพืชตรามรกตยังคงเป็นเจ้าของตลาดอยู่ โดยผู้ผลิตรายอื่นๆ ไม่มีบทบาทมากนัก ปัญหาที่ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมน้ำมันพืชคือ ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบพืชน้ำมัน ส่วนปัญหาทางค่านายหน้าลดลงในช่วงเดือนมีนาคม-เดือนพฤษภาคมและปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์มจากประเทศมาเลเซียเป็นปัญหาทางการตลาด ซึ่งมีผลทำให้ยอดขายของผู้ผลิตลดลง การแข่งขันในตลาดน้ำมันพืชจะเป็นการแข่งขันในกลุ่มน้ำมันถั่วเหลือง โดยมีน้ำมันพืชตรางูเป็นเจ้าของตลาดมีส่วนแบ่งการตลาดร้อยละ 25 รองลงมาคือ น้ำมันพืชตราทุกร้อยละ 22 น้ำมันพืชตราทิพร้อยละ 21 น้ำมันพืชตรามรกตร้อยละ 20 น้ำมันพืชตราโลดส์ร้อยละ 3 และตราสินค้าอื่นๆร้อยละ 9 สำหรับกลยุทธ์การส่งเสริมการขายนั้นการโฆษณาถือเป็นหัวใจสำคัญของแต่ละบริษัทจะมีการเน้นจุดขายที่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นจุดขายในเรื่องคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ และกรรมวิธีการผลิต ส่วนการส่งเสริมการขายกลยุทธ์ที่แทบทุกบริษัทนำมาใช้คือการให้ส่วนลดแก่ร้านค้าและการแจกของแถมให้กับผู้บริโภค จากการใช้กลยุทธ์ดังกล่าวทำให้แต่ละบริษัทสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากผลการศึกษาได้ข้อเสนอแนะว่า ทางภาครัฐบาลควรมีการส่งเสริมให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนให้เกษตรกรมีการปลูกวัตถุดิบพืชน้ำมัน เพื่อให้มีวัตถุดิบที่มีปริมาณเพียงพอแก่การนำมาแปรรูปเป็นน้ำมันพืช และจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบในเรื่องของการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์มจากประเทศมาเลเซีย ดำเนินการป้องกันทำให้สามารถใช้มาตรการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนทางด้านบริษัทผู้ผลิตควรมีความระมัดระวัง พิจารณาถึงผลได้ผลเสียรวมทั้งความสอดคล้องกับภาพพจน์ของสินค้าที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ควรมีเป้าหมายที่แน่นอนในการใช้ส่วนประสมทางการตลาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยาม

การศึกษาและเรียบเรียงปัญหาพิเศษฉบับนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์เสาวรีย์ ตะโพนทอง อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นแนวทางในการศึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขปัญหาพิเศษให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ศรีนวล นลินทิพวงษ์ กรรมการปัญหาพิเศษที่ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตรทุกท่านที่ได้อบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ ณ สถาบันแห่งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงงานน้ำมันพืชไทย จำกัด (มหาชน) ที่ได้ให้ข้อมูลและคำแนะนำในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในการศึกษาปัญหาพิเศษ ทำให้การศึกษากครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และคุณเอ พี่สาวที่แสนดี ที่เป็นกำลังใจมาตลอดในการเรียนและการทำงานทุกชิ้น ขอขอบคุณ คุณวรุณและคุณดวงใจที่เอื้อเพื่อให้ยืมเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งขอขอบคุณ คุณเจี๊ยบ คุณใจ คุณฮั่ว คุณเหมียว คุณเนตร คุณโบว์ คุณมด และคุณปาล์ม ที่มอบกำลังใจให้ตลอดมา ทำให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

นนทินี รัตนพัลลภ

มีนาคม 2540

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
การตรวจเอกสาร	4
วิธีการศึกษา	6
บทที่ 2 สภาวะการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวด	7
ความเป็นมาของอุตสาหกรรมน้ำมันพืช	7
ประเภทของน้ำมันพืช	8
แหล่งที่มาของวัตถุดิบพืชน้ำมัน	9
กรรมวิธีการผลิตน้ำมันพืช	10
ผลพลอยได้จากการสกัดน้ำมันพืช	21
ความต้องการพืชน้ำมัน	22
โครงสร้างต้นทุนการผลิต	22
ผู้ผลิตและกำลังการผลิต	25
นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม	25
ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการผลิตอุตสาหกรรมน้ำมันพืช	28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
สถานะการตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวด	32
ความเป็นมาของภาวะการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืช	32
ลักษณะตลาด	35
ช่องทางการจัดจำหน่าย	35
ขนาดของตลาด	36
ส่วนแบ่งการตลาด	38
กลยุทธ์การตลาดและสภาพการแข่งขัน	40
ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืช	43
ตัวอย่างการดำเนินงานของบริษัทผู้ผลิตน้ำมันพืชบรรจุขวดในประเทศไทย	44
บทที่ 4	
สรุปและขอเสนอแนะ	52
สรุป	52
ขอเสนอแนะ	55
เอกสารอ้างอิง	57
ภาคผนวก	62

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปริมาณของน้ำมันพืชและกากน้ำมันพืชที่ได้รับจากน้ำมันพืชชนิดต่างๆ	11
2	ความต้องการพืชน้ำมัน	23
3	เปรียบเทียบผลผลิตและความต้องการถั่วเหลืองและปาล์มน้ำมัน	24
4	แสดงการเปิดตลาดน้ำมันปาล์มและถั่วเหลืองตามข้อผูกพันของ WTO	24
5	โครงสร้างต้นทุนการผลิตน้ำมันพืช	24
6	ผู้ประกอบการน้ำมันพืชขนาดใหญ่และขนาดกลาง	26
7	สัดส่วนการใช้พืชน้ำมันพืชแยกตามประเภทการใช้	38
8	พยากรณ์อุปสงค์ของพืชน้ำมันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-พ.ศ. 2539	39
9	ส่วนแบ่งการตลาดของพืชน้ำมันพืชในตลาดค้าปลีก (Retail)	39
10	รายงานความเคลื่อนไหวราคาขายส่งพืชน้ำมันพืชบรรจุขวดในตลาด กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538	41
11	รายงานความเคลื่อนไหวราคาขายปลีกพืชน้ำมันพืชบรรจุขวดในตลาด กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538	42

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบสำหรับรำข้าว	13
2	ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบสำหรับถั่วเหลืองและนุ่น	14
3	การกลั่นน้ำมันพืชให้บริสุทธิ์	20
4	วิธีการตลาดถั่วเหลือง น้ำมัน และกากถั่วเหลือง	36
5	วิธีการตลาดผลปาล์มและน้ำมันปาล์มดิบที่ผลิตในประเทศไทย	37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

อดีตที่ผ่านมาพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนไทยนิยมใช้ไขมันจากสัตว์ โดยเฉพาะไขมันจากหมูมาเคี้ยวเป็นน้ำมัน เพื่อใช้ในการประกอบอาหารต่าง ๆ มากกว่าจะใช้น้ำมันชนิดอื่น ๆ ต่อมาเมื่อมีการค้นคว้าทางการแพทย์ และได้เผยแพร่ผลจากการค้นคว้าปรากฏว่าน้ำมันหมูเป็นน้ำมันที่มัลคอเลสเตอรอล ซึ่งเป็นสารอันตรายทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ มากมาย ประกอบกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนไทยเริ่มเปลี่ยนมาห้วงโซสุขภาพ จึงเกิดการตื่นตัวในเรื่องนี้มากขึ้น ผู้ประกอบการที่มองเห็นโอกาสในจุดที่ได้เปรียบด้านนี้ได้แสวงหาน้ำมันที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มาใช้บริโภคแทน ด้วยสาเหตุดังกล่าวน้ำมันพืชเริ่มเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้บริโภคทดแทนน้ำมันที่ได้จากสัตว์และได้รับการยอมรับจากตลาดมานานกว่า 20 ปี ซึ่งผลจากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างน้ำมันทั้งสองชนิดในเรื่องคุณสมบัติของร่างกาย ตลอดจนการพัฒนาทางการผลิตและการช่วยเหลือจากภาครัฐทำให้อุตสาหกรรมน้ำมันพืชขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 9 ต่อปี และในปัจจุบันปริมาณการผลิตภายในประเทศก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค อย่างไรก็ตามโดยภาพรวมนับว่า อุตสาหกรรมประเภทนี้ยังมีอยู่ทางภาคใต้ค่อนข้างดีเนื่องจากความต้องการในการบริโภคโดยตรง และความต้องการของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องยังขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

อุตสาหกรรมน้ำมันพืชเป็นอุตสาหกรรมการเกษตร (agro-industry) ที่อาศัยวัตถุดิบทางการเกษตรในการผลิต อุตสาหกรรมน้ำมันพืชของไทยในระยะแรก เป็นการผลิตน้ำมันพืชเพียงขี้้นน้ำมันดิบ (Crude Oil) เท่านั้น ต่อมาพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำมันที่ใช้ในการปรุงอาหารของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้อุตสาหกรรมน้ำมันพืชในประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีโรงงานผลิตน้ำมันพืชบริสุทธิ์ (Purified Oil) ขนาดใหญ่เกิดขึ้นหลายราย ปัจจุบันพืชน้ำมันที่มีความสำคัญของไทยได้แก่ ปาล์มน้ำมันและถั่วเหลือง รองลงมาคือ มะพร้าวและรำข้าว ซึ่งแต่เดิมนั้นมะพร้าวมีส่วนแบ่งตลาดพืชน้ำมันค่อนข้างสูง แต่ปัจจุบันมะพร้าวได้ลดความสำคัญลงไป โดยสัดส่วนการบริโภคน้ำมันพืชส่วนใหญ่เป็นของน้ำมันปาล์มและน้ำมันถั่วเหลือง รองลงมาคือ น้ำมันมะพร้าวน้ำมันรำข้าว และน้ำมันพืชอื่น ๆ สำหรับน้ำมันพืชที่ผลิตในประเทศไทยมีอยู่หลายชนิด ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อการบริโภคโดยตรงในประเทศ เช่น รำข้าว มะพร้าว ถั่วลิสง ผลปาล์มน้ำมัน ถั่วเหลือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมล็ดพันธุ์ เมล็ดฝ้าย งา และดอกคำฝอย เป็นต้น จะนำมาสกัดเป็นน้ำมันพืชที่ใช้เป็นอาหารและเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอื่นๆ หลายชนิด เช่น อุตสาหกรรมทำสบู่ แชมพู น้ำมันใส่ผม เครื่องสำอาง เนยเทียม นมข้น กาว สี วัตถุระเบิด เกสซ์ภัณฑ์ สิ่งทอ และวัสดุหล่อลื่น เป็นต้น นอกจากนี้เมล็ดพืชจะใช้สกัดน้ำมันแล้วยังใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตอาหารสัตว์และผลิตปุ๋ยได้อีกด้วย จากประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น ตลาดน้ำมันพืชจึงได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง จึงนับเป็นตลาดที่มีการแข่งขันสูงมาก ไม่แตกต่างจากสินค้าอุปโภค-บริโภคอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสินค้าน้ำมันพืชไม่ว่าจะผลิตจากวัตถุดิบชนิดไหนหรือตราสินค้าใด ในทางทฤษฎีรวมถึงการปฏิบัติจริงแล้วจัดเป็นสินค้าที่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์

ตลาดน้ำมันพืชเป็นตลาดที่มีศักยภาพสูง เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป โดยหันมาบริโภคน้ำมันพืชแทนน้ำมันหมู ทำให้ตลาดขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีอัตราการเจริญเติบโตประมาณร้อยละ 10-15 ต่อปี ตลาดน้ำมันพืชแบบบรรจุขวดมีการแบ่งส่วนทางการตลาดได้เป็น 4 กลุ่ม คือ ตลาดน้ำมันปาล์ม ตลาดน้ำมันถั่วเหลือง ตลาดน้ำมันรำข้าว และตลาดน้ำมันผสม ตลาดน้ำมันปาล์มมีสัดส่วนของตลาดมากที่สุด รองลงมา คือ ตลาดน้ำมันถั่วเหลือง ส่วนตลาดน้ำมันรำข้าวและตลาดน้ำมันผสม มีขนาดตลาดไม่ใหญ่นัก ในยุคที่น้ำมันพืชได้เปิดตัวออกสู่ตลาดกันมาก ท่ามกลางสภาวะการแข่งขันที่รุนแรง น้ำมันพืชที่ผลิตโดยใช้ถั่วเหลืองเป็นวัตถุดิบถูกสกัดกันการเขตลาดทุกวิถีทาง แต่ผู้ประกอบการก็สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างลุล่วงและรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ที่สำคัญคือมีการร่วมมือกันของกลุ่มที่เข้ามาใหม่ เพื่อกีดกันกลุ่มผู้นำตลาดเดิม แทนที่จะเป็นจุดสลายของน้ำมันถั่วเหลืองในตลาดน้ำมันพืชแต่กลายเป็นจุดเกิดและจุดแข็งของน้ำมันถั่วเหลืองฐานะผู้นำชัยของน้ำมันพืชในเวลาต่อมา และตราสินค้าอะไรก็ตามสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง รวมถึงการถือครองส่วนแบ่งตลาดไว้ได้มากที่สุดซึ่งหมายถึงการเป็นผู้นำด้านตลาด จึงต้องไขว่คว้าหากระบวนการด้านการตลาดเข้ามามีส่วนร่วมประสานอย่างสอดคล้องกับสินค้า คือทำน้ำมันพืชให้เป็นที่รู้จักและยอมรับ สามารถสร้างความภักดีของผู้บริโภคต่อตราสินค้า ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้ยึดครองตลาดไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

ดังนั้น การศึกษาอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดในด้านการรวมวิธีการผลิต ปริมาณความต้องการใช้วัตถุดิบ ประสิทธิภาพของการผลิต การตลาด ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดจะทำให้ทราบถึงสภาวะการผลิต การตลาด และปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการผลิต และการขยายตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานะทางด้านการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดทั้งกรรมวิธีการผลิต ประสิทธิภาพของการผลิต และปริมาณความต้องการใช้วัตถุดิบของโรงงานอุตสาหกรรม น้ำมันพืชบรรจุขวด
2. เพื่อศึกษาสถานะทางด้านการตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดในประเทศไทย ได้แก่ การดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสถานะทางด้านการผลิต โดยทั่วไปของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวด
2. ทราบถึงการดำเนินการเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของบริษัทผู้ผลิต
3. ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวด และแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จะศึกษาถึงสถานะการผลิตและการตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวดของประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึงปี พ.ศ. 2539 โดยเน้นการศึกษาในเรื่อง กรรมวิธีการผลิต โครงสร้างทางการผลิต โครงสร้างทางการตลาดภายในประเทศไทย รวมทั้งช่องทางการจัดจำหน่ายของผู้ประกอบการในตลาด ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวด

นิยามศัพท์

น้ำมันพืชบรรจุขวด หมายถึงน้ำมันพืชที่ใช้ในการประกอบอาหาร ส่วนใหญ่จะใส่ขวดพลาสติกใสบรรจุ ซึ่งมีขนาดแตกต่างกันไปตั้งแต่ 1/2-2 ลิตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาวะการผลิต หมายถึงลักษณะความสัมพันธ์ของการดำเนินการด้านการผลิตและการแปรรูปน้ำมันพืช ซึ่งรวมถึงกรรมวิธีการผลิต ประเภทของผลิตภัณฑ์ แหล่งวัตถุดิบ ปริมาณ และราคาวัตถุดิบของน้ำมันพืช

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึงการกระทำของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับและการใช้สินค้า หรือการใช้บริการทางเศรษฐกิจรวมถึงกระบวนการตัดสินใจที่เกิดขึ้นก่อน และเป็นตัวกำหนดให้เกิดการกระทำอื่น ๆ ขึ้น

ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึงช่องทางหรือครรลองในการเคลื่อนย้ายผลผลิตหรือสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย

การตรวจเอกสาร

นิรนาม (2524) ได้ศึกษาเรื่องประโยชน์ของน้ำมันพืช ทั้งในค่านอุตสาหกรรมและในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ของโรงงานผลิตน้ำมันพืช พบว่า มีวัตถุดิบที่มีปริมาณไม่เพียงพอ และทำให้โรงงานไม่สามารถผลิตให้เต็มกำลังความสามารถได้ อีกทั้งคุณภาพวัตถุดิบไม่ดี เมื่อนำมาสกัดน้ำมันก็ได้ปริมาณน้อย ปัญหาทางด้านการตลาด การควบคุมราคาน้ำมันพืช นโยบายของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย นโยบายส่งเสริมการลงทุน โดยรัฐบาลมีนโยบายให้มีการส่งเสริมการผลิตน้ำมันพืชจากเมล็ดพืชน้ำมันต่าง ๆ และนโยบายควบคุมน้ำมันพืช ประกอบด้วย การควบคุมการส่งออกน้ำมันพืชและการนำเข้าน้ำมันพืชจากต่างประเทศลดจนการควบคุมราคาขายปลีก รวมทั้งเสนอแนะการแก้ไขปัญหาต่างๆซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันพืชของประเทศไทยให้ก้าวหน้าต่อไป

ลิขิต แดคภู (2527) ได้ศึกษาเรื่องการแบ่งประเภทของน้ำมันพืชตามลักษณะของการใช้ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทแรก ได้แก่ น้ำมันเพื่อการบริโภค เช่น น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันมะพร้าว น้ำมันถั่วลิสง น้ำมันเมล็ดฝ้าย น้ำมันเมล็ดงา ประเภทที่สอง ได้แก่ น้ำมันที่ใช้ในงานอุตสาหกรรม เช่น น้ำมันละหุ่ง น้ำมันเมล็ดยางพารา ประเภทที่สาม ได้แก่ น้ำมันที่ใช้ได้ทั้งบริโภคและใช้ในงานอุตสาหกรรม เช่น น้ำมันปาล์ม น้ำมันเมล็ดดอกทานตะวัน น้ำมันมะพร้าว และน้ำมันข้าวโพด ถ้าแยกประเภทของน้ำมันพืชตามคุณภาพและการแปรรูปแล้วจะแยกออกเป็น 2 ชนิด คือ น้ำมันดิบ (Crude Oil) เป็นน้ำมันที่ได้จากการบีบอัดขั้นต้น น้ำมันชนิดนี้ยังมี กลิ่น รส เศษผง กาก และอาจมีสารที่มีพิษ ซึ่งมีอยู่ในเมล็ดพืชตามธรรมชาติอยู่ด้วย อีกชนิดหนึ่งคือน้ำมันบริสุทธิ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(Purified or Vegetable Oil) ได้จากการกลั่นน้ำมันดิบโดยกระบวนการทางเคมี น้ำมันที่ได้ปราศจาก สี กลิ่น และเศษผงเจือปน เหมาะกับการนำไปใช้บริโภคหรือใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมอื่น ๆ การผลิตน้ำมันพืชในประเทศไทย แต่ก่อนมีกำลังการผลิตเพียงวันละ 1-3 ตันเท่านั้น แต่ในระยะ 10 ปี ที่ผ่านมา อุตสาหกรรมน้ำมันพืชได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีโรงงานผลิตน้ำมันพืชสำเร็จรูปเพื่อการบริโภคเกิดขึ้นหลายราย โดยโรงงานเหล่านี้เป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โรงงานเหล่านี้สามารถผลิตได้สม่ำเสมอ ส่วนในด้านการตลาดการจำหน่ายน้ำมันพืชนั้น น้ำมันพืชสำเร็จรูปเพื่อการบริโภคจะลักษณะเป็นตลาดของผู้ขายน้อยราย (oligopoly) โดยผู้ขายส่วนใหญ่จะเป็นผู้กำหนดความเป็นผู้นำในการตั้งราคาจำหน่าย การเข้าแทรกในตลาดกระทำโดยยาก การแข่งขันจะเน้นหนักด้านการโฆษณาและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากสินค้ามีลักษณะเหมือนกัน

นิรนาม (2534) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมน้ำมันพืชในด้านการผลิต จะเน้นสนองความต้องการในประเทศไทยเป็นหลัก การแข่งขันจะเน้นยุทธวิธีเพื่อความอยู่รอด และพยายามแข่งขันด้วยกลยุทธ์ต่างๆเพื่อชิงส่วนแบ่งตลาดและครองความเป็นเจ้าตลาด กลยุทธ์การแข่งขันที่สำคัญ คือ การโฆษณาเพื่อเน้นให้ผู้บริโภคเห็นถึงความสำคัญด้านสินค้ามากกว่าการเน้นด้วยรสชาติหรือความอร่อย นอกจากนี้กลยุทธ์ด้านการแจกแถมหรือการชิงโชคแจกรางวัล ก็เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่นำมาใช้เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งตลาดและยอดขาย จากการแข่งขันด้านการตลาดของผู้ผลิตน้ำมันพืชไทย น่าจะเป็นผลดีต่อผู้บริโภค เพราะการแข่งขันดังกล่าวเท่ากับเป็นการเปิดให้ผู้บริโภคได้เลือกซื้อสินค้าผู้ผลิตที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้นแต่มีราคาที่ถูกลงได้ สำหรับในอนาคตคาดว่า การแข่งขันทางการตลาดของผู้ผลิต น้ำมันพืชเพื่อการบริโภคยังคงดำเนินต่อไปอย่างเข้มข้น เพื่อชิงส่วนแบ่งตลาดให้ได้มากที่สุด

นิรนาม (2539ข) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องภาวะอุตสาหกรรมน้ำมันพืชของไทยในด้านการผลิต กรรมวิธีการผลิต การปรับสภาพวัตถุดิบให้เหมาะสมกับการสกัดแยกน้ำมัน การปรับสภาพให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งาน ส่วนสภาพการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะเป็นผู้จัดจำหน่ายเอง โดยเมื่อผลิตแล้วจะส่งสินค้าให้แก่ผู้ค้าหรือผู้ค้าปลีกโดยตรง มีเพียงน้อยรายเท่านั้นที่มีตัวแทนจำหน่าย ในด้านส่วนแบ่งการตลาดนั้น น้ำมันพืชส่วนใหญ่ที่มีการจำหน่ายในตลาดค้าปลีกจะเป็นน้ำมันปาล์มมากที่สุด รองลงมาคือน้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันพืชผสมและน้ำมันรำข้าว ตามลำดับ กลยุทธ์การตลาดและสภาพการแข่งขัน ใช้วิธีสร้างความแตกต่างด้านคุณค่าทางอาหาร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การโฆษณาและราคาขาย ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ การขาดแคลนวัตถุดิบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พืชน้ำมันและราคาของวัตถุดิบสูงขึ้น รวมทั้งยังมีความผันผวนมาก คุณภาพวัตถุดิบพืชน้ำมันบางชนิด ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากล การกำหนดนโยบายของรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชไทยเช่น นโยบายเกี่ยวกับวัตถุดิบพืชน้ำมัน รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายส่งเสริมและควบคุมน้ำมันพืชชนิดต่างๆ โดยจัดทำแบบแผนการวิจัย การผลิต การแปรรูป การตลาด เพื่อให้มีวัตถุดิบเพียงพอในการนำมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันพืช

วิธีการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พนักงานโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบริเวณ และเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตกรรมวิธีการผลิต ราคาวัตถุดิบ ปริมาณการผลิต การจัดซื้อวัตถุดิบ ข้อมูลทางการตลาด การถือครองส่วนแบ่งตลาด อุปสรรคและแนวทางแก้ไข
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมและค้นคว้าจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บทความ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานะการผลิตและการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืช ที่จัดพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งข้อมูลที่รวบรวมจากหน่วยงานของรัฐบาลต่าง ๆ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กรมโรงงาน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการส่งออก กรมเศรษฐกิจพาณิชย์ กรมการค้าภายใน และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้อบรมมาแจกแจงในเชิงพรรณนา โดยอาศัยตารางและแผนภาพประกอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

สถานะการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวด

ความเป็นมาของอุตสาหกรรมน้ำมันพืช

อุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันพืชในประเทศไทยเริ่มขึ้นมานานนับสิบปีแล้ว แต่เดิมเป็นการผลิตในโรงงานขนาดเล็กหรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยลักษณะการผลิตเป็นแบบดั้งเดิมที่จะสกัดน้ำมันพืชโดยหีบผล (เนื้อหรือเมล็ด) ของพืชน้ำมันให้น้ำมันดิบออกมาและนำไปใช้ในการปรุงอาหารเป็นส่วนใหญ่ ในสมัยก่อนนั้นคนไทยใช้น้ำมันบริโภคที่ได้จากมันหมูเป็นหลัก น้ำมันพืชที่ใช้คือ น้ำมันมะพร้าว และน้ำมันถั่วลิสง เนื่องจากน้ำมันหมูเป็นผลพลอยได้จากการผลิตเนื้อหมูซึ่งเป็นอาหารประเภทเนื้อที่นิยมบริโภคกันมาก น้ำมันหมูจึงครองบทบาทเด่นในตลาดน้ำมันบริโภคมาตลอด แต่หลังจากที่รัฐบาลส่งเสริมการผลิตน้ำมันพืชภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา โรงงานสกัดน้ำมันพืชขนาดกลาง และขนาดใหญ่ก็เปิดกิจการเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งโรงงานกลั่นน้ำมันพืชบริสุทธิ์ขนาดใหญ่ด้วย ผลผลิตน้ำมันพืชที่ได้ จะเน้นไปทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น นอกจากจะนำมาใช้บริโภคหรือปรุงอาหารโดยตรง การขยายการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชมีมาอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตลาดของอุตสาหกรรมของน้ำมันพืชด้วย

น้ำมันมะพร้าวเป็นน้ำมันพืชที่สำคัญในอดีต แต่นำมาใช้ในการปรุงและทอดอาหารบางอย่างเท่านั้น บางครั้งเรียกน้ำมันมะพร้าวว่า "น้ำมันบัว" ใช้ทอดอาหารที่ต้องการน้ำมันปริมาณมาก ๆ เช่น กล้วยแขก ปาท่องโก๋ เป็นต้น ผู้ผลิตน้ำมันมะพร้าวจะต้องแข่งขันกันหาปัจจัยการผลิตกับผู้ผลิตในอุตสาหกรรมการทำกะทิและบริโภคน้ำมัน ดังนั้นน้ำมันมะพร้าวจึงมีการผลิตต่อปีที่ไม่แน่นอน ในขณะที่มะพร้าวให้ผลผลิตต่ำ ผลผลิตส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในการบริโภคโดยตรงก่อน จึงนำส่วนที่เหลือเข้าโรงงานสกัดน้ำมันมะพร้าว บางปีที่มีมะพร้าวให้ผลผลิตสูงก็จะมีผลผลิตน้ำมันมะพร้าวสูงขึ้น ด้วยการผลิตน้ำมันมะพร้าวจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับน้ำมันถั่วลิสงซึ่งใช้ผลผลิตถั่วลิสง ที่เป็นส่วนเหลือจากการส่งออกและบริโภคโดยตรง จึงมีลักษณะการผลิตที่ไม่แน่นอน ยิ่งกว่านั้นความนิยมใช้น้ำมันถั่วลิสงยังมีน้อยกว่าน้ำมันมะพร้าวมาก เนื่องจากน้ำมันถั่วลิสงจะนำไปใช้ในเฉพาะด้านและเฉพาะบางฤดูกาลเท่านั้น เช่น ในเทศกาลกินเจของชาวจีนในประเทศไทย นอกจากนั้นยังมีการส่งออกไปตลาดในฮ่องกงเป็นประจำ ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำมันพืชสำคัญอีก 3 ชนิดที่เข้ามามีบทบาทต่อตลาดน้ำมันบริโภคของคนไทยยุคใหม่ ได้แก่ น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันรำข้าว และน้ำมันปาล์ม แต่ในช่วงนั้นที่น้ำมันพืชยังได้รับความนิยมน้อยกว่าการใช้น้ำมันหมูในการบริโภค จนกระทั่งปี พ.ศ. 2520 มีผู้ประกอบการผลิตน้ำมันพืชบริโภคขายใหญ่เข้ามาร่วมในตลาดถึง 2 บริษัท หลังจากนั้นก็มีอีกหลายบริษัทเข้ามาอย่างต่อเนื่อง และเริ่มมีการแบ่งส่วนการตลาดออกเป็นน้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว และน้ำมันผสม ส่วนน้ำมันมะพร้าวและน้ำมันถั่วลิสงถูกจำกัดบทบาทลงเหลือเพียงส่วนแบ่งเล็ก ๆ ประกอบในตลาดน้ำมันบริโภคเท่านั้น การขยายตัวของการใช้น้ำมันพืชปรุงอาหารเกิดจากการเปิดตลาดผู้บริโภคขึ้นมาใหม่ โดยมีการใช้ขวดบรรจุพลาสติกขนาดพอดีใช้ (1 ลิตร) และวางขายในร้านขายของชำทั่วไป

ประเภทของน้ำมันพืช

1. แบ่งตามคุณภาพและการแปรรูปได้ 2 กลุ่ม

1.1 Crude Oil คือ น้ำมันดิบ หมายถึงน้ำมันพืชที่ได้จากการนำเมล็ดพืชน้ำมันมาสกัดในขั้นตอนโดยใช้เครื่องจักรบีบหรือใช้สารเคมีช่วยในการสกัด ซึ่งวิธีการนี้จะได้น้ำมันพืชที่ยังไม่สะอาดมีเศษผงและกากเจือปนอยู่ด้วย ไม่เหมาะสำหรับการบริโภค เมื่อทิ้งไว้นานจะมีกลิ่นและจะรวมตัวเป็นไข

1.2 Refined Oil คือ น้ำมันพืชบริสุทธิ์ หมายถึงน้ำมันพืชที่ได้จากการนำน้ำมันพืชที่สกัดได้มาถนอมด้วยวิธีทางเคมีหรือทางกายภาพ คือ การขจัดกรดไขมันอิสระ ฟอสฟอรัส และการกำจัดกลิ่น ซึ่งจะทำได้ได้น้ำมันพืชบริสุทธิ์ สามารถนำไปใช้บริโภคหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ทันที

2. แบ่งตามลักษณะการใช้ได้ 3 กลุ่ม

2.1 น้ำมันพืชสำหรับการบริโภค (Edible Oil) ได้แก่ น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันถั่วลิสง น้ำมันรำข้าว น้ำมันเมล็ดฝ้าย และน้ำมันเมล็ดงา เป็นต้น

2.2 น้ำมันพืชสำหรับการบริโภคและอุตสาหกรรม (Edible and Industrial Oil) ได้แก่ น้ำมันมะพร้าว น้ำมันปาล์ม และน้ำมันข้าวโพด เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 น้ำมันพืชสำหรับอุตสาหกรรม (Industrial Oil) ได้แก่ น้ำมันละหุ่งและน้ำมันลินสีด

3. แบ่งตามลักษณะทางเคมีได้ 2 กลุ่ม

3.1 Hard Oil คือ น้ำมันพืชที่มีกรดไขมันสูง ได้แก่ น้ำมันมะพร้าว น้ำมันปาล์ม เป็นต้น น้ำมันในกลุ่มนี้มีคุณสมบัติในการทอดอาหารได้ดี คือ ไม่อมน้ำมัน อาหารที่ทอดจะกรอบ และมีสีสันทนรับประทาน จึงนิยมใช้ทอดขนมที่สำเร็จรูปและขนมขบเคี้ยวต่าง ๆ เช่น มันฝรั่งทอดกรอบ ข้าวเกรียบกุ้ง ถั่วทอด แป้งปรุงรสทอดกรอบ เป็นต้น แต่ไม่นิยมใช้ในอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง เนื่องจากมีจุดเยือกแข็งที่อุณหภูมิสูง คือจับตัวเป็นไขง่าย

3.2 Soft Oil คือ น้ำมันพืชที่มีปริมาณกรดไขมันไม่อิ่มตัวสูง ได้แก่ น้ำมันจากเมล็ดถั่วต่าง ๆ และน้ำมันรำข้าว เป็นต้น น้ำมันพวกนี้มีจุดเยือกแข็งที่อุณหภูมิต่ำ คือเป็นไขได้ยาก จึงนิยมใช้ในอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง เช่น ปลาทูน่ากระป๋อง เป็นต้น

แหล่งที่มาของวัตถุดิบพืชน้ำมัน

1. ถั่วเหลือง จากภาคเหนือตอนล่าง เช่น สุโขทัย ภาคเหนือตอนบน เช่น เชียงใหม่
2. ปาล์ม จากภาคใต้ เช่น กระบี่ สุราษฎร์ธานี หนองพูน สตูล ตรัง และสงขลา
3. มะพร้าว มีอยู่ทั่วไปแต่ปลูกมากทางภาคใต้
4. รำข้าวจากภาคกลาง เช่น อโยธยา อ่างทอง สุพรรณบุรี
5. ละหุ่ง งาม จากภาคกลางโดยทั่วไป
6. ถั่วลิสงจากภาคเหนือ เช่น ลำปาง เชียงใหม่ น่าน พะเยา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางบางส่วน

นอกจากจะผลิตได้ในประเทศแล้ว ส่วนหนึ่งยังต้องนำเข้าวัตถุดิบพืชน้ำมันเหล่านี้จากต่างประเทศด้วย ทั้งนี้เพราะบางครั้งการผลิตในประเทศไม่เพียงพอที่จะป้อนโรงงาน หรือผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำ คาดว่าในอนาคตอันใกล้มีการนำเข้าพืชน้ำมัน และน้ำมันพืชคงจะสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากข้อตกลงว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า รวมทั้งการเปิดเสรีทางการค้าอาเซียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรรมวิธีการผลิตน้ำมันพืช

พืชน้ำมันที่โรงงานอุตสาหกรรมนำมาสกัดทำน้ำมันพืชเพื่อการบริโภคนั้น ส่วนใหญ่นิยมใช้เมล็ดถั่วเหลือง เมล็ดถั่ว เมล็ดฝ้าย ไร่ข้าว ทานตะวัน เมล็ดพืชเหล่านี้จะสกัดโดยผ่านกรรมวิธีการผลิตได้น้ำมันพืชประเภทกรดไขมันไม่อิ่มตัว (Polyunsaturated Fatty Acid) นอกจากนี้ยังนิยมใช้พืชจำพวกมะพร้าว ถั่วลิสง ปาล์ม นำมาสกัดโดยวิธีธรรมชาติได้น้ำมันพืชประเภทกรดไขมันอิ่มตัว (Polysaturated Fatty Acid) ซึ่งอาจใช้ในการบริโภคได้แต่ไม่มีผลในการป้องกันอันตรายเช่นเดียวกับน้ำมันหรือไขมันจากสัตว์ ต่างจากน้ำมันพืชประเภทกรดไขมันไม่อิ่มตัวจำพวกถั่วเหลือง ฝ้าย ไร่ข้าว ทานตะวัน น้ำมันเหล่านี้มีคุณสมบัติที่ลดอันตรายจากโรคหัวใจได้เช่นเดียวกับน้ำมันที่นำมาจากต่างประเทศ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าไม่มีความจำเป็นจะต้องสั่งซื้อผลิตภัณฑ์น้ำมันพืชจากภายนอกประเทศ เพราะในปัจจุบันน้ำมันพืชซึ่งผลิตและจำหน่ายภายในประเทศมีคุณสมบัติเท่าเทียมหรือเหนือกว่า

ในอุตสาหกรรมผลิตน้ำมันพืชนั้น ถ้าพิจารณาอย่างแท้จริงแล้ว "น้ำมันพืช" เป็นเพียงผลิตภัณฑ์ประเภทผลพลอยได้ชนิดหนึ่งเท่านั้น ตัวผลิตภัณฑ์จริง ๆ ที่ได้จากการสกัดเมล็ดพืช คือกากเมล็ดพืชที่สกัดน้ำมันออกแล้ว จะเห็นได้จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงปริมาณของน้ำมันพืชและกากของพืชน้ำมันที่ได้รับจากพืชน้ำมันชนิดต่าง ๆ กล่าวคือ ปริมาณน้ำมันที่มีอยู่ในพืชน้ำมันชนิดต่าง ๆ จะมีความแตกต่างกันออกไป โดยน้ำมันที่ได้จากมะพร้าวมีปริมาณสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 55 ของน้ำหนักมะพร้าว รองลงมาคือ ถั่วลิสงและกะทือคิดเป็นร้อยละ 45 ของน้ำหนักเนื้อเมล็ด นอกจากนี้ถั่วเหลืองและถั่ว จะมีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณร้อยละ 15.5-20 ของน้ำหนักเนื้อเมล็ด ส่วนไร่ข้าวจะมีน้ำมันน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 13.5 เท่านั้น

การผลิตน้ำมันพืชในประเทศนั้นมีด้วยกันหลายวิธี แต่หลักการใหญ่ ๆ จะเหมือนกัน คือ การปรับสภาพวัตถุดิบให้เหมาะสมกับการสกัดแยกน้ำมันและการปรับคุณภาพให้เหมาะแก่การใช้งาน กรรมวิธีการผลิตในโรงงานแต่ละประเภทจะแตกต่างกันออกไปตามชนิดของน้ำมันพืช วัตถุดิบ และเทคโนโลยีการผลิต โดยเฉพาะกรรมวิธีการผลิตน้ำมันพืชเพื่อใช้ในการปรุงอาหารต้องผลิตให้สะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากสี กลิ่น และสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อร่างกาย ดังนั้นกรรมวิธีการผลิตค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน กรรมวิธีการผลิตส่วนใหญ่จะดำเนินตามขั้นตอนซึ่งสามารถแยกได้ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 ปริมาณของน้ำมันพืชและกากน้ำมันพืชที่ได้รับจากพืชน้ำมันชนิดต่าง ๆ

พืชน้ำมัน	ร้อยละของน้ำมัน	ร้อยละของน้ำมันสำเร็จรูป	ร้อยละของกาก
ถั่วเหลือง	18 - 21	15.5	77
รำข้าว	12 - 16	13.5	26
นุ่น	20 - 25	20.0	75
ถั่วลิสง	40 - 48	45.0	50
มะพร้าว	50 - 60	55.0	39
ละหุ่ง	40 - 45	45.0	50

ที่มา : (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2537)

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมวัตถุดิบ (Preparation of Raw Material)

เนื่องจากน้ำมันพืชเป็นผลผลิตทางการเกษตร ย่อมมีสิ่งสกปรกเจือปนมากับวัตถุดิบที่ไซป้อน โรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้นในกระบวนการผลิตจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมวัตถุดิบโดยวิธีการที่เหมาะสมกับน้ำมันพืชแต่ละชนิด และปรับสภาพวัตถุดิบให้สามารถสกัดน้ำมันออกมาได้ง่ายขึ้นดังนี้

1. การทำความสะอาด (Cleaning) จุดประสงค์เพื่อแยกสิ่งเจือปน เช่น ดิน ทราย ใบไม้ กิ่งก้าน และลำต้นของพืชน้ำมัน โดยการผ่านวัตถุดิบเข้าเครื่องแยกสิ่งสกปรก (Admixture Separator) เครื่องจักรจะทำการร่อนสิ่งสกปรกผ่านตะแกรงแยกออกไป นอกจากนี้ต้องแยกพวกโลหะ เศษเหล็ก ที่อาจปนมาด้วยเครื่องแยกแม่เหล็ก (Magnetic Separator)

นอกจากกำจัดสิ่งสกปรกทั่ว ๆ ไปเหล่านี้แล้ว วัตถุดิบพืชน้ำมันบางชนิดจะต้องมีวิธีการกำจัดสิ่งสกปรกเฉพาะตัว เช่น เมล็ดฝ้ายจะต้องมีการกำจัดพวกใยฝ้ายที่ติดมากับเมล็ดโดยใช้เครื่องตัดใยฝ้าย เมล็ดพืชน้ำมันที่มีเปลือกแข็ง เช่น เมล็ดฝ้าย เมล็ดนุ่น และถั่วเหลืองจะต้องกะเทาะเปลือกแบบลูกกลิ้งและเครื่องแยกเปลือกโดยใช้แรงลมตามลำดับ ผลปาล์มจะต้องแยกออกจากกันทะเลาะปาล์มด้วยเครื่องแยกผลปาล์ม ซึ่งเป็นลักษณะทรงกระบอกที่หมุนตามแนวนอนอาศัยแรงเหวี่ยงในการแยกผลปาล์มออกจากกันทะเลาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การปอกเปลือก (Delinting) เมล็ดพืชบางชนิด เช่น เมล็ดฝ้าย จะมีเยื่อบางสีขาวห่อหุ้มโดยรอบ จำเป็นต้องตัดเชื้อเหล่านี้ ออกโดยเครื่องปอกเปลือกเพื่อนำเยื่อเหล่านี้ไปทำประโยชน์ในอุตสาหกรรมทำกระดาษ

3. การแกะเปลือก (Decortication or Hulling) เมล็ดพืชบางชนิดมีปริมาณเปลือกสูง ซึ่งทำให้ภายหลังการสกัดจะได้คุณภาพของกากที่ไม่ดี ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องแกะเปลือกออกก่อนเพื่อควบคุมคุณภาพของกากพืชน้ำมันเช่น เมล็ดฝ้าย และทานตะวัน

4. การทำให้เมล็ดแตก (Breaking or Cracking) เนื่องจากเมล็ดพืชบางชนิดมีความแข็งแรงมากยากต่อการสกัด จำเป็นต้องใช้เครื่องขบให้แตกเป็นส่วน ๆ เช่น ถั่วเหลือง นุ่น ฝ้าย เพื่อนำไปดำเนินการขั้นต่อไป

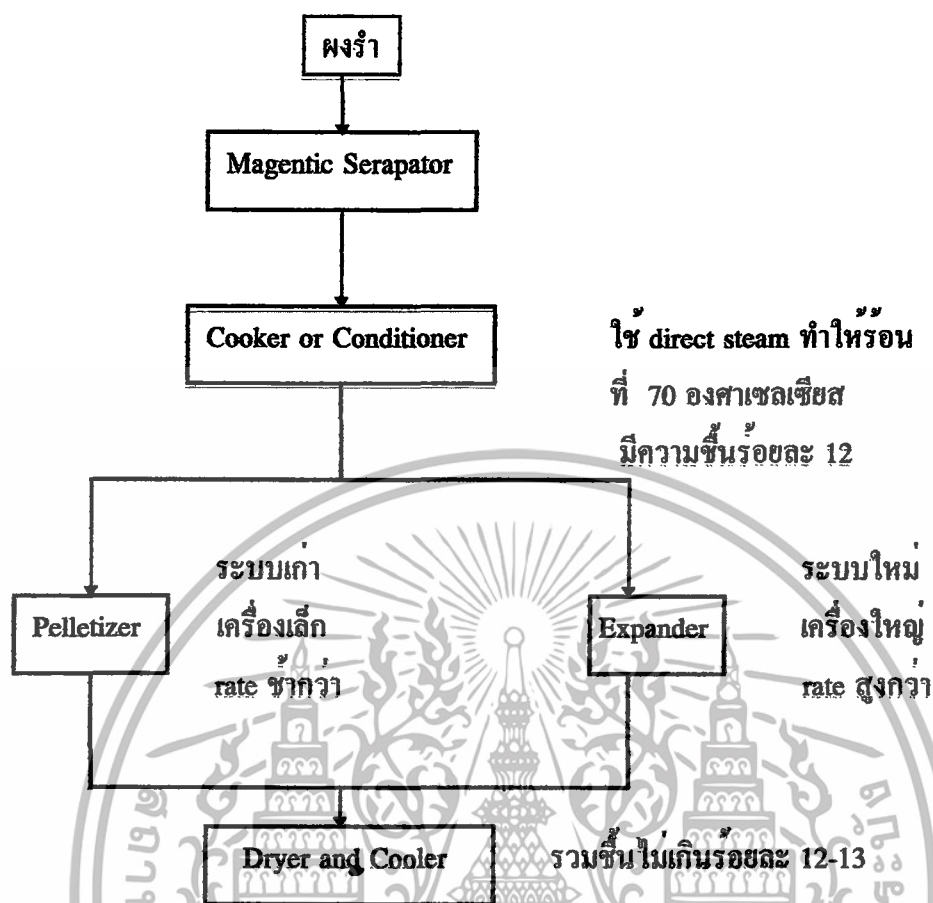
5. การอบเมล็ดพืช (Cooking Seed) จุดประสงค์เพื่อลดความชื้นของเมล็ด นอกจากนี้ยังทำลาย enzyme ในเมล็ดพืช และช่วยให้อนุภาคของน้ำมัน (oil droplet) ที่กระจัดกระจายทั่วเมล็ดพืชรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งง่ายต่อการสกัดยิ่งขึ้น การอบเมล็ดพืชอาจใช้วิธีแบบ indirect คือ การคั่ว หรือแบบ direct คือ การอบด้วยไอน้ำ (steam) โดยให้ความร้อนที่ 70 องศาเซลเซียส มีความชื้นประมาณ ร้อยละ 12

6. การทำให้แบน (Flaking) เป็นการทำให้เมล็ดพืชให้แบนโดยบดด้วยลูกกลิ้งเพื่อเพิ่มพื้นที่ผิวหน้า ช่วยในการสกัดน้ำมันถ้าบางได้มากเท่าไรก็ทำให้สกัดน้ำมันได้ปริมาณมากขึ้นเท่านั้น

7. การทำเป็นเม็ด (Pelletizing) พืชน้ำมันบางชนิดเป็นผง เช่น รำข้าวการสกัดยากมากเนื่องจากเป็นผงอุดรูตะแกรงทำให้กรองลำบาก และมีน้ำมันติดกากสูง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องบดเม็ดก่อน เพื่อให้มีช่องว่างเวลาสกัดและป้องกันผงอุดรูตะแกรง

8. การขยายเป็นแท่ง (Expanding) โดยผ่านเครื่องที่เรียกว่า "Expander" ซึ่งเป็นการทำให้ระบบให้เปิดตัว ทำให้เกิดรูพรุนภายในแท่งนั้น ๆ วิธีนี้เป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มการสกัดน้ำมันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมล็ดพืชน้ำมันแต่ละชนิดมีคุณสมบัติแตกต่างกัน ดังนั้นขั้นตอนในการเตรียมวัตถุดิบจึงแตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบสำหรับรำข้าว (ภาพที่ 1) ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบสำหรับถั่วเหลืองและนุ่น (ภาพที่ 2) ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบสำหรับรำข้าว

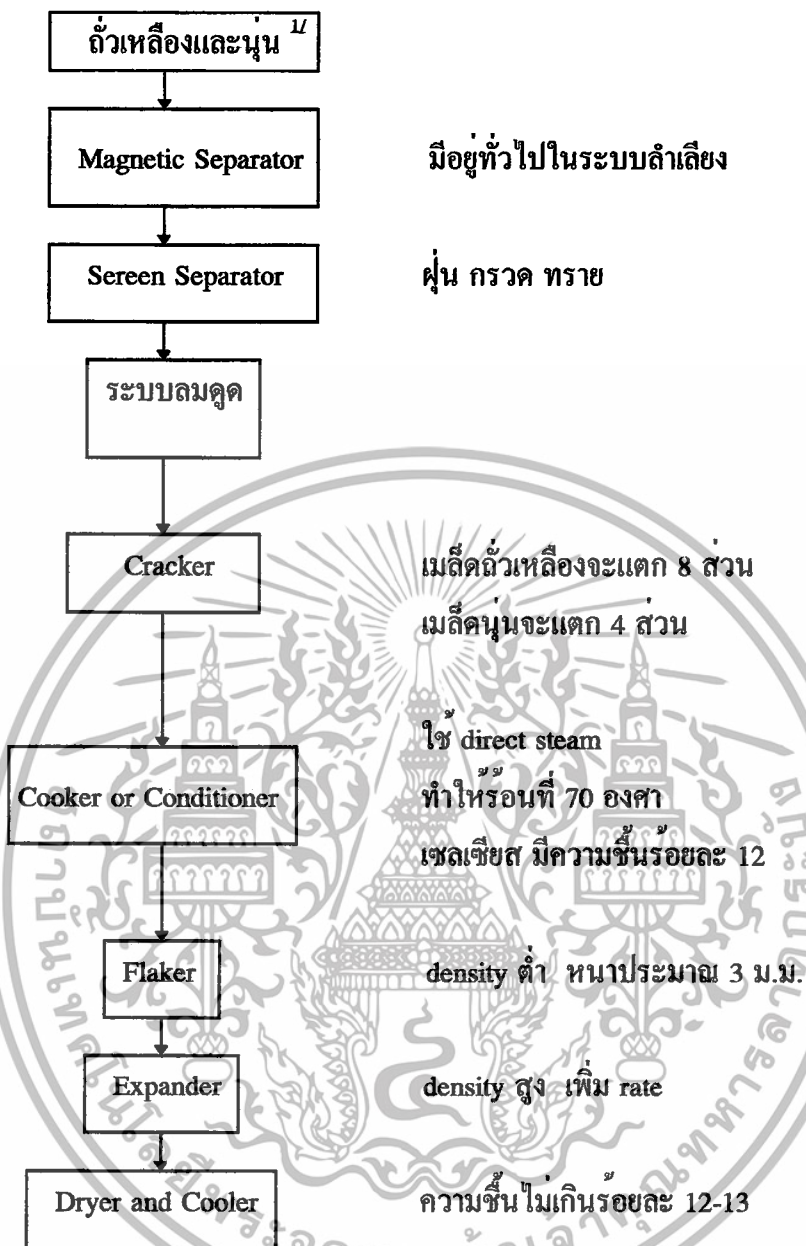
ที่มา : (ฉวีสุธา , 2532)

เมื่อเตรียมวัตถุดิบต่าง ๆ ตามกระบวนการข้างต้นแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการอบแห้งและการทำให้เย็น ซึ่งเป็นวิธีไล่ความชื้นออก เพื่อไม่ให้มีน้ำมาก ซึ่งมีผลต่อการสกัดน้ำมันในขั้นต่อไป และทำให้เย็นเพื่อไม่ให้มีอุณหภูมิสูงเกินไป

ขั้นตอนที่ 2 การสกัดน้ำมันดิบ (Extraction of Crude Oil)

เมื่อเตรียมวัตถุดิบหรือเมล็ดพืชจนทำให้แห้งและเย็นลงแล้ว จึงนำวัตถุดิบดังกล่าวมาสกัดน้ำมันดิบในขั้นตอนที่ 2 วิธีการสกัดน้ำมันดิบมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของชนิดเมล็ดพืชและโรงงานอุตสาหกรรมนั้น ๆ ซึ่งจะกล่าวเฉพาะวิธีที่นิยมใช้ในปัจจุบันดังต่อไปนี้

1. การบีบอัด (Mechanical Pressing) การบีบอัดแบบธรรมดาหรือการบีบอัดโดยใช้ความร้อน เป็นการสกัดโดยวิธีธรรมชาติใช้กับพืชน้ำมันที่มีปริมาณน้ำมันสูง เช่น งา มะพร้าว เอกสารนี้เป็นเอกสารทสวงวินเวสาหรับการเขางานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตเห็นาไปไซบระเยชนดานการค้ำไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบสำหรับถั่วเหลืองและนุ่น

หมายเหตุ : 1/ เมล็ดนุ่นมีปริมาณของน้ำมันประมาณร้อยละ 20 ส่วนเมล็ดถั่วเหลืองมีปริมาณของน้ำมันประมาณร้อยละ 15.5 ถ้าต้องการให้ได้ปริมาณของน้ำมันเท่ากันในเวลาเท่าๆกันจะต้องปรับ rate ของนุ่นให้ช้ากว่า การปรับทำได้โดยการเปลี่ยนแผ่นหน้าของเครื่อง Expander

ที่มา : (ณัฐธา , 2532)

ถั่วลิสงและเมล็ดพืชที่มีน้ำมันประมาณร้อยละ 20 ขึ้นไป เมล็ดพืชดังกล่าวจะถูกมาบิบนาน้ำมันออกด้วยเครื่องบีบอัดซึ่งมีอยู่ 2 ชนิด คือ แบบไฮดรอลิก (Hydraulic Press) และแบบเกลียวหรือเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนูญาดเห็นาไปเซประเยชชานการค้ำไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สกรู (Expeller or Screw) ปัจจุบันนิยมใช้แบบสกรูกันมาก เพราะสามารถป้อนเมล็ดพืชติดต่อกันไปได้ตลอดเวลา ส่วนแบบไฮดรอลิกไม่นิยมใช้ เพราะเมื่อบีบครั้งหนึ่งแล้วต้องเอากากออกก่อนจึงจะบีบอัดครั้งต่อ ๆ ไป ได้ทำให้เสียเวลามาก น้ำมันที่ได้จากการบีบอัดไม่ว่าจะใช้แบบสกรูหรือแบบไฮดรอลิกก็ตามจะนำไปเก็บไว้เพื่อกลั่นใส ส่วนกากซึ่งยังมีน้ำมันเหลืออยู่ประมาณร้อยละ 3-9 จะนำไปสกัดเอาน้ำมันที่เหลือออก โดยใช้น้ำยาหรือสารละลายซึ่งส่วนมากสารละลายที่ใช้จะเป็น Hexane (ปัญญา , 2525)

ข้อดีของการสกัดแบบบีบอัด คือ

1. ต้นทุนการสกัดต่ำเนื่องจากใช้เครื่องจักรจำนวนน้อยและใช้เชื้อเพลิงต่ำ
2. ไม่มีกรรมวิธีการผลิตที่ยุ่งยาก ซับซ้อน
3. สามารถทำเป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัว

ข้อเสียของการสกัดแบบบีบอัด คือ

1. ปริมาณน้ำมันคิดในกากมีปริมาณสูง
2. ไม่สามารถสกัดน้ำมันได้หมด ทำให้ได้ปริมาณน้ำมันน้อย
3. ไม่สามารถสกัดสิ่งเจือปนภายในวัตถุดิบได้หมด ทำให้คุณภาพกากต่ำและมีปริมาณสารโปรตีนต่ำมาก เมื่อนำกากที่ได้ไปขายราคาจะถูกกว่าที่ควรเป็น
4. ไม่สามารถควบคุมคุณภาพน้ำมันได้แน่นอนและสม่ำเสมอ การสกัดทำเป็นชุด ๆ ไม่ติดต่อกัน ทำให้กำลังการผลิตต่ำ

2. การสกัดโดยใช้สารละลาย (Solvent Extraction) การสกัดน้ำมันพืชโดยใช้สารละลายนี้ เป็นกรรมวิธีที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน โดยอาศัยหลักที่ว่าน้ำมันและไขมันสามารถละลายได้โดยตัวทำละลาย ซึ่งส่วนมากจะใช้ Hexane เป็นตัวทำละลาย การสกัดวิธีนี้ใช้ตัวทำละลายพ่นใส่วัตถุดิบที่เตรียมพร้อมแล้ว จากนั้นจึงระเหยตัวทำละลายออกก็จะได้น้ำมันดิบซึ่งจะต้องไปผ่านกรรมวิธีทำให้บริสุทธิ์ต่อไป ข้อสำคัญในการสกัดด้วยวิธีนี้ตัวทำละลายที่เลือกใช้นั้นต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความบริสุทธิ์ ไม่เป็นพิษหรือก่อให้เกิดสารเป็นพิษ
2. ไม่ทำปฏิกิริยาทางเคมีกับน้ำมัน ไม่กัดกร่อนภาชนะ
3. สามารถกลับคืนสภาพ (recovery) ออกจากน้ำมันพืช และกากได้หมดที่อุณหภูมิไม่สูงนัก รวมทั้งนำกลับมาใช้ใหม่ได้

4. ราคาของตัวทำละลายในท้องตลาดไม่สูงหรือมีราคาเปลี่ยนแปลงไม่มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการสกัดโดยใช้สารละลาย (Solvent Extraction) มี 2 แบบ คือ

1. Percolation Extractor ตัวทำละลาย spray ผ่านวัตถุคิบที่อยู่กับที่ (extractor partial fully of liquid)

2. Immersion Extractor ตัวทำละลายอยู่กับที่ แต่ตัววัตถุคิบเคลื่อนที่วิธีนี้จะทำให้วัตถุคิบและตัวทำละลายสัมผัสกันอย่างเต็มที่ (extractor fully of liquid)

ข้อดีของการสกัดโดยใช้สารละลาย คือ

1. สามารถสกัดน้ำมันออกได้เกือบทั้งหมด เหลือน้ำมันติดกากเพียงร้อยละ 0.5-1.5
2. สารตัวทำละลายสามารถสกัดสิ่งเจือปนในเมล็ดได้หมดทำให้กากที่ได้มีคุณภาพสูง

ข้อเสียของการสกัดโดยใช้สารละลาย คือ

1. ต้นทุนการสกัดสูง ต้องใช้เครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพ
2. ต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการจึงจำเป็นต้องใช้คนงานที่มีความรู้ความสามารถเข้า

ดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 3 กรรมวิธีการทำน้ำมันโห้บริสุทธิ์ (Refinery)

กรรมวิธีทำโห้ น้ำมันบริสุทธิ์นี้มีจุดประสงค์เพื่อกำจัดสิ่งเจือปนที่มากับน้ำมันคิบ ให้ได้น้ำมันมีคุณภาพดีตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และมีคุณค่าทางโภชนาการกรรมวิธีดังกล่าวสามารถแยกออกได้ตามลักษณะการดำเนินการดังนี้

1. การกลั่นกรองแบบไม่ต่อเนื่อง (Batch Refinery) การทำโห้บริสุทธิ์โดยวิธีนี้ใช้กับอุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีปริมาณการผลิตต่ำ การกลั่นกรองเป็นครั้งคราวแต่ละครั้งใช้ปริมาณน้ำมันคิบจำนวนน้อย และขอสำคัญน้ำมันคิบที่ได้ต้องมีค่ากรดไขมันอิสระต่ำไม่เกินร้อยละ 5 อย่งไรก็ตามวิธีดังกล่าวมักมีข้อเสีย คือ

- ก. ต้องควบคุมอุณหภูมิไม่ให้สูงมาก เพื่อป้องกันการเกิดปฏิกิริยา Oxidation
- ข. เสียเวลาในการทิ้งไว้ให้แยกชั้นหลังทำปฏิกิริยา
- ค. การล้างสบู่ต้องระวังการเกิดการรวมตัวของน้ำและน้ำมัน
- ง. ไม่สามารถแยกสบู่ออกจากน้ำมันได้หมด ทำโห้ น้ำมันหลงเหลือในสบู่มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การกลั่นกรองโดยใช้สารละลาย (Solvent Refinery) การทำให้บริสุทธิ์วิธีนี้ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีปริมาณการผลิตสูง ใช้ต้นทุนการผลิตสูง และอาศัยช่างฝีมือในการดำเนินงาน กรรมวิธีให้หลักความแตกต่างของความสามารถในการทำละลาย ผลที่ได้มีการสูญเสียน้อยกว่าวิธีแรก แต่การดำเนินงานต้องมีการควบคุมอย่างใกล้ชิดและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานโดยอาศัยความร่วมมือร่วมกันทั้งระบบ

3. การกลั่นกรองแบบธรรมชาติ (Physical Refinery) การทำให้บริสุทธิ์ โดยวิธีการนี้เป็นที่นิยมทางภาคพื้นยุโรปและในประเทศไทย เหมาะกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต้องลงทุนในการผลิตสูงมาก และต้องอาศัยช่างฝีมือที่มีความรู้ ความชำนาญสูงในการดำเนินการทุกขั้นตอนการผลิต น้ำมันดิบที่สามารถใช้กรรมวิธีนี้ต้องมีกรดไขมันอิสระไม่สูงนัก ในขั้นสุดท้ายของกระบวนการจะให้ Distilled Fatty Acid และไม่จำเป็นต้องใช้โซดาไฟ ในการทำขั้นตอนการกลั่นกรอง (Refinery Process) ให้เป็นกลาง

4. การกลั่นกรองในรูปของ Miscella (Miscella Refinery) การทำให้บริสุทธิ์โดยวิธีนี้เป็นวิธีที่พัฒนามาจากวิธีการกลั่นกรองโดยใช้สารละลาย (Solvent Refinery) เป็นวิธีที่ประหยัดมากไม่ต้องใช้ทั้ง Hexane และ Isopropyl Alcohol หรือ IPA ซึ่งเป็นแอลกอฮอล์ที่ใช้ในการแยกหรือล้างสบู่ ที่เกิดขึ้นระหว่างขั้นตอนการกลั่นกรองออกจากน้ำมัน นอกจากนี้ยังไม่ต้องใช้พลังงานในการระเหย Hexane ออกจาก Miscella จนหมดเพื่อให้ได้น้ำมันดิบ (Crude Oil) เพียงแต่ใช้พลังงานบางส่วนเพื่อปรับความเข้มข้นของ Miscella (ณัฐฐา, 2532)

ดังนั้น การกลั่นกรองก็คือขบวนการกำจัดสิ่ง ถูกลื่น และสิ่งที่จะเป็นอันตรายและสิ่งที่เป็นปลอมซึ่งไม่ใช่ไขมันที่ขออกไป แบ่งได้เป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำจัดฟอสฟอไรด์และสารอย่างอื่น (Degumming Process) น้ำมันดิบทุกชนิดจะมีสารพวกฟอสฟอไรด์ปนมาด้วยประมาณร้อยละ 0.5-3 แล้วแต่วิธีของน้ำมันพืชและสถานที่ปลูกพืชนั้น เช่น ในเมืองไทยน้ำมันถั่วเหลืองจะมีฟอสฟอไรด์หาค่าออกมาในรูป Acetane Insoluble ประมาณร้อยละ 2-3 ส่วนน้ำมันในฝ้ายจะมีค่า Acetane Insoluble ประมาณร้อยละ 0.5-1 การกำจัดฟอสฟอไรด์ออกทำได้โดยเติมน้ำลงไปให้น้ำมันเล็กน้อย กวนทิ้งไว้ให้ตกตะกอน และแยกเอาน้ำมันซึ่งอยู่ชั้นบนออกไป

2. การแยกกรดไขมันอิสระออก (De-acidifying) น้ำมันมีกรดไขมันอยู่ด้วย กรณีนี้มีกรดไขมันมาก ๆ ทำให้น้ำมันมีสีเข้ม กลิ่นเหม็นและยังมีอันตรายต่อสุขภาพ สามารถกำจัดได้โดยเติมไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงเงาเงาของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค้างลงไป ค้างจะรวมกับกรดไขมัน หลังจากนั้นเค็มน้ำลงไป สบู่จะละลายออกมากับน้ำ เมื่อตั้งทิ้งไว้นานพอสมควร สบู่กับน้ำจะตกตะกอนอยู่ชั้นล่าง ชั้นบนจะเป็นน้ำมันที่ปราศจากกรด ถ้าทำโดยวิธีกลั่นกรองแบบไม่ต่อเนื่อง (Batch Refinery) จะใช้สารละลายเกลือ (Dilute Sodiumchloride Solution) เป็นตัวล้างสบู่จากน้ำมัน แต่ถ้าเป็นวิธีกลั่นกรองโดยใช้สารละลาย (Solvent Refinery) จะใช้สารละลายแอลกอฮอล์ (Alcohol Solution) เป็นตัวทำละลายแยกสบู่จากชั้นของน้ำมัน

3. การฟอกสี (Decolouration or Bleaching) เป็นกรรมวิธีกำจัดพวกสีในธรรมชาติโดยใช้สารเคมีที่มีกำลังการดูดซึมสูง (high absorbtive power) เป็นสารฟอกสี หลังจากผ่านการแยกเอากรดไขมันอิสระออกหมดแล้ว น้ำมันที่ได้จะถูกผ่านเข้าเครื่องผสมกับผงฟอกสีภายใต้สูญญากาศทำให้ความร้อนขึ้นสูงประมาณ 120-130 องศาเซลเซียส ใช้เวลาประมาณ 30-60 นาที จากนั้นทำให้เย็นลงมาประมาณ 80 องศาเซลเซียสจึงกรองเอาผงฟอกสีออกโดยใช้เครื่องกรอง ผงฟอกสีจะดูดเอาสีและสบู่ไว้ ทำให้น้ำมันมีสีจางลง

4. การกำจัดกลิ่น (Deodorization) น้ำมันหลังจากผ่านการฟอกสีจะถูกนำเข้าไปยังถังให้ความร้อนขั้นแรก (Pre-heating Tank) เพื่อทำให้ร้อนประมาณ 90 องศาเซลเซียส ขณะเดียวกันขั้นตอนนี้จะอยู่ภายใต้สูญญากาศ ทำให้เกิดการกำจัดอากาศ (De-aerating) ขึ้นด้วย การกำจัดอากาศมีความสำคัญสำหรับการกำจัดกลิ่น เพราะถ้าหากมี Oxygen ผสมมากับน้ำจะทำให้การกำจัดกลิ่นไม่ได้ผลดี หลังจากนั้นแล้วน้ำมันจะถูกทำให้ร้อนขึ้นโดย Heating System ซึ่งอาจจะเป็น Super Heated หรือ Dow Therm หรือ Thermal Oil Heating System แล้วแต่การออกแบบของ Deodorizer จนถึง 240 องศาเซลเซียส ในขณะเดียวกันก็จะมีกรีดไอน้ำโดยตรง เพื่อผสมและช่วยให้กลิ่นรวมทั้งสิ่งเจือปนอื่น ๆ ระเหยออกไปด้วย หลังจากอุณหภูมิได้ 240 องศาเซลเซียสแล้วก็รักษาระดับของอุณหภูมิที่ 240 องศาเซลเซียส ภายใต้สูญญากาศระดับ 755-758 มม.ปรอท พร้อมทั้งมีไอน้ำโดยตรงฉีดพ่นตลอดเวลาประมาณ 120 นาที หลังจากผ่านขั้นตอนการกำจัดกลิ่นมาแล้ว จะต้องทำให้อุณหภูมิลดลงเป็นเวลา 30-40 องศาเซลเซียส แล้วจึงส่งไปเก็บในถังเก็บซึ่งคลุมด้วยก๊าซไนโตรเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด Oxidation ซึ่งจะทำให้ น้ำมันเหม็นหืนได้ ต่อจากนั้นก็ถูกส่งเข้าเครื่องบรรจุขวดหรือภาชนะเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไป เช่น การกลั่นน้ำมันพืชให้บริสุทธิ์ (ภาพที่ 3)

ขั้นตอนที่ 4 การบรรจุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 จากถังเก็บน้ำมันที่กลั่นกรองเรียบร้อยแล้วจะถูกส่งเข้าสู่เครื่องบรรจุขวดหรือภาชนะ
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรือภาชนะอื่นต่อไป การบรรจุเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการลำเลียงน้ำมันซึ่งมีราคาแพงและมีความไวต่อปฏิกิริยากับอากาศมาก นั่นคือ ทุกขั้นตอนจะต้องไม่ให้น้ำมันถูกกับอากาศโดยตรง การใช้ Nitrogen ไล่อากาศออกก่อนจึงมีความสำคัญมาก และเครื่องบรรจุควรจะเป็นแบบสูญญากาศ เพื่อตัดปัญหาดังกล่าว

สำหรับน้ำมันพืชที่ได้จากการสกัดและปรับคุณภาพแล้วจะนำไปบรรจุลงในภาชนะต่าง ๆ เช่น ขวดขนาดบรรจุ 1 ลิตร ปี๊บขนาดบรรจุ 13 กิโลกรัม ถึงขนาดบรรจุ 200 ลิตร ฯลฯ เพื่อส่งจำหน่ายแก่ผู้ใช้ต่อไป

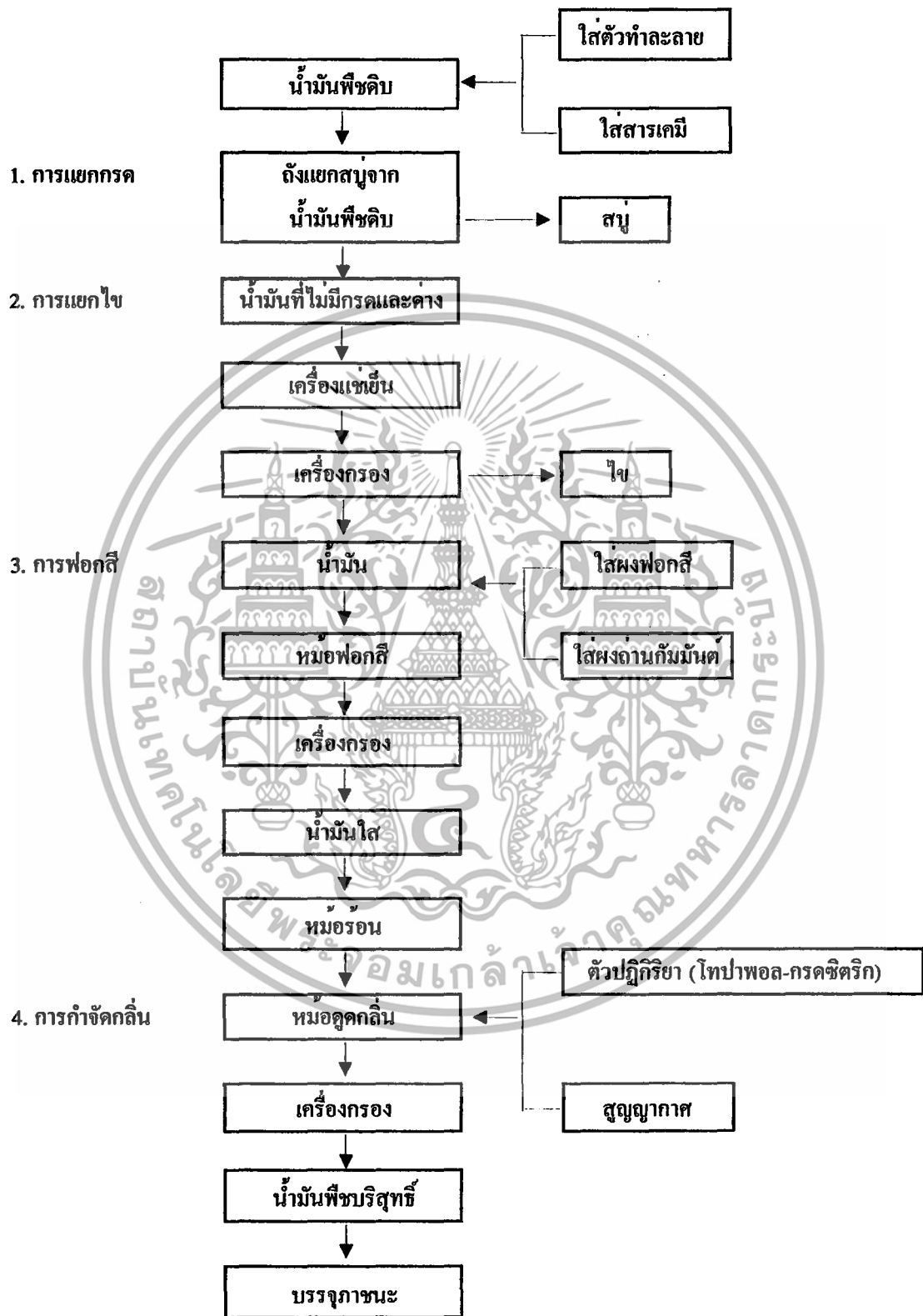
ขั้นตอนที่ 5 การควบคุมคุณภาพ

น้ำมันพืชที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสูง จะต้องได้รับการควบคุมทุกขั้นตอนของการผลิต ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ จนกระทั่งถึงการบรรจุลงภาชนะ มิฉะนั้นจะทำให้คุณภาพของน้ำมันไม่ได้มาตรฐาน ต้นทุนการผลิตจะสูง การสูญเสียก็จะมีมากด้วย

5.1 การควบคุมวัตถุดิบ คุณภาพของวัตถุดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศให้ปริมาณของน้ำมันในระดับต่ำ วัตถุดิบที่เข้าสู่โรงงานยังมีสิ่งเจือปนอยู่ในอัตราส่วนที่สูง ขึ้นกับวิธีการเก็บเกี่ยวของเกษตรกรและผู้รวบรวมเมล็ดพืชจากเกษตรกร เพื่อส่งเข้าสู่ตลาด หรือขายให้แก่โรงงานสกัดน้ำมันพืช อาจมีการใส่สิ่งเจือปนลงไปในสินค้าทั้งนี้เพื่อให้สินค้ามีน้ำหนักเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้อัตราความชื้นของพืชน้ำมันอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นเหตุให้ทางโรงงานได้รับเมล็ดพืชไม่ตรงตามจำนวนที่ต้องการและไม่สามารถเก็บไว้ได้นานหรือต้องสิ้นเปลืองเวลาในการลดความชื้นด้วยการตากหรืออบไอน้ำแห้งเสียก่อนการนำเข้าสู่กระบวนการผลิต

โรงงานส่วนใหญ่ที่ขาดการควบคุมในเรื่องคุณภาพของวัตถุดิบ ไม่มีการตรวจสอบควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบก่อนการผลิต หรือการควบคุมคุณภาพของน้ำมันพืชที่ผลิตได้ โรงงานดังกล่าวนี้มักเป็นโรงงานเล็ก การผลิตอาศัยความชำนาญเป็นหลักมากกว่าความรู้หรือเทคนิคในการผลิต ส่วนโรงงานผลิตน้ำมันพืชบริสุทธิ์ เป็นโรงงานที่มีขนาดใหญ่และมีกรรมวิธีการผลิตที่ทันสมัย จะเห็นความสำคัญในด้านการควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ

สาเหตุที่ต้องมีการควบคุมวัตถุดิบ เนื่องจากวัตถุดิบเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์และต้นทุนการผลิตเพื่อให้การผลิตดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบให้สำหรับโรงงานเพื่อการศึกษาค้นคว้า เมืออนุญาตให้นำไปเผยแพร่ตามการค้า กล่าวคือ สามารถสกัดได้น้ำมันมากที่สุด ในการสูญเสียน้ำมันในกากนอยที่สุด และกากที่เหลือจะมีไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดเบี่ยงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากมีการนำไปใช้

ภาพที่ 3 การกลั่นน้ำมันพืชให้บริสุทธิ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ที่มา : (ลิขิต , 2537)
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปริมาณและคุณค่าทางโปรตีนเพิ่มขึ้นด้วย ปัจจุบัน ในการควบคุมวัตถุดิบส่วนใหญ่จะวิเคราะห์เพื่อหา

- 5.1.1 ความชื้น
- 5.1.2 ปริมาณน้ำมัน
- 5.1.3 กรดไขมันอิสระ
- 5.1.4 สิ่งเจือปน

5.2 การควบคุมระหว่างการผลิต การควบคุมระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของการผลิต ให้เป็นไปตามกรรมวิธีหรือเทคนิคการผลิต จะเป็นสิ่งช่วยให้การดำเนินการผลิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากการมีเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย การควบคุมในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การควบคุม

- 5.2.1 อุณหภูมิของการนึ่งจะต้องพอดี
- 5.2.2 ความหนาของแผ่นเมล็ดพืช
- 5.2.3 อุณหภูมิของการสกัดน้ำมัน
- 5.2.4 อุณหภูมิของการระเหยเพื่อแยกสารละลายเคมีออก
- 5.2.5 Gum ที่เหลืออยู่ในน้ำมันดิบ
- 5.2.6 กรดไขมันอิสระที่ยังเหลืออยู่
- 5.2.7 ปริมาณสบู่ที่ยังเหลืออยู่
- 5.2.8 การควบคุมสี
- 5.2.9 การควบคุมปริมาณน้ำที่ยังเหลืออยู่
- 5.2.10 การควบคุมค่า Peroxide

5.3 การควบคุมคุณภาพสินค้าสำเร็จรูป หมายถึง น้ำมันพืชที่ผ่านขบวนการผลิตขั้นตอนต่าง ๆ จะเป็นน้ำมันพืชบริสุทธิ์ จะต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพครั้งสุดท้ายก่อนออกจำหน่ายสู่ผู้บริโภค ซึ่งการตรวจสอบจะเป็นการชักตัวอย่างน้ำมันพืชที่ผลิตได้แต่ละครั้งไปทดสอบและวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ เพื่อให้แน่ใจว่าน้ำมันพืชที่ผลิตได้นำมาขายบริโภคได้ นอกจากนี้เพื่อควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานทั้ง รส สี และกลิ่น (ปัญญา , 2525)

ผลพลอยได้จากการสกัดน้ำมันพืช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาดูงาน ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ

เป็นกากพืชน้ำมันพืชที่มีโปรตีนในอัตราที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการทำอาหารสัตว์ที่สำคัญ ได้แก่ กากถั่วเหลือง กากรำข้าว กากฝ้าย กากนุ่น กากเมล็ดทานตะวันและกากเมล็ดถั่วลิสงกากพืชน้ำมันที่นิยมนำไปทำอาหารสัตว์มากที่สุด คือ กากถั่วเหลือง เพราะมีโปรตีนสูงและมีคุณสมบัติทางเคมีอื่นๆ ในการเติบโตของสัตว์ รองลงมา ได้แก่ กากเมล็ดทานตะวัน กากถั่วลิสง ส่วนกากรำ และกากมะพร้าวค่อนข้างมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการใช้ เพราะเก็บไว้นานจะมีกลิ่นหืน จากการที่กากพืชน้ำมันเป็นผลพลอยได้จากการสกัดน้ำมัน ปริมาณการผลิตกากพืชน้ำมันจึงผันแปรโดยตรงกับปริมาณพืชน้ำมันที่เข้าสู่โรงงานสกัด ซึ่งปัจจุบันผลผลิตกากพืชน้ำมันในประเทศไม่พอกับความต้องการ โดยเฉพาะกากถั่วเหลือง ทำให้ต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ

ความต้องการพืชน้ำมัน

ความต้องการพืชน้ำมันของไทยมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปีเฉลี่ยเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 7 โดยความต้องการพืชน้ำมันในปี พ.ศ. 2538 มีประมาณ 5,475 พันตัน และปีพ.ศ. 2539 คาดว่าจะมีปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้นเป็น 5,847 พันตัน (ตารางที่ 2)

สำหรับความต้องการพืชน้ำมัน ส่วนใหญ่จะใช้ในการผลิตน้ำมันพืชเป็นหลักคิดเป็นประมาณร้อยละ 70-80 ของปริมาณความต้องการใช้พืชน้ำมันทั้งหมด และจากความต้องการที่เพิ่มขึ้นทุกปี สำหรับความต้องการพืชน้ำมันส่วนใหญ่จะใช้ในการผลิตน้ำมันพืชเป็นหลักคิดเป็นทำให้ผลผลิตพืชน้ำมันมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉพาะถั่วเหลืองและปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชหลักที่นำไปใช้ในการผลิตน้ำมันพืชมีแนวโน้มการขาดแคลนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปีพ.ศ. 2538 มีความต้องการใช้ถั่วเหลืองประมาณ 1,106 พันตัน แต่มีปริมาณผลผลิตเพียง 536 พันตัน ขาดแคลน 570 พันตัน และความต้องการใช้ปาล์มประมาณ 2,193 พันตัน แต่มีปริมาณผลผลิตเพียง 1,817 พันตัน ขาดแคลน 376 พันตัน (ตารางที่ 3) อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐบาลได้มีการแก้ปัญหาขาดแคลนโดยมีการอนุมัติให้มีการนำเขามาโดยตลอดซึ่งแต่เดิมมีการใช้ระบบค่าธรรมเนียมพิเศษนำเข้าเป็นคราว ๆ ไปในกรณีที่ขาดแคลนบางช่วงแต่ หลังจากต้นปี 2538 ไทยต้องเปิดตลาดนำเข้าตามพันธกรณีขององค์การการค้าโลก จึงมีการอนุมัติให้นำเข้าได้เพิ่มขึ้นตามความจำเป็นทำให้สามารถลดแรงกดดันด้านวัตถุดิบขาดแคลนและราคาสูงลงไบบาง (ตารางที่ 4)

โครงสร้างต้นทุนการผลิต

ในการผลิตน้ำมันพืชบางชนิด ผู้ผลิตสามารถเปลี่ยนไปใช้วัตถุดิบอื่นแทนได้หากวัตถุดิบชนิดใดชนิดหนึ่งมีปริมาณน้อยหรือราคาสูง ทั้งนี้ผู้ผลิตจะคำนึงถึงต้นทุนในการผลิตมาก สำหรับเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงสร้างต้นทุนการผลิตน้ำมันพืชโดยทั่วไปจะมีสัดส่วนของค่าวัตถุดิบในการผลิตสูงสุดโดยสร้างต้นทุนการผลิตของน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ประกอบด้วย ค่าวัตถุดิบร้อยละ 89 ค่าไฟฟ้าและน้ำมันเชื้อเพลิงร้อยละ 1.5 ค่าจ้างแรงงานร้อยละ 1 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 8 และค่าอื่น ๆ ร้อยละ 0.5 สำหรับน้ำมันพืชอื่น ๆ เช่น น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันรำข้าว ประกอบด้วยค่าวัตถุดิบร้อยละ 69 ค่าไฟฟ้าและน้ำมันเชื้อเพลิงร้อยละ 8 ค่าจ้างแรงงานร้อยละ 2.5 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 5 และค่าอื่น ๆ ร้อยละ 15.5 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 2 ความต้องการพืชน้ำมัน ¹¹

หน่วย : พันตัน

พืชน้ำมัน	2535	2536	2537	2538	2539
ถั่วเหลือง	843.80	928.10	1,015.50	1,106.60	1,201.80
ปาล์ม	1,652.30	1,819.90	1,999.60	2,193.00	2,401.60
มะพร้าว	1,480.30	1,510.60	1,551.70	1,594.20	1,627.90
รำข้าว	136.40	142.40	148.90	155.80	163.20
ถั่วลิสง	160.30	171.60	180.50	188.40	195.80
งา	9.80	9.90	10.10	10.30	10.5
เมล็ดนุ่น	33.90	34.70	35.40	36.20	36.90
เมล็ดฝ้าย	34.90	51.00	45.80	58.70	58.30
ทานตะวัน	25.00	31.10	37.80	45.10	53.10
ข้าวโพด	3.40	4.10	4.90	5.60	6.30
ละหุ่ง	6.00	66.20	73.50	82.00	91.60
รวม	4,440.10	4,769.60	5,103.40	5,475.90	5,847.00

หมายเหตุ : 1/ อุปสงค์ของพืชน้ำมันในตารางนี้จะรวมทั้งความต้องการพืชน้ำมันเพื่อการสกัดน้ำมันและเพื่อการบริโภคโดยตรงและหากปีใดมีการนำเข้าน้ำมันพืช น้ำมันพืชส่วนนี้จะนำมาแปลงเป็นปริมาณพืชน้ำมันที่ต้องการในการนำมาสกัดเป็นน้ำมันพืชตามปริมาณที่นำเข้า (ยกเว้นทานตะวันและข้าวโพด ซึ่งจะไม่นรวมส่วนที่ใช้บริโภคโดยตรงไว้ในอุปสงค์ของพืชน้ำมันจะมีส่วนของน้ำมันพืชนำเข้าที่ได้แปลงสภาพเป็นพืชน้ำมันแล้วเท่านั้น)

ที่มา : (กระทรวงพาณิชย์ , 2535ก)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผลผลิตและความต้องการถั่วเหลืองและปาล์มน้ำมัน

หน่วย : พันตัน

ปี	ถั่วเหลือง			ปาล์มน้ำมัน		
	ปริมาณ ผลผลิต	ความต้องการใช้	ขาดแคลน	ปริมาณ ผลผลิต	ความต้องการใช้	ขาดแคลน
2535	436	844	408	1,316	1,652	336
2536	480	928	448	1,352	1,819	467
2537	513	1,016	503	1,828	1,999	171
2538	536	1,106	570	1,817	2,193	376
2539	560	1,202	642	1,863	2,402	539

ที่มา : (กระทรวงพาณิชย์ , 2535ข)

ตารางที่ 4 แสดงการเปิดตลาดน้ำมันปาล์มและถั่วเหลืองตามข้อผูกพันของ WTO

สินค้า	ปริมาณนำเข้าในโควตา		อัตรากำไรนอก โควตา (%)	
	ปริมาณ (ตัน)	อัตรากำไร (%)	2538	2547
- น้ำมันปาล์ม	4,629	4,860	20	159
- ถั่วเหลือง	10,402	10,922	20	89

ที่มา : (กระทรวงพาณิชย์ , 2539ค)

ตารางที่ 5 โครงสร้างต้นทุนการผลิตน้ำมันพืช

รายการ	น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์	น้ำมันพืชอื่น ๆ ^{1/}
- ค่าวัตถุดิบ	89	69
- ค่าไฟฟ้าและน้ำมันเชื้อเพลิง	1.5	8
- ค่าจ้างแรงงาน	1	2.5
- ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	8	5
- อื่น ๆ	0.5	15.5
รวม	100	100

หมายเหตุ : 1/ น้ำมันพืชอื่น ๆ เช่น ถั่วเหลือง รำข้าว เมล็ดฝ้าย ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ การใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ที่มา : (ธนาคารแห่งประเทศไทย , 2537)
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ผลิตและกำลังการผลิต

ปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงอุตสาหกรรมน้ำมันพืช ส่วนใหญ่ความสำคัญจะอยู่ที่น้ำมันปาล์ม และน้ำมันถั่วเหลือง เพราะมีส่วนแบ่งการตลาดสูงกว่าน้ำมันพืชอื่น ๆ สำหรับน้ำมันมะพร้าวและน้ำมันรำข้าวได้ลดบทบาทความสำคัญลงมาก ส่วนหนึ่งมาจากการนำวัตถุดิบไปบริโภคโดยตรงมากกว่าการนำมาสกัดน้ำมัน ส่วนน้ำมันพืชชนิดอื่น ๆ ก็ยังมีความสำคัญค่อนข้างน้อย สำหรับการผลิตแต่เดิมจะเป็นลักษณะของโรงงานขนาดเล็กในครัวเรือน และส่วนใหญ่เป็นโรงงานผลิตน้ำมันมะพร้าวและน้ำมันถั่วลิสง หลังจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้อนุมัติให้การส่งเสริมการลงทุนแก่ธุรกิจนี้ ทำให้มีผู้ประกอบการทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่เกิดขึ้นจำนวนมาก โดยขณะนี้ มีโรงงานผลิตน้ำมันพืชทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 130 โรงงาน ในปัจจุบันมีโรงงานขนาดใหญ่ที่มีกำลังการผลิตมากกว่า 100,000 ตัน/ปี จำนวน 4 ราย (ขณะที่แต่เดิมในปี 2533 มีโรงงานขนาดใหญ่เพียง 2 รายเท่านั้น คือ โรงงานของบริษัทธนาคารผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช จำกัด และโรงงานของบริษัทอุตสาหกรรมวิวัฒน์ จำกัด) สำหรับโรงงานขนาดใหญ่ในปัจจุบันมีดังนี้ คือ บริษัทธนาคารผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช จำกัด ซึ่งถือเป็นผู้นำตลาดน้ำมันพืชมาโดยตลอด มีกำลังการผลิต 300,000 ตัน/ปี (น้ำมันถั่วเหลืองตราภู๊ก) รองลงมาคือ บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด มีกำลังการผลิต 240,000 ตัน/ปี (น้ำมันถั่วเหลืองและรำข้าวตราอรุณและตราแชมป์) บริษัทอุตสาหกรรมวิวัฒน์ จำกัด กำลังการผลิต 180,000 ตัน/ปี (น้ำมันถั่วเหลืองตราริน) และบริษัทมรกตอินดัสตรีส์ จำกัด (น้ำมันปาล์มตรามรกต) ส่วนขนาดกลางที่ได้จากการรวบรวมเฉพาะผู้ประกอบการที่มีสินค้าวางตลาดจำหน่ายในตลาดมีประมาณ 10 กว่าราย (ตารางที่ 6) สำหรับที่ตั้งของโรงงานน้ำมันพืชขนาดใหญ่และขนาดกลางส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนรายย่อยและโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนประมาณกว่า 100 โรงงานจะตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องของในอุตสาหกรรมน้ำมันพืช

อุตสาหกรรมน้ำมันพืชเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและให้ความช่วยเหลือพัฒนาโดยตลอด ด้วยการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบพืชน้ำมันที่ใช้ในอุตสาหกรรมน้ำมันพืชโดยตรง แต่ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวยังมีผลต่ออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันพืชด้วย ดังนั้น การกำหนดนโยบายของรัฐบาลจึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรมมากที่สุด นโยบายของรัฐบาลสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 ผู้ประกอบการน้ำมันพืชขนาดใหญ่และขนาดกลาง

รายชื่อบริษัท	กำลังการผลิต (ตัน/ปี)	ชนิดน้ำมันพืช	ตราสินค้า ^{1/}
1. บ.น้ำมันพืชไทย จำกัด	240,000	ถั่วเหลืองและ ถั่วเหลืองผสมรำข้าว	อจูน แชมป์
2. บ.อมรไชย จำกัด	90,000	ถั่วเหลือง รำข้าว	ชิม
3. บ.เกษตรกิจลานนา จำกัด	60,000	ถั่วเหลือง รำข้าว	ชิม
4. บ.ธนากรผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช จำกัด	300,000	ถั่วเหลือง รำข้าว	กุก
5. บ.อุตสาหกรรมวิวัฒน์ จำกัด	180,000	ถั่วเหลืองและ ถั่วเหลืองผสมฝ้าย	ริน ทิพ
6. บ.ซีพีซี/อาอี (ประเทศไทย) จำกัด	N.A. ^{2/}	ถั่วเหลือง	เบสท์ฟู้ดส์
7. บ.พี.เอ.เอส.พืชผลส่งออก จำกัด	90,000	ถั่วเหลือง	ศรทอง
8. บ.ส.ไทยเสรีอุตสาหกรรม จำกัด	36,000	ถั่วเหลือง	พระอาทิตย์
9. บ.มรกตอินคัสตรี จำกัด	102,000	ปาล์ม และ	มรกต
10. บ.ลำสูง (ประเทศไทย) จำกัด	85,000	ปาล์มผสมรำข้าว	หยกแสง
11. บ.พาโมลา จำกัด	68,000	ปาล์ม	จันทร์ ไนฟ์
12. บ.ยูไนเต็ด แพท แอนด์ ออยล์ จำกัด	40,000	ปาล์ม	พาโมลา
13. บ.น้ำมันพืชแสนคารม จำกัด	51,000	ปาล์ม	แวว
14. บ.สยามน้ำมันปาล์ม จำกัด	N.A. ^{2/}	ปาล์ม มะพร้าว	พลอย
15. บ.น้ำมันพืชประทุม จำกัด	10,000	รำข้าว	เกสร
16. บ.น้ำมันบริโภคไทยจำกัด	N.A. ^{2/}		นกระชาย

หมายเหตุ : 1/ เป็นการรวบรวมเฉพาะรายที่มีสินค้าวางจำหน่ายในตลาดทั่ว ๆ ไปเท่านั้น

2/ N.A.=ไม่มีข้อมูล

ที่มา : (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และจากการสัมภาษณ์ , 2539)

กลุ่มที่ 1 นโยบายเกี่ยวกับวัตถุดิบพืชน้ำมัน วัตถุดิบพืชน้ำมันที่สำคัญ คือ ถั่วเหลือง และปาล์มน้ำมัน ซึ่งรัฐมีมาตรการ ดังนี้

นโยบายถั่วเหลือง เป็นนโยบายที่มีผลต่อการผลิตและการพัฒนาอุตสาหกรรม
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
น้ำมันพืชเป็นอย่างมากรัฐบาลจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายส่งเสริมและควบคุม เพราะบางครั้งมี
ไม่มีการผลิตที่เพียงพอ อีกทั้งยังมีเหตุที่เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง และต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลเอกสารทุกครั้งที่มาใช้

ปัญหาผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้นรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายการผลิตไม่ให้ต่ำกว่าปีก่อนๆ โดยจัดทำแผนการวิจัยด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาดในปี พ.ศ. 2536-2540 จากการเปิดตลาดถั่วเหลืองในปี พ.ศ. 2538 ที่ประเทศไทยประกาศจำเป็นต้องเปิดตลาดถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง และน้ำมันถั่วเหลืองจำนวนหนึ่ง จึงมีแผนพัฒนาถั่วเหลืองให้สอดคล้องกับการเปิดตลาดซึ่งเมื่อมีการเปิดตลาดถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์แล้ว จะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง รัฐบาลจึงอนุมัติเฉพาะปริมาณที่ขาดแคลนจริง ๆ เท่านั้น เพื่อรักษาระดับถั่วเหลืองให้มีปริมาณใกล้เคียงกับความต้องการใช้ภายในประเทศ เพราะผลิตภัณฑ์นำเข้ามีราคาถูกกว่า ขณะเดียวกันก็ไม่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกถั่ว

นโยบายปาล์มน้ำมัน รัฐบาลส่งเสริมให้มีการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันให้เพียงพอ กับกำลังการผลิตของโรงงานน้ำมันพืช ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด สำหรับการขยาย การผลิตจะเป็นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นกำหนดเขตเพาะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสมและส่งเสริม ให้มีการรวมตัวกันในการผลิตทั้งตามแนวตั้งและแนวนอน เพื่อให้วัตถุประสงค์ในการผลิตน้ำมันพืชมี ต้นทุนรวมทั้งคุณภาพใกล้เคียงกับประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย จะเป็นผลดีต่อผู้ผลิต น้ำมันพืชในอนาคต ที่สามารถลดการนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบจากต่างประเทศลง และเป็นผลดีต่อ เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันอีกทางหนึ่งด้วย

นโยบายอื่น ๆ เช่น นโยบายน้ำมันมะพร้าวในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ความต้องการ บริโภคมะพร้าวในรูปของกะทิและผลสดเพิ่มสูงมาก ประกอบกับคุณสมบัติของน้ำมันมะพร้าวที่มี กลิ่นจืดและมีคอเลสเตอรอลสูง ทำให้มีการใช้สกัดน้ำมันน้อย แม้รัฐบาลจะกำหนดให้มะพร้าว ตากแห้งเป็นสินค้าควบคุมการนำเข้าและเก็บภาษีนำเข้า อนาคตคาดว่าอุตสาหกรรมน้ำมันมะพร้าว จะลดความสำคัญลงเป็นลำดับ สำหรับนโยบายน้ำมันรำข้าว ยังไม่มีการคุ้มครองการนำเข้า แต่ จะมีนโยบายทางอ้อม ได้แก่ นโยบายเรื่องข้าวและนโยบายอาหารสัตว์ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 นโยบายของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันพืช ที่สำคัญ ได้แก่

อุตสาหกรรมปลากระป๋อง เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ไขมันถั่วเหลืองในการผลิตซึ่ง แนวโน้มของการส่งออกปลากระป๋องยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี แม้ในช่วงระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาจะ ประสบปัญหาการกีดกันทางการค้าจากประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ก็ตาม ทั้งนี้การกีดกันทางการค้าจะมีในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การดำเนินมาตรการเกี่ยวกับความ เภกสารที่เป็นเอกสารที่ส่งวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ปลอดค้ายของยุโรป โดยมีการตรวจสอบจากหน่วยงานอาหารและยาของสหรัฐ นอกจากนี้ ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สหภาพยุโรปมีการใช้มาตรการกำหนดโควตานำเข้าและเก็บภาษีในอัตราที่ค่อนข้างสูง ดังนั้น ไทย ในฐานะผู้ส่งออกสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจาตกลงทางการค้า ในเรื่องนี้คงกล่าว นอกจากนี้รัฐบาลยังมีการเจรจาตลาดใหม่ ๆ ทดแทนประเทศที่มีปัญหาทางการค้า เพื่อให้ไทยส่งออกปลาระบองโดยรวมเพิ่มขึ้น และส่งผลให้การใช้น้ำมันพืชในอุตสาหกรรมยังคงขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ไข่กากพืชน้ำมันที่เหลือจากกระบวนการผลิตน้ำมันพืช มาเป็นวัตถุดิบที่สำคัญ คือ กากถั่วเหลือง จากสภาพปัจจุบันที่การผลิตอาหารสัตว์ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศและแนวโน้มของราคาได้ปรับตัวเพิ่มขึ้น เพราะต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการนำเข้ากากถั่วเหลืองจากต่างประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม จากการนำเข้ากากถั่วเหลืองเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตน้ำมันถั่วเหลืองโดยตรง เพราะกากถั่วเหลืองเป็นผลพลอยได้ของผู้ผลิตน้ำมันพืช ดังนั้น รัฐบาลจึงมีการอนุมัติให้นำเข้าในจำนวนที่เพียงพอ ต่อการใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ในแต่ละปีเท่านั้น เพื่อไม่ให้กระทบต่อราคากากถั่วเหลืองภายในประเทศ

อุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมบะหมี่สำเร็จรูป อุตสาหกรรมสับและผงซักฟอก อุตสาหกรรมเนยและครีมเทียม เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้น้ำมันปาล์มหรือไขมันปาล์มมาเป็นวัตถุดิบ ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้รัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนเต็มที่ เนื่องจากการใช้ภายในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก ส่งผลให้การใช้น้ำมันพืชขยายตัวตามอุตสาหกรรมที่ได้รับการสนับสนุนดังกล่าวข้างต้นด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันพืช

ปัญหาด้านการผลิต

อุตสาหกรรมน้ำมันพืชในอีก 5-10 ปีนี้จะต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อย่างน้อย 5

เรื่อง คือ

1. การขาดแคลนวัตถุดิบพืชน้ำมัน เมื่อเทียบกับความต้องการน้ำมันพืชในการบริโภคและทางอุตสาหกรรมซึ่งสูงขึ้นถึงร้อยละ 7 ต่อปีในอีก 10 ปีข้างหน้า นั้น จะเห็นได้ว่าการผลิตพืชน้ำมันนั้นอาจจะขยายตัวตามความต้องการใช้น้ำมันพืชได้ไม่ทัน ทั้งนี้เพราะข้อจำกัดทั้งทางด้านพื้นที่เพาะปลูก ศักยภาพของการปรับปรุงพันธุ์พืชน้ำมันที่มีอยู่ ค่าแรงงานตลอดจนต้นทุน ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อื่น ๆ ที่กำลังเพิ่มสูงขึ้น ในอดีตพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันขยายตัวสูงขึ้นมาเป็นเพราะได้พื้นที่จำนวนมากจากป่าเสื่อมโทรมในภาคใต้ ปัจจุบันมีการควบคุมพื้นที่การปลูกปาล์มน้ำมัน ตลอดจนการมีแนวโน้มที่จะเปิดเสรีการนำเข้าน้ำมันพืช ทำให้พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในปัจจุบันและอนาคตน่าจะคงตัว พื้นที่ปลูกมะพร้าวมีอัตราการขยายตัวที่ติดลบ นั่นคือมีพื้นที่ปลูกลดลง นอกจากนั้นผลผลิตมะพร้าวส่วนใหญ่จะใช้ในการบริโภคสดและทำกะทิจึงเป็นที่แน่นอนว่า ในอนาคตวัตถุดิบมะพร้าวเพื่อใช้ผลิต น้ำมันมะพร้าวจะไม่เพิ่มขึ้น ส่วนพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในอนาคตอย่างแน่นอน จึงจำเป็นจะต้องมีการนำเข้าเมล็ดถั่วเหลืองในอนาคต

สำหรับพื้นที่ปลูกถั่วลิสงก็ลดลง และน้ำมันถั่วลิสงก็ยังไม่เป็นที่นิยมนัก ผลผลิตส่วนใหญ่จึงใช้ในการบริโภคโดยตรง พื้นที่ปลูกข้าวลดลงไม่มากนัก และมีการควบคุมพื้นที่ปลูกข้าวทำให้ผลผลิตข้าวจะเพิ่มไม่มาก และยังจะต้องแข่งขันกับการนำไปใช้เป็นอาหารสัตว์อีกด้วย ในด้านการปรับปรุงพันธุ์และการดูแลรักษาการปลูกพืชน้ำมัน โดยรวมแล้วมีการขยายตัวไม่มากนัก อาจมองภาพโดยรวมได้ว่า อนาคตวัตถุดิบพืชน้ำมันของไทยคงจะไม่เพียงพอสำหรับความต้องการใช้อย่างแน่นอน

2. การเปลี่ยนแปลงราคากากถั่วเหลืองจากประเทศจีน กากถั่วเหลืองที่นำเข้าส่วนใหญ่มาจากประเทศจีน ในขณะที่ความต้องการกากถั่วเหลืองในประเทศจีนมีมากขึ้นทำให้ราคาส่งออกสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยไม่สามารถนำเข้ากากถั่วเหลืองจากจีนได้อีกต่อไป การพึ่งตลาดอเมริกาและลาตินอเมริกาก็คงจะมีมากขึ้น ในอนาคต

3. ปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันพืชจากต่างประเทศ ในปีหนึ่ง ๆ มีการลักลอบนำเข้าเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันพืชในประเทศไทยที่ติดตั้งเกณฑ์ไว้

4. การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือAFTA ได้กำหนดข้อตกลงเขตการค้าเสรีให้สินค้าน้ำมันพืชเป็นหนึ่งในสินค้า 15 ประเภท ที่ต้องเร่งลดภาษี (fast track) ภายใน 7 ปี ได้แก่ สินค้าน้ำมันพืช น้ำมันมะพร้าว น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม ซึ่งประเทศไทยได้ขอสงวนสิทธิ์เป็นการชั่วคราวและในปีที่ 8 (พ.ศ. 2543) จะพิจารณาทบทวนเพื่อยกเลิกการสงวนสิทธิ์หรืออาจจะนำมาไว้ในรายการสินค้าลดภาษีตามปกติ (normal track) ก่อนครบกำหนด 8 ปีถ้าหากมีความพร้อม อย่างไรก็ตามเมื่อลดภาษีนำเข้าหรือเปิดการค้าเสรีแล้วกลุ่มสินค้าเหล่านี้ โดยเฉพาะน้ำมันปาล์มจะประสบปัญหามากกว่าพืชน้ำมันอื่น ๆ และย่อมมีผลกระทบต่อผู้ผลิตภายในประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อนุญัตินำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า เพราะไม่สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าได้
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ผลกระทบจากข้อตกลงทางการค้าและภาษีระหว่างประเทศ หรือ GATT ต่ออุตสาหกรรมน้ำมันพืชของประเทศไทย โดยเฉพาะในเรื่องการยกเลิกมาตรการการลงทุนเกี่ยวกับการค้า (Trade-Related Investment Measures หรือ TRIM'S) สำหรับพืชน้ำมันปาล์มและถั่วเหลือง ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่ไทยเสียผลประโยชน์จากการนำเข้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพราะต้นทุนที่สูงขึ้นจนไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ รวมทั้งการเปิดตลาดการค้าเสรี และการปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ

แนวทางในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์การผลิต

ก. ผลผลิตของพืชน้ำมัน

การผลิตพืชน้ำมันเป็นนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่จากต้นทุนการผลิตที่กำลังสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากราคาของที่ดินและแรงงานในภาคเกษตรนั้น คงจะทำให้ต้นทุนสูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ความสำเร็จทางเทคโนโลยีก็ยังคงมีน้อย ดังนั้น ในอนาคตคงจะต้องมีการนำเข้าน้ำมันพืชหรือ ไม่ก็เมล็ดพืชน้ำมันมากขึ้น

ถ้าหากรัฐบาลเลือกที่จะให้นำเข้าวัตถุดิบก็จะเป็นผลดีต่อผู้สกัด แต่จะเป็นผลเสียต่อเกษตรกรผู้ปลูก ดังนั้น ทางเลือกนี้จึงจำเป็นที่จะต้องตามมาด้วยความเฝ้าระวังการคุ้มครองต่อผู้ปลูกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งและคำถามที่สำคัญคือจะให้การคุ้มครองอัตราเท่าใด

ถ้าหากรัฐบาลเลือกที่จะให้นำเข้าน้ำมันพืชทั้ง โรงงานสกัดและเกษตรกรจะได้รับผลกระทบ ดังนั้น รัฐบาลจะต้องหาวิธีที่จะช่วยเหลือผู้ผลิตทั้งสองกลุ่มนี้เพื่อให้อยู่ได้ ลดการผลิตลงและไปทำกิจการอย่างอื่น การช่วยเหลือมิใช่การชดเชยค่าเสียหาย แต่เป็นการให้เวลาและโอกาสแก่ผู้ผลิตในการปรับตัวเพื่อจะได้ใช้ทรัพยากรไปทำกิจกรรมอื่นที่มีอนาคตดีกว่า

กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องประสานกับกระทรวงเกษตรฯ เพื่อให้มีนโยบายและการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน

ข. เขตปลอดเขตการค้าเสรี (Asean Free Trade Area หรือ AFTA)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำมันปาล์มจะเป็นสินค้าสำคัญที่ถูกผลกระทบจาก AFTA การลดภาษีนำเข้าน้ำมันปาล์มนั้นอันที่จริงก็สอดคล้องกับทิศทางนโยบายการลดพื้นที่ปลูกปาล์มในประเทศไทยอยู่แล้ว นอกจากนั้นจะเป็นการแก้ปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์มไปในตัวด้วย

เนื่องจากน้ำมันปาล์มเป็นน้ำมันพืชที่สำคัญที่สุด คือ มีสัดส่วนถึงร้อยละ 65 ของตลาดน้ำมันพืชทั้งหมด ถ้าหากราคาน้ำมันปาล์มเปลี่ยนแปลงไประบบตลาดน้ำมันพืชก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย ถ้าหากราคาน้ำมันปาล์มลดลง การนำเข้าจะสูงขึ้นทำให้สัดส่วนของน้ำมันปาล์มสูงขึ้นกว่านี้อีก ในขณะที่เดียวกันราคาของน้ำมันถั่วเหลือง ไร่ขาว เมล็ดฝ้าย เมล็ดคูน จะถูกดึงลงมาด้วย ผลกระทบระลอกต่อมาคือ ราคาของวัตถุดิบเหล่านี้จะลดลง (ยกเว้นถั่วเหลืองซึ่งมีการคุ้มครองการนำเข้า) ทำให้ผลผลิตของพืชเหล่านี้ลดลง อย่างไรก็ตาม การที่ราคาน้ำมันพืชถูกลงก็จะมีผลทำให้รายจ่ายของคนจำนวนมากลดลงไปด้วยหรือรายได้ที่เหลือจะไปใช้จ่ายในสินค้าอื่น ๆ สูงขึ้น ซึ่งอาจจะทำให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้น

ค. การเจรจาขอลดลงการค้าและภาษีระหว่างประเทศ หรือ GATT

เนื่องจากการเจรจาขอลดภาษีของ GATT ยังไม่ชัดเจน ดังนั้นการติดตามวิเคราะห์ผลเพื่อแจ้งให้แก่วงศ์ของจึงเป็นเรื่องสำคัญเฉพาะหน้า อย่างไรก็ตาม ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนคือ เมื่อลดหรือเลิกการอุดหนุนการผลิตจะทำให้ผลผลิตการเกษตรลดลง ถึงแม้สินค้าเกษตรจะมีการซื้อขายได้คล่องตัวขึ้นก็ตาม ราคาก็จะสูงขึ้น สำหรับน้ำมันพืชนั้นคงจะต้องมีการนำเข้ามากขึ้นในอนาคต (ถ้าไม่นำเข้าเมล็ดพืชก็ต้องนำเข้าน้ำมันพืช) ดังนั้น การแก้ไขปัญหานั้นขณะนี้ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดจากการเจรจาของ GATT ด้วย สำหรับปัญหาการนำเข้ากากถั่วเหลืองจากจีนจัดว่าเป็นปัญหาเดียวกัน นั่นคือ ราคาของสินค้าเกษตรที่จะนำเข้าในอนาคตคงจะสูงขึ้น การตัดสินใจทำอะไร ในขณะนี้จึงต้องดูสถานการณ์ในตลาดโลกในอนาคตด้วย

โดยสรุปแล้วแนวทางแก้ปัญหาโดยรวมของอุตสาหกรรมน้ำมันพืช คือ เป็นการหาทางถอย ซึ่งแตกต่างกับนโยบายการส่งเสริม การถอยที่มีประสิทธิภาพนั้นสำคัญและยากยิ่งกว่า การรุกอย่างมีประสิทธิภาพมาก เนื่องจากทางออกของนโยบายในอุตสาหกรรมนี้ยากจะทำให้ทุกคนพอใจได้ การพัฒนาอุตสาหกรรมจำเป็นต้องปล่อยให้อุตสาหกรรมบางอย่างหมดไป รัฐบาลจะมีส่วนสำคัญในการช่วยทำในสิ่งนี้เกิดขึ้นได้โดยไม่เกิดความเดือดร้อนกันจนเกินไปนัก

บทที่ 3

สถานะการตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชบรรจุขวด

ความเป็นมาของสถานะการตลาดอุตสาหกรรมน้ำมันพืช

น้ำมันพืชในอดีตแทบจะไม่มีบทบาทในครัวเรือนมากนัก ส่วนใหญ่จะใช้ในกิจการอุตสาหกรรมอาหาร เช่น การทำอาหารกระป๋อง การทำอาหารขบเคี้ยว ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคจะมีความคิดว่าน้ำมันพืชทำอาหารอร่อยสู่น้ำมันหมูไม่ได้ อาหารที่ทำจากน้ำมันหมูจะนุ่มกว่า หอมกว่า อาหารที่ปรุงด้วยน้ำมันพืช ประกอบกับผู้บริโภคยังไม่มีความรู้หรือไม่ได้สนใจว่าประโยชน์ของน้ำมันพืชแตกต่างจากน้ำมันหมูในด้านอื่นอย่างไรบ้าง หรือในแง่ที่ว่าน้ำมันหมูมีคอเลสเตอรอลสูงกว่าน้ำมันพืช จึงทำให้ผู้บริโภคใช้น้ำมันหมูประกอบอาหาร โดยไม่ได้สนใจน้ำมันพืชเลย จนกระทั่งเมื่อ 25 ปีที่แล้ว ได้มีผู้ผลิตน้ำมันพืชบรรจุขวดออกวางตลาดโดยใช้ตราสินค้าว่า "ทิฟ" ถึงแม้ในระยะแรก ๆ ที่ทิฟออกมาจะไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคมากนัก ด้วยยังคงติดอยู่ในความคิดเก่า ๆ ว่าน้ำมันหมูทำอาหารอร่อยกว่าและราคาถูกกว่า แต่ผู้ผลิตน้ำมันพืชทิฟก็ไม่ได้ยอมท้อ ยังคงมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์น้ำมันพืชทิฟอย่างต่อเนื่องว่า น้ำมันพืชทิฟสามารถทำอาหารได้อร่อยเท่ากับน้ำมันหมู เพราะต้องการสร้างความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในหมู่นักบริโภคว่าความจริงในเรื่องการปรุงอาหาร เป็นน้ำมันพืชหรือน้ำมันหมูก็ทำอาหารได้อร่อยเท่า ๆ กัน และที่สำคัญวิธีการใช้สะดวกกว่าน้ำมันหมูมาก ไม่ต้องเสียเวลาในการทำเหมือนกับน้ำมันหมูที่มีวิธีการทำค่อนข้างยุ่งยากและลำบากเหมาะสำหรับครัวเรือนที่ทันสมัย ในขณะที่นั้นตลาดมีผู้ผลิตน้ำมันพืชบรรจุขวดเพียงรายเดียว ทิฟจึงทำกิจกรรมทางการตลาดได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีคู่แข่ง เมื่อทิฟโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ฃ จุดขายมาก ๆ เขาก็ได้รับการตอบสนองจากผู้บริโภคที่ทันสมัยใหม่หรือพวกชอบลองของใหม่ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการที่ทิฟสามารถสร้างตลาดในส่วนของน้ำมันพืชขึ้นมาได้แล้ว ถึงแม้ว่าจะเป็นกลุ่มผู้บริโภคภายในกรุงเทพฯ และปริมณฑล หรือหัวเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้นก็ตาม แต่สร้างกำไรที่น่าภูมิใจได้ในระดับหนึ่ง ดังที่กล่าวแต่ต้นว่าในขณะนั้นมีเพียงน้ำมันพืชทิฟอย่างเดียวในตลาด จึงทำให้ทิฟชะล่าใจว่าในตลาดที่มีขนาดเล็กเช่นนี้คงไม่มีใครกล้าเข้ามาทำตลาดเป็นแน่ เมื่อตลาดไม่มีคู่แข่งขันทิฟจึงไม่ได้ให้ความสำคัญด้านกิจกรรมการขายไปในช่วงนั้นมาก เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็น โอกาสอันดีที่บริษัทนาคเรตคิงจะส่งน้ำมันพืชตราทุ๊ก มามีส่วนร่วมในตลาดด้วย เมื่อทิฟไม่มีกิจกรรมด้านการตลาดมากนัก "ทุ๊ก" ซึ่งเพิ่งเข้ามาในตลาดจึงวางแผนในการเข้าสู่ตลาดชนิดที่เรียกว่าแทงบเพื่อแฉ่ให้เกิดให้กับทุ๊กเลยทีเดียว จากการที่เน้นทั้งโฆษณาและส่งเสริมการขายมากมาย ทำให้ทุ๊กสามารถมีส่วนแบ่งตลาดได้พอ ๆ กับทิฟในระยะเวลานั้นนั้น หลังจากที่ตลาดน้ำมันพืชมีคู่แข่งเพียง 2 รายมานาน ช่วงเวลาจากทุ๊กเข้าตลาดไม่กี่ปี

เอกสารฉบับเอกสารที่ส่งวันเวสำหรับกรใช้งานเพื่อการศกษาเท่านั้น เมื่อนุญาดเห็นไปไซประเยชนดานการค้

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดน้ำมันพืชก็มีโอกาสต้อนรับผู้ค้าหน้าใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมคือมีน้ำมันพืชชนิดใหม่ออกสู่ตลาดที่ไม่เหมือนชนิดดังกล่าว คือ น้ำมันรำข้าวตรา "คิง" คือ ทั้งน้ำมันพืชทิฟและกุกเป็นน้ำมันพืชผสม โดยน้ำมันพืชทิฟเป็นน้ำมันผสมระหว่างน้ำมันถั่วเหลืองและฝ้าย ส่วนกุกเป็นน้ำมันผสมระหว่างน้ำมันถั่วเหลืองและรำข้าว แต่คิงเป็นน้ำมันรำข้าวช่วงแรกที่คิงลงสู่ตลาดทางคิงทราบดีว่าทั้งกุกและทิฟเป็นตราสินค้าที่แข็งในตลาดมาก ฉะนั้นคิงจะต้องสร้างจุดเด่นในตัวเองเพื่อเจาะตลาดและเจาะใจผู้บริโภคให้ได้ เมื่อทั้งกุกและทิฟถึงแม้จะครองตลาดนี้อยู่แต่จุดขายของทั้งสองก็ไม่โดดเด่นนัก ดังนั้นคิงซึ่งเป็นน้ำมันรำข้าวจึงต้องเข้าตลาดในจุดที่แตกต่างออกไปจากเจ้าตลาด โดยคิงใช้จุดขายที่ "คิงน้ำมันรำข้าวบริสุทธิ์ ไม่มีสารกันหืน" จากจุดเด่นของสินค้า และแผนการส่งเสริมการขายที่ค่อนข้างแรง ทำให้คิงสามารถแทรกตลาดได้ประกอกับทางทิฟและกุกไม่มีการโฆษณาเท่าไรในช่วงที่คิงเข้าตลาดเมื่อทางคิงสามารถวางจุดขายที่แตกต่าง ได้จึงทำให้กุกเริ่มซบซิมกิจกรรมทางด้านการตลาดบ้าง แต่ว่าการแข่งขันในด้านการส่งเสริมก็ไม่รุนแรงเท่าใดนัก เพราะทางกุกและทิฟเองเชื่อมั่นในความป็นผู้นำตลาดน้ำมันพืชของคนมาก เมื่อตลาดน้ำมันพืชเริ่มขยายตัวมากขึ้น ผู้ค้าหลายรายที่เคยทำน้ำมันพืชขายเป็นปีบ ก็หันมามองน้ำมันพืชบรรจุขวดว่าน่าจะเป็นตลาดที่ทำการได้ใหม่หาศาลในอนาคต ในช่วงปี พ.ศ. 2523 ตลาดจึงได้มีน้ำมันพืชอีกชื่อหนึ่งคือ "หยก" น้ำมันสกัดจากปาล์ม จากบริษัทลำสูง การทำตลาดของหยกถือหาเป็นอย่างมากในช่วงแรก เพราะกลุ่มลำสูงนั้นมีวิธีการทำตลาดแบบเศรษฐกิจ คือ ทำแล้วก็ต้องยิ่งใหญ่และต้องเห็นผลทันตา ผลคือการทุ่มโฆษณาชนิดที่เรียกว่าไม่เคยมีใครทำมาก่อนในตลาดน้ำมันพืชเลย แต่ด้วยเหตุผลภายในด้านผู้บริหารจึงทำให้หยกมีแผนการตลาดที่ไม่ต่อเนื่องเท่าใดนัก นี้ก็จะทำอะไรในช่วงไหนก็ทำพอไม่ทำก็เหมือนหายไปจากตลาดเลย จึงทำให้ชื่อ "หยก" ไม่ค่อยคุ้นหูของผู้บริโภคมากนักประกอกับในช่วงที่หยกออกตลาดมีผู้ค้าหน้าใหม่เข้าตลาดด้วย จึงทำให้ผู้บริโภคหันไปสนใจตราสินค้าอื่นแทน

ในปีพ.ศ. 2528 วงการน้ำมันพืชโดยขยายตัวออกไปอย่างมาก เพราะมีผู้ค้ารายใหม่เข้ามาสู่ตลาดในเวลาไล่เลี่ยกันถึง 3 ราย คือน้ำมันปาล์มสองราย คือ มรกตและโลดิส และน้ำมันถั่วเหลือง 100% รายแรกในตลาด คือ น้ำมันพืชตราอรุณ ปัจจุบันจากการเข้าสู่ตลาดของทั้ง 3 ตราสินค้า ทำให้ตลาดน้ำมันพืชมีการแข่งขันสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นเจ้าเก่าหรือเจ้าใหม่ต้องทำตลาดกันชนิดยอมเดือนเนื้อตัวเอง คือยอมตั้งราคาให้ถูกกว่าคู่แข่งเพื่อรักษาและสร้างส่วนแบ่งของตนเองให้ได้ สำหรับสินค้าใหม่ 3 ตราสินค้านี้ตราสินค้าที่ถูกจับตามองจากคู่แข่งมากที่สุด คือ โลดิส เพราะเจ้าของสินค้าเป็นยักษ์ใหญ่ดีเวอร์บราเธอร์ จึงทำให้หลาย ๆ ค่ายค่อนข้างเกรงศักดิ์ศรีของดีเวอร์ว่าจะต้องทำตลาดอย่างคูดันแน่นอน ขณะที่ใครต่อใครให้ความสนใจกับโลดิส บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด เจ้าของน้ำมันพืชตราอรุณ ได้ออกโฆษณาชุดน้ำมันพืชตราอรุณเซี่ยนไม่เอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นใจ ไม่มีคอเลสเทอรอล การโฆษณาจุดนี้ขององุ่นได้ผลตามเป้าหมาย เพราะก่อนหน้านี้ผู้ค้าเจ้าเก่าพยายามขอโฆษณาน้ำมันพืชของตนไม่มีคอเลสเทอรอล แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งน้ำมันพืชขององุ่น สามารถทำได้และทำได้ดีเสียด้วย ศีขนาคที่ว่าจากโฆษณาจุดนี้ทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่เข้าใจว่าทั้งตลาดมีน้ำมันพืชตราองุ่นเพียงตราสินค้าเดียวที่ไม่มีคอเลสเทอรอล เลยพากันเสิร์ชหาน้ำมันองุ่นตราสินค้าเดียว ทำให้องุ่นสามารถกระโดดขึ้นเป็นผู้นำตลาดได้อย่างไม่ต้องสงสัย จากโฆษณาชุด “องุ่นไม่เป็นใจ ไม่มีคอเลสเทอรอล” ทำให้ผู้ค้าทุกค่ายถึงกับกุมขมับ เพราะเสียที่ให้กับองุ่นเสียแล้ว จะโฆษณาแก้ความเข้าใจผิด ทางองค์การอาหารและยาที่ไม่อนุญาตจะทำตลาดแบบ ลด แลก แจก แถม ก็ไม่ค่อยมีผลต่อยอดขายเท่าใด ผู้บริโภคเริ่มคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าของแถมเสียแล้ว ด้วยเหตุนี้เอง ผู้เขามาใหม่อย่างมรกต จึงต้องคิดหาจุดขายใหม่ โดยเน้นจุดเด่นของสินค้าแทน คือ เน้นที่ความกรอบ และไม่ม่กลืน พร้อมสโลแกน มรกต รับรองจะติดใจ นับว่าเป็นยุคของการเน้นความเด่นทางด้านสินค้าอย่างแท้จริง จะเห็นได้จากที่ผู้ผลิตหลาย ๆ บริษัทเริ่มให้ความสำคัญกับการวางโฆษณาที่บ่งบอกถึงความแตกต่างจากผู้ค้ารายอื่นยิ่งขึ้น มรกตก็เช่นเดียวกัน นอกจากเน้นถึงความกรอบ ความไม่ม่กลืนแล้ว ยังบอกผู้บริโภคอีกว่ามรกตได้รับเครื่องหมายเซลล์ชวนชิมแต่เพียงผู้เดียวในไทย

ปัจจุบันตลาดน้ำมันปาล์ม เป็นตลาดที่มีส่วนแบ่งถึงร้อยละ 60 ของตลาดน้ำมันพืชรวมทั้งหมดและในส่วนของน้ำมันปาล์มเองมีการแข่งขันที่ไม่รุนแรงมากนักด้วย เหตุที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ในตลาดนี้จะเป็นกลุ่มระดับชั้นขึ้นไป กลยุทธ์ของตลาดน้ำมันปาล์มจึงเน้นไปด้านราคา มากกว่าทางด้านอื่น ส่วนครองตลาดในส่วนนี้มีมรกตเป็นผู้นำด้วยคือมีส่วนแบ่งร้อยละ 50 ในตลาดน้ำมันปาล์มนี้ ตามมาด้วยหยกที่ส่วนแบ่งประมาณร้อยละ 30 ส่วนที่เหลือเป็นของบริษัทอื่น ๆ หลังจากองุ่นเปิดตัวเป็นน้ำมันพืชจากถั่วเหลือง 100% เป็นเจ้าแรกในตลาดและดำเนินแผนทางการตลาดที่เฉียบขาดด้วยโฆษณาชุด องุ่นไม่เป็นใจ ไม่มีคอเลสเทอรอล ทำให้องุ่นสามารถขึ้นมาในตำแหน่งผู้นำตลาด แข่งหน้าทิพและถูกโคตอย่างขาดลอย ด้วยความโดดเด่นทางด้าน การโฆษณาและการส่งเสริมการขายที่มีต่อเนื่องขององุ่น ทำให้ผู้ค้าหลาย ๆ บริษัทปรับตัวกันยกใหญ่ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ส่งน้ำมันถั่วเหลือง 100% ออกมาด้วย หรือบริษัทอุตสาหกรรมวิวัฒน์ จำกัด เจ้าของทิพ หลังจากดูท่าที่คนอื่นมานานก็ได้ตัดสินใจส่ง ริน น้ำมันถั่วเหลือง 100% ออกมาแย่งส่วนแบ่งตลาดถึงแม้ว่าน้ำมันถั่วเหลืองของทุก ริน และทิพ จะออกมาและมีการโฆษณาที่ค่อนข้างรุนแรง แต่ก็ไม่สามารถล้มแชมป์อย่างองุ่นลงไปได้ ในขณะที่ตลาดน้ำมันพืชถั่วเหลืองมีตราสินค้าเกิดขึ้นมาก เช่น ชิม ทิพ ในตลาดน้ำมันพืชความจริงเป็นตลาดที่ไม่น่าจะต่อสู่ทางด้าน การตลาดเท่าใดนัก เพราะมักมีปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบและการควบคุมราคาจากรัฐ แต่ที่ต้องต่อสู้อย่างมากขณะนี้เพราะนับวันตราสินค้าใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าไม่ทำการตลาด เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า เมืออนุญาตเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

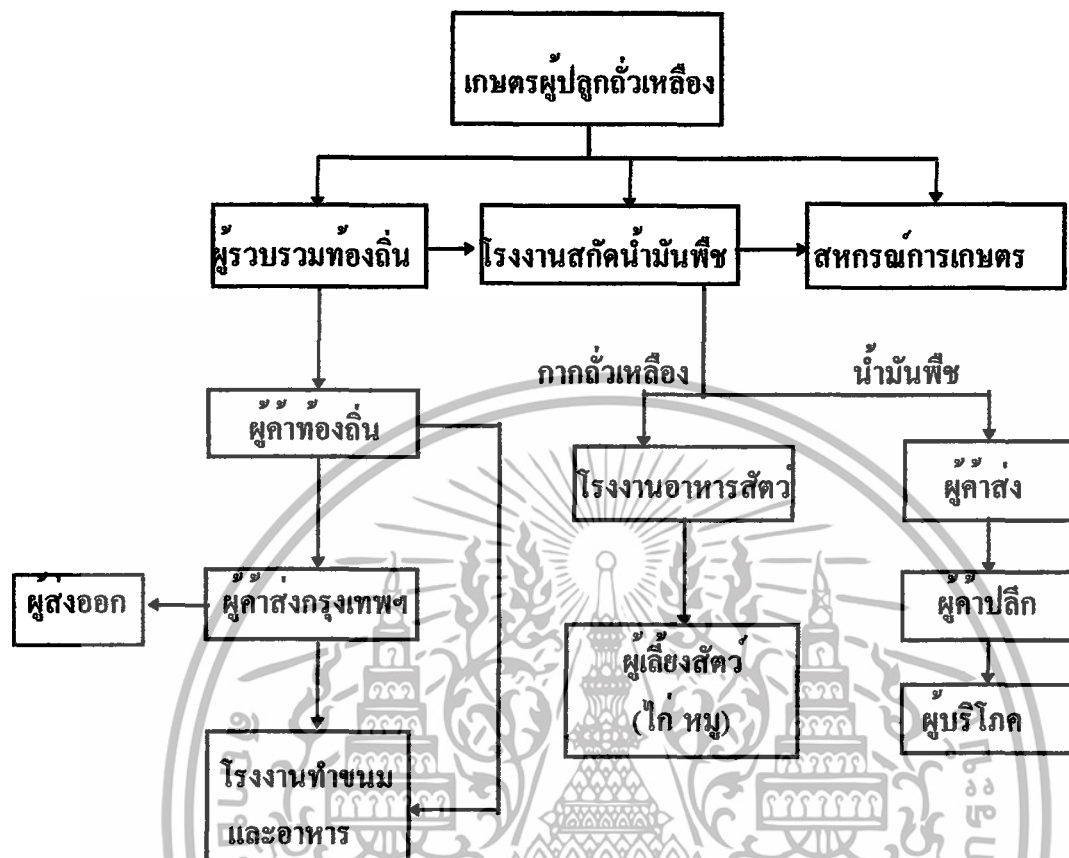
อย่างหนักหน่วงแล้วผู้บริโภค อาจลืมตราสินค้าของตนไปได้จึงต้องมีการโฆษณาและการส่งเสริมการขายกันอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับในอนาคตอันใกล้นี้มีผู้ค้ารายใหญ่จะนำน้ำมันนอกเข้ามาตีตลาดอีกด้วย ซึ่งผู้ค้าเองขณะนี้ก็ต้องเผชิญกับน้ำมันเถื่อนที่ทะลักจากมาเลเซียอยู่แล้วด้วย จากสาเหตุเหล่านี้เองที่ทำให้ผู้ค้าน้ำมันพืช จึงต้องทำการตลาดกันอย่างหนักหน่วงเพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดของตัวเองไว้ คาดการณ์กันว่าในอนาคตอันใกล้มีการแข่งขันในตลาดน้ำมันพืช จะเน้นหนักไปที่การเสริมสร้างภาพพจน์ของสินค้ามากกว่าการแข่งขันกันที่ราคา และผู้ค้าน้ำมันพืชหลาย ๆ บริษัทจะเน้นการส่งเสริมการขายไปที่ผู้บริโภคมากกว่า รวมถึงการสร้างความรักดีในตราสินค้าในตลาดน้ำมันพืชรวมนี้ ผู้นำตลาดคือองุ่นด้วยส่วนแบ่งถึงร้อยละ 25 กุ๊กและทิฟโดเคเรดิตที่อยู่มานานถึงร้อยละ 20 ตามด้วยมรกตน้ำมันปาล์มที่ใหม่ทำตลาดตลอดเวลาร้อยละ 18 หยกร้อยละ 18 คิงร้อยละ 5 ที่เหลือเป็นตราสินค้าอื่น ๆ

ลักษณะตลาด

ตลาดการจำหน่ายน้ำมันพืชสำเร็จรูปเพื่อการบริโภคของประเทศไทย เมื่อพิจารณาเพียงจำนวนโรงงานที่ปรากฏอยู่อาจกล่าวว่ามีลักษณะเป็นตลาดของผู้ขายกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (monopolistic competition) แต่หากพิจารณาจากกำลังการผลิตและการถือครองตลาด (market share) แล้วจะพบว่าโรงงานขนาดใหญ่จำนวน 3 ราย มีกำลังการผลิตและการถือครองตลาดมากกว่าร้อยละ 50 ดังนั้น ลักษณะตลาดผู้ขายกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดจึงเป็นเพียงภาพลวงตาของตลาด ซึ่งแท้จริงตลาดน้ำมันพืชสำเร็จรูปเพื่อการบริโภคนั้นมีลักษณะตลาดของผู้ขายน้อยราย (oligopoly) โดยผู้ขายรายใหญ่จะเป็นผู้กำหนดความเป็นผู้นำในการตั้งราคาจำหน่าย การเข้าแทรกตลาดกระทำได้โดยยาก การแข่งขันจะเน้นหนักทางด้านโฆษณาและการออกแบบภาชนะเนื่องจากสินค้านี้มีลักษณะเหมือนกัน

ช่องทางการจัดจำหน่าย

การจำหน่ายน้ำมันพืชของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชภายในประเทศ จะมีทั้งการจำหน่ายวัตถุดิบแก่โรงงานสกัดน้ำมันดิบเพื่อส่งจำหน่ายให้กับโรงงานกลั่นน้ำมันบริสุทธิ์ หรือจำหน่ายให้โรงงานผลิตน้ำมันพืชบริสุทธิ์ เพื่อส่งจำหน่ายให้กับผู้บริโภค ซึ่งในการผลิตน้ำมันพืชให้กับผู้บริโภคโดยตรงนั้น ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะเป็นผู้จัดจำหน่ายเอง โดยเมื่อทำการผลิตแล้วจะส่งสินค้าให้แก่ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกโดยตรง มีเพียงน้อยรายเท่านั้นที่มีตัวแทนจำหน่ายดังนั้นช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์น้ำมันพืชส่วนใหญ่จึงมีลักษณะคล้าย ๆ กันที่ต้องอาศัยพ่อค้าคนกลางในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า การจัดจำหน่ายและกระจายสินค้า (ภาพที่ 4 และ 5) ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

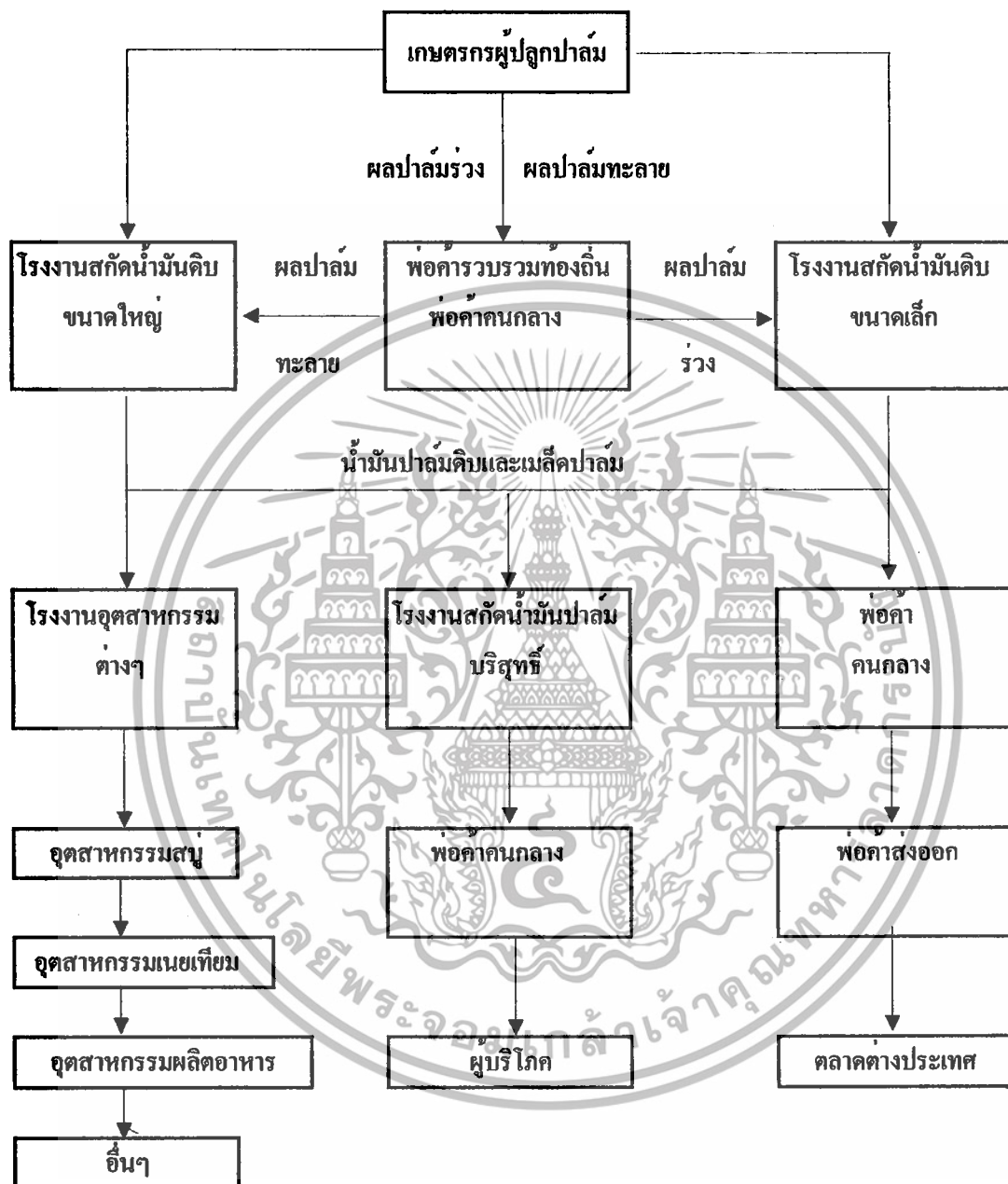
ภาพที่ 4 วิธีการตลาดถั่วเหลือง น้ำมัน และกากถั่วเหลือง

ที่มา : (กระทรวงพาณิชย์ , 2535ง)

ขนาดของตลาด

ความต้องการน้ำมันพืชส่วนใหญ่จะใช้ในการประกอบอาหารเพื่อการบริโภคโดยตรง ประมาณร้อยละ 60 รองลงมาคือ อุตสาหกรรมสบู่ ส่วนที่ใช้ในอุตสาหกรรมอื่น มีเพียงส่วนน้อย เท่านั้น (ตารางที่ 7) ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเป็นน้ำมันละหุ่ง น้ำมันเมล็ดคางพารา น้ำมันจากเปลือกมะม่วงหิมพานต์ และน้ำมันมะกอกเป็นต้น ปัจจุบันตลาดน้ำมันพืชมีมูลค่าตลาดรวมประมาณ 10,000 ล้านบาท สำหรับขนาดความต้องการของตลาดในปี 2538 มีประมาณ 656 พันตัน ปีพ.ศ. 2539 คาดว่าจะมีปริมาณ 713 พันตัน ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.7 ทั้งนี้ที่ผ่านมามีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 9 ต่อปี ปริมาณความต้องการน้ำมันพืชชนิดน้ำมันปาล์มสูงสุดถึงประมาณร้อยละ 57 ของความต้องการทั้งหมด รองลงมา คือน้ำมันถั่วเหลือง ประมาณร้อยละ 22 ส่วนน้ำมันพืชอื่น ๆ รวมกันประมาณร้อยละ 21 เท่านั้น (ตารางที่ 8) การที่น้ำมันปาล์ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ได้รับความนิยมนับวันมากขึ้น เนื่องจากราคาจำหน่ายต่ำกว่าน้ำมันพืชชนิดอื่น ๆ เพราะปาล์มไม่ว่ากรณใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีเหตุผลเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งหากนำไปใช้

ภาพที่ 5 วิธีการตลาดผลปาล์มและน้ำมันปาล์มดิบที่ผลิตในประเทศไทย

ที่มา : (บริษัทการจัดการเกษตรและอุตสาหกรรม และจากการสัมภาษณ์ , 2535)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีปริมาณน้ำมันในเนื้อค่อนข้างสูง ทำให้ต้นทุนในการผลิตค่อนข้างต่ำ ประกอบกับปัจจุบันมีการใช้ทดแทนน้ำมันมะพร้าวในปริมาณที่สูงขึ้นมาก

ตารางที่ 7 สัดส่วนการใช้ไขมันพืชแยกตามประเภทการใช้

ประเภทการใช้	สัดส่วน
น้ำมันเพื่อการบริโภคโดยตรง	61.33
อุตสาหกรรมสบู่ ชักล้าง และอื่น ๆ	24.07
อุตสาหกรรมปะหมี่กึ่งสำเร็จรูป	6.67
อุตสาหกรรมนมข้นหวานและจืด	5.60
อุตสาหกรรมอาหารวางและของขบเคี้ยว	1.33
อุตสาหกรรมเนยเทียม	1.00
รวม	100.00

ที่มา : (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2537)

ส่วนแบ่งการตลาด

น้ำมันพืชส่วนใหญ่ที่มีการจำหน่ายในตลาดค้าปลีกจะมีน้ำมันปาล์มมากที่สุดคือ ประมาณร้อยละ 34 ของปริมาณจำหน่ายทั้งหมด รองลงมาคือ น้ำมันถั่วเหลืองร้อยละ 25 น้ำมันพืชผสมร้อยละ 23 น้ำมันรำข้าวร้อยละ 9 น้ำมันมะพร้าวร้อยละ 6 และน้ำมันอื่น ๆ ร้อยละ 3 (ตารางที่ 9)

สำหรับส่วนแบ่งการตลาดน้ำมันพืชประเภทต่าง ๆ มีการรวบรวมข้อมูลไว้ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร แต่ทั้งนี้ก็พอที่จะจำแนกผู้นำตลาดน้ำมันพืชแต่ละชนิดได้ดังนี้

1) **น้ำมันปาล์ม** มีกลุ่มผู้นำตลาดคือ บริษัททรกอินคัสตรี จำกัด (ตรามรกต) บริษัทลำสูง จำกัด (ตราหยก) บริษัทพาโมลา จำกัด (ตราพาโมลา) บริษัทน้ำมันพืชสแคนคาร์ด จำกัด (ตราพลอย) บริษัทน้ำมันพืชปทุม จำกัด (ตราเกษตร)

2) **น้ำมันถั่วเหลือง** มีกลุ่มผู้นำตลาดคือ บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด (ตรางู่น) บริษัทนาครผลิตภัณฑ์ จำกัด (ตราภู๊ก) บริษัทอุตสาหกรรมวิวัฒน์ จำกัด (ตราทิพ) บริษัทบอร์เนียวจำกัด (ตราศรทอง) บริษัทอมรไทย จำกัด (ตราขิม)

ตารางที่ 8 พยากรณ์อุปสงค์ของน้ำมันพืชตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535-พ.ศ.2539

หน่วย : พันตัน

พืชน้ำมัน	2535	2536	2537	2538	2539	เฉลี่ย(ร้อยละ)	
ถั่วเหลือง	110.10	122.40	2535.20	148.50	162.50	516.2	22.4
ปาล์ม	280.90	309.40	339.90	372.80	408.30	1,303	56.6
มะพร้าว	49.40	49.30	54.20	59.00	60.40	211.9	9.2
รำข้าว	18.40	19.20	20.10	21.00	22.00	78.7	3.4
ถั่วลิสง	5.20	5.20	5.20	5.20	5.20	20.8	0.9
งา	0.90	1.00	1.00	1.10	1.10	4.0	0.2
เมล็ดนุ่น	6.70	6.90	7.00	7.20	7.30	27.8	1.2
เมล็ดฝ้าย	5.00	5.20	7.30	7.90	9.80	25.4	1.1
ทานตะวัน	8.80	10.90	13.20	15.80	18.60	48.7	2.1
ข้าวโพด	0.50	0.60	0.70	8.80	0.90	2.6	0.1
ละหุ่ง	15.80	16.10	16.30	16.40	16.60	64.6	2.8
รวม	501.70	54.60	600.10	655.70	712.70	2,303.7	100.0
		(8.9) ^{1/}	(9.9) ^{1/}	(9.3) ^{1/}	(8.7) ^{1/}		

หมายเหตุ : 1/ ตัวเลขในวงเล็บเป็นอัตราเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ) เทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน
ที่มา : (กระทรวงพาณิชย์ , 2535ค)

ตารางที่ 9 ส่วนแบ่งการตลาดของน้ำมันพืชในตลาดค้าปลีก

น้ำมันพืช	ส่วนแบ่งตลาดโดยประมาณ (ร้อยละ)
น้ำมันปาล์ม	34
น้ำมันถั่วเหลือง	25
น้ำมันพืชผสม	23
น้ำมันรำข้าว	9
น้ำมันมะพร้าว	6
อื่น ๆ	3
รวม	100

ที่มา : (รำไพ , 2534)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) น้ำมันรำข้าว มีกลุ่มผู้นำตลาดคือ บริษัทอมรไทย จำกัด (ตราชม) และ บริษัทน้ำมันบริโภคไทย จำกัด (ตราคิง)

4) น้ำมันพืชสุตรผสม มีกลุ่มผู้นำตลาดคือ บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด บริษัทธนากรผลิตภัณฑ์ จำกัด (ตราภู๊ก) บริษัทอุตสาหกรรมวิวัฒน์ จำกัด (ตราทิพ) และบริษัทล้ำสูง จำกัด (ตราหยก)

กลยุทธ์การตลาดและสภาพการแข่งขัน

สภาพการแข่งขันของตลาดน้ำมันพืชจะมีการแข่งขันในประเภทเดียวกัน และการโจมตีกันระหว่างน้ำมันพืชต่างชนิดกัน เพื่อสร้างความแตกต่างและสร้างจุดเด่นให้กับสินค้าของตน รวมทั้งการส่งเสริมการขายแบบต่าง ๆ ซึ่งกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการแข่งขันพอจะสรุปได้ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่

1.1 การสร้างความแตกต่างด้านคุณค่าทางอาหาร การหยิบยกคุณค่าทางอาหารของน้ำมันพืชมาเป็นจุดที่ใช้ในการถือครองส่วนแบ่งตลาด ด้วยการ โจมตีผ่านทางสื่อโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ เช่น กรณีของน้ำมันปาล์มและน้ำมันถั่วเหลืองที่ผ่านมาน้ำมันปาล์มจะถูกโจมตีว่ามีคอเลสเตอรอลสูง ทำให้เกิดโรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด ซึ่งประเด็นดังกล่าวรัฐบาลได้ยุติโดยห้ามการ โฆษณาลักษณะนี้ ทำให้ความขัดแย้งในค่านคุณค่าทางโภชนาการลดลง

1.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการได้หันมาใช้กลยุทธ์ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างความแตกต่าง ทั้งนี้มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์เน้นสร้างความสะอาด เพื่อให้เคยชินแก่ผู้บริโภคมากขึ้น นอกจากนี้ลักษณะผลิตภัณฑ์ของบางรายยังเน้นความสะอาดในการหยิบยก เช่น ขวดบรรจุที่มีหูหิ้ว เป็นต้น

2. กลยุทธ์ทางด้านราคา

การมุ่งเน้นราคาสินค้าขายที่ผ่านมานี้ มีการกระทำในบางช่วง แต่จากสภาพต้นทุนด้านการผลิตที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการหลีกเลี่ยงที่จะใช้กลยุทธ์การตัดราคา เพราะเอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญัตินี้เห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากจะต้องขาดทุนแล้ว ยังเกิดผลต่อเนื่องในด้านภาพจน์ของสินค้าที่อาจถูกมองว่าเป็นเกรดต่ำ ปัจจุบันจึงหันไปเน้นด้านการส่งเสริมการขายด้านอื่น ๆ แทน

ตารางที่ 10 รายงานความเคลื่อนไหวราคาขายส่งน้ำมันพืชบรรจุขวด ในตลาดกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2535-2538

ชนิดสินค้า	ราคาขายส่งเฉลี่ยปี 2535-2538			
	2535	2536	2537	2538
น้ำมันถั่วเหลืองสำเร็จรูปชนิดบรรจุขวด 1 ลิตร	-	27.46	27.39	-
น้ำมันปาล์มสำเร็จรูปชนิดบรรจุขวด 1 ลิตร	23.60	24.83	24.88	26.60
น้ำมันรำข้าวสำเร็จรูปชนิดบรรจุขวด 1 ลิตร	25.67	25.67	25.67	26.13

ที่มา : (กระทรวงพาณิชย์ , 2538ก)

จากราคาขายส่งน้ำมันพืชกลุ่มต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร (ตารางที่10) ราคา น้ำมันถั่วเหลืองสำเร็จรูปบรรจุขวด 1 ลิตร ในปีพ.ศ. 2536 มีราคาขวดละ 27.46 บาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ราคาขายส่งลดลงเหลือ 27.39 บาท ทั้งนี้เนื่องจากในปี 2537 ประเทศไทยสามารถผลิต ถั่วเหลืองได้เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ราคาของน้ำมันถั่วเหลืองมีราคาลดลง ส่วนราคาขายส่งของ น้ำมันปาล์มสำเร็จรูป ปี พ.ศ. 2535-2538 มีแนวโน้มสูงขึ้น คือ ในปี พ.ศ. 2535 มีราคาขายส่ง ขวดละ 23.60 บาท และพอถึงปีพ.ศ. 2538 มีราคาเพิ่มสูงขึ้นเป็นขวดละ 26.60 บาท ทั้งนี้ เนื่อง มาจากปริมาณผลผลิตของปาล์มที่ผลิตได้ในประเทศมีจำนวนลดลง จึงทำให้ขาดแคลนวัตถุดิบใน การผลิตน้ำมันปาล์มสำเร็จรูป น้ำมันปาล์มจึงมีราคาสูงขึ้น ส่วนราคาน้ำมันรำข้าวสำเร็จรูป มี แนวโน้มคงที่ จะเพิ่มขึ้นมีเพียงในปี พ.ศ. 2538 เท่านั้น

สำหรับราคาขายปลีกน้ำมันพืชถั่วเหลืองสำเร็จรูปบรรจุขวดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ปี พ.ศ. 2538 มีแนวโน้มสูงขึ้น และจากราคาขายปลีกน้ำมันถั่วเหลืองในปี พ.ศ. 2538 ของ 4 ตรายสินค้านั้น น้ำมันถั่วเหลืองตรางูนั้นมีราคาขายปลีกสูงสุดคือขวดละ 32.48 บาท รองลงมาคือ ตรารินและตราทิพ ราคาขายปลีกขวดละ 31.89 บาท และ 31.14 บาท ตามลำดับ น้ำมันถั่วเหลือง ตราภูก็มีราคาขายปลีกต่ำสุดคือขวดละ 30.42 บาท ส่วนน้ำมันปาล์มสำเร็จรูปมีข้อมูลในปี พ.ศ. 2535 ปีเดียว คือ น้ำมันปาล์มตราหยกมีราคาขายปลีกขวดละ 29.96 บาท และน้ำมันปาล์มตรา มรกตมีราคาขายปลีกขวดละ 28.82 บาท ส่วนราคาขายปลีกของน้ำมันรำข้าวสำเร็จรูปมีแนวโน้ม คงที่ จะมีราคาสูงขึ้นเพียงปีเดียวคือในปี พ.ศ.2538 โดยน้ำมันรำข้าวตราคิงมีราคาขายปลีกขวดละ 29.56 บาท ทั้งสิ้น และน้ำมันรำข้าวตราขิมมีราคาขายปลีกขวดละ 29.14 บาท (ตารางที่ 11) มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 รายงานความเคลื่อนไหวราคาขายปลีกน้ำมันพืชบรรจุขวดในตลาดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2535-2538

ชนิดสินค้า	ราคาขายส่งเฉลี่ยปี 2535-2538			
	2535	2536	2537	2538
น้ำมันถั่วเหลืองสำเร็จรูปบรรจุ 1 ลิตร-ตราทุก	29.00	29.33	30.00	30.42
-ตราทิพ	30.00	30.33	31.00	31.14
-ตราอรุณ	31.00	31.33	32.00	32.48
-ตราริน	31.00	31.33	32.00	31.89
น้ำมันปาล์มสำเร็จรูปชนิดบรรจุขวด 1 ลิตร-ตราหยก	29.96	-	-	-
-ตรามรกต	28.82	-	-	-
น้ำมันส้ขาวสำเร็จรูปชนิดบรรจุขวด 1 ลิตร -ตรากิ่ง	29.00	29.00	29.00	29.56
-ตราหิม	29.00	29.00	29.00	29.14

ที่มา : (กระทรวงพาณิชย์ , 2538ข)

3. กลยุทธ์ทางด้านส่งเสริมการตลาด

การโฆษณา ปัจจุบันมีการโฆษณาในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และมีการโฆษณาทางทีวีค่อนข้างสูง เพื่อให้สินค้าติดตลาดได้รวดเร็ว นอกจากนี้มีการส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง และหาช่องทางกระจายสินค้าไปยังต่างจังหวัดมากขึ้น

4. ช่องทางการจัดจำหน่าย

จะพบว่าผู้ผลิตในอุตสาหกรรมน้ำมันพืชมีผลผลิตที่สำคัญ 2 ชนิด คือ น้ำมันพืชและกากพืชน้ำมัน โดยกากพืชน้ำมันจะขายให้กับผู้ผลิตอาหารสัตว์ ส่วนน้ำมันพืชมีช่องทางการจัดจำหน่าย 2 ทาง คือ ขายโดยตรงให้กับโรงงานอุตสาหกรรม และขายให้กับผู้บริโภคโดยผ่านผู้ขายส่งกับผู้ขายปลีก

ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืช

ปกติโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันพืชจะมีต้นทุนการผลิตที่สูง การจำหน่ายน้ำมันพืชในประเทศก็มีการแข่งขันกันมาก ทำให้เกิดปัญหาทางด้านการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันทางด้านการโฆษณา ซึ่งเป็นผลให้มีต้นทุนในการจำหน่ายเพิ่มสูงขึ้น เมื่อน้ำมันพืชในตลาดโลกมีราคาลดต่ำลง จึงมีการนำน้ำมันพืชเข้ามาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะน้ำมันปาล์ม มีลักษณะเข้ามาแบบท่วมตลาด ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมผลิตน้ำมันพืชชนิด (น้ำมันถั่วเหลือง) ต้องประสบกับการแข่งขันอย่างหนัก จึงมีการลดต้นทุนการผลิต โดยนำน้ำมันปาล์มจากต่างประเทศ ผสมกับน้ำมันถั่วเหลืองออกจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการนำเข้าน้ำมันมะพร้าว เนื้อมะพร้าวแห้ง และถั่วเหลืองเพิ่มขึ้นจำนวนมาก จากปัญหาทางด้านการตลาดของโรงงานดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อถึงเกษตรกรผู้ผลิตพืชน้ำมัน เช่น ชาวสวนมะพร้าว เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลือง เป็นต้น ทำให้จำหน่ายสินค้าได้ราคาต่ำอาจจะมีผล ต่อฤดูกาลผลิตในปีต่อไป สำหรับพืชยืนต้นก็อาจจะส่งผลกระทบต่อในด้านวิชาการบำรุงรักษา ทำให้ผลที่ได้ลดลง จะทำให้เกิดการขาดแคลนพืชน้ำมันในระยะต่อไปอีก ส่วนปัญหาการควบคุมการส่งออกน้ำมันพืชที่ใช้ปรุงอาหารบางชนิด ซึ่งมีการควบคุมมานาน มีผลกระทบต่อส่งเสริมการส่งออกในรูปแบบน้ำมันพืช และเป็นผลทำให้โรงงานต้องจำกัดปริมาณการผลิต โดยผลิตเพียงเพื่อสนองความต้องการภายในประเทศเท่านั้น โรงงานบางแห่งลดการผลิตลง ทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิตมีไม่มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบต่อการศึกษาและตั้งโรงงานใหม่ ซึ่งต้องผลิตในปริมาณจำกัดทั้งๆ ที่อุตสาหกรรมประเภทนี้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาลตามเจตนารมณ์ที่ต้องการสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตผลจากการเกษตร

แนวทางในการแก้ไข

รัฐควรปล่อยให้มีการส่งออกน้ำมันพืชโดยเสรี ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจผู้ผลิตให้ขยายการผลิตให้มากขึ้น การเพิ่มขึ้นของผลผลิตนอกจากจะช่วยให้มีน้ำมันพืชสนองความต้องการในประเทศมากขึ้นแล้ว ยังช่วยให้มีการส่งออกมากขึ้น การนำเข้าก็จะลดลงด้วย ซึ่งเป็นผลทำให้การขาดดุลการค้า น้ำมันพืชมีลดลง การปล่อยให้การค้าเป็นไปโดยเสรีจะไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำมันพืชภายในแต่อย่างใด เนื่องจากรัฐบาลได้ปล่อยให้มีการนำเข้าน้ำมันพืชโดยเสรี (ยกเว้นน้ำมันมะพร้าวและปาล์ม) นอกจากเกิดกรณีขาดแคลนน้ำมันพืชในตลาดโลก ซึ่งก็สามารถแก้ไขปัญหาค่าได้โดยการใช้นโยบายบางอย่าง เช่น การควบคุมการส่งออก เป็นต้น การอนุญาตให้มีการส่งออกโดยเสรีจะมีส่วนส่งเสริมให้มีการลงทุนในกิจการน้ำมันพืชมากขึ้นและนอกจากทำให้มีการลงทุนและการผลิตมากขึ้น ก็จะทำให้ราคาน้ำมันพืชลดลงด้วย เพราะมีการแข่งขันมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ยืมได้เห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างการดำเนินงานของบริษัทผู้ผลิตน้ำมันพืชบรรจุขวดในประเทศไทย

ตัวอย่างการดำเนินงานของบริษัทผู้ผลิตน้ำมันพืชบรรจุขวดในประเทศไทยนี้ เป็น ผลการศึกษาที่ได้จากการขอสัมภาษณ์บริษัทผู้ผลิต และการรวบรวมข้อมูลจาก วารสาร หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ มีข้อมูลบางส่วนบริษัทผู้ผลิตไม่สามารถให้ข้อมูลได้ เพราะถือว่าเป็นความลับ ทางธุรกิจ ซึ่งในการคัดเลือกตัวอย่างพิจารณาจากการที่บริษัทผู้ผลิตเหล่านี้เป็นผู้นำทางการผลิต และการตลาด เนื่องจากมีกำลังการผลิตและส่วนแบ่งทางการตลาดอยู่สูง ซึ่งได้แก่

1. บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด (มหาชน)

เมื่อกล่าวถึงน้ำมันถั่วเหลืองยอมเป็นที่รู้หรือเข้าใจกันโดยทั่วไปว่า "องุ่น" คือ สัญลักษณ์หรือตัวแทนของน้ำมันพืชที่สกัดจากถั่วเหลือง 100% ในตลาดปัจจุบันนี้ ซึ่งจุดนี้คือ จุดเด่นของ "องุ่น" ที่คงคู่กับตลาดน้ำมันพืชเพื่อการบริโภคและอุตสาหกรรมอาหารในบ้านเราเป็น เวลายาวนาน โดยเป็นผู้นำตลาดของน้ำมันพืชกลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน ภายใต้การบริหารของ "วิสุทธิ วิทยานุกรณ์" กรรมการผู้จัดการ "บริษัท น้ำมันพืชไทย จำกัด" ผลการประกอบการของบริษัท น้ำมันพืชไทย จำกัด มียอดขายประมาณ 1,000 ล้านบาท ผลกำไรทั้งสิ้น 72.5 ล้านบาท ซึ่งกล่าวได้ ว่าผลการประกอบการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยสภาพปกติแล้วนั้นในไตรมาสที่ 1 จะเป็นช่วงที่ไม่สู้ จะดีนัก และจะเริ่มสูงขึ้นในไตรมาสที่ 2 จนกระทั่งไตรมาสที่ 3 และไตรมาสที่ 4 จะเป็น ไตรมาสที่ผลการดำเนินการดีที่สุดในรอบปี โดยตลอด ฉะนั้นจึงคาดว่าแนวโน้มการประกอบการจนถึง สิ้นปีจะอยู่ในเกณฑ์ที่ดีทีเดียว

การผลิตครบวงจร

การผลิตสินค้าจากถั่วเหลือง ของน้ำมันพืชตราองุ่น เป็นตราสินค้าแรกที่ผลิตจาก ถั่วเหลืองล้วน ๆ ด้วยกรรมวิธีที่ทันสมัย ไซเทค โนโลยีขั้นสูง น้ำมันพืชตราองุ่นที่ประสบความสำเร็จ โรงงานผู้อยู่เบื้องหลังก็คือ โรงงานน้ำมันพืชนครไชยศรี และโรงกลั่นน้ำมันพืชไทย ได้เปิด ดำเนินกิจการมาแล้วหลายปีในระยะแรก ผลิตน้ำมันพืชป้อนให้กับโรงงานอุตสาหกรรมทั่วไป ต่อมาจึงผลิตน้ำมันพืชถั่วเหลืองตราองุ่นออกขายอย่างจริงจังเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง "โรงกลั่นน้ำมัน นครไชยศรี" และ "น้ำมันพืชไทย" อาจจะไม่คุ้นหูของคนทั่วไปซึ่งแตกต่างจากชื่อของ "น้ำมันพืช องุ่น" และผลิตขึ้นจากบริษัททั้ง 2 นี้ ที่เป็นที่รู้จักดีของผู้บริโภค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริษัท โรงกลั่นน้ำมันนครไชยศรี จำกัด เริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2510 บนเนื้อที่ 6 ไร่ ในเขตอำเภอ นครไชยศรี จังหวัดนครปฐม มีกำลังการผลิตวันละ 30 ตัน และน้ำมันที่สกัดได้ ส่วนใหญ่จะขายส่งโรงงานน้ำมันหมูเพื่อนำไปผสมต่อเป็นการลดต้นทุน เพราะในสมัยนั้น ประชาชนนิยมบริโภคน้ำมันหมู แต่ส่วนหนึ่งก็ขายให้โรงงานอุตสาหกรรมโดยเฉพาะปลากระป๋อง จนชื่อรุ่นติดตลาดต่อมาในปี พ.ศ.2524 ได้มีการปรับปรุงเครื่องจักรใหม่หมด และใช้เทคโนโลยี จากประเทศเยอรมนีตะวันตก ทำให้สามารถขยายกำลังการผลิตเพิ่มเป็น 150 ตันต่อวัน ขยายพื้นที่ โรงงานเป็น 17 ไร่ หลังจากนั้นอีก 4 ปี ก็ขยายกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นอีกเป็น 200 ตันต่อวัน

ปัจจุบันก็กำลังขยายกำลังการผลิต ด้วยการสร้างโรงงานใหม่เพิ่มอีก 1 โรง ชื่อ บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเดียวกันกับโรงงานเก่า มีพื้นที่ 34 ไร่ กำลังการผลิต วันละ 600 ตัน/วัน เมื่อรวมกำลังการผลิตทั้ง 2 โรงงานจะสามารถผลิตน้ำมันถั่วเหลืองบ้อนตลาด ได้ปีละ 44.4 ล้านลิตร นับได้ว่าเป็นโรงงานน้ำมันพืชที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย และมีกระบวนการผลิตอย่างครบวงจร

เริ่มตั้งแต่ โรงงานสกัด ซึ่งทำหน้าที่สกัดน้ำมันจากวัตถุดิบเมล็ดถั่วเหลือง โดยเริ่ม กระบวนการตั้งแต่การเตรียมเมล็ดพืช ปัจจุบันโรงกลั่นน้ำมันนครไชยศรีต้องใหม่เมล็ดถั่วเหลือง เพื่อให้เดินเครื่องได้เต็มที่วันละ 200 ตัน หรือปีละ 72,000 ตัน และถั่วเหลืองที่โรงงานใช้ก็ซื้อมาจากพื้นที่ทุกจังหวัดที่ปลูกถั่วเหลืองทั่วประเทศ นอกจากนี้ทางบริษัทโรงกลั่นมีโครงการส่งเสริม การปลูกถั่วเหลือง 10,000 ไร่ ในจังหวัดเขตนครปฐม พร้อมทั้งประกันราคาผลิต และขณะนี้ ผลผลิตจากโครงการดังกล่าวได้เริ่มส่งเข้าโรงงานบ้างแล้ว เมื่อซื้อหาวัตถุดิบมาได้แล้ว ก็นำ เมล็ดพืชมาบดโดยเครื่องบดให้แตก ผ่านเข้าเครื่องอบ แล้วส่งต่อไปยังเครื่องสกัด จากเครื่องสกัด จะได้น้ำมันดิบและกากถั่วเหลือง สำหรับกากถั่วเหลืองจะขายต่อให้กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์ ส่วนน้ำมันดิบจะส่งต่อไปตามท่อสู่โรงงานกลั่นเพื่อเข้ากระบวนการกำจัดขางในน้ำมัน ความชื้น ความขม กลิ่น และสิ่งแปลกปลอมอื่น ๆ แล้ว ผ่านไปสู่ถังเก็บแล้วส่งไปสู่โรงงานบรรจุ ซึ่งจะนำ น้ำมันถั่วเหลืองที่บริสุทธิ์มาบรรจุขวดอย่างถูกต้อง ตามสุขลักษณะและมาตรฐานที่กำหนด ทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตนับตั้งแต่การคัดเลือกเมล็ดถั่วเหลืองจนเป็นน้ำมันถั่วเหลืองบริสุทธิ์ บรรจุขวดถึงมือผู้บริโภค จะมีการตรวจสอบคุณภาพของน้ำมันทุกกระยะ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ คอยควบคุมการทำงานของเครื่องจักรทุกขั้นตอน ถ้าจุดไหนขัดข้องจะปรากฏสัญญาณบนจอภาพ ทำให้สามารถแก้ไขได้ทันท่วงที การบรรจุขวดของน้ำมันตรางู่น ได้เลือกสรรภาชนะที่มีความปลอดภัย ก็คือพลาสติก พี.อี.ที. ถือได้ว่าเป็นพลาสติกเหมาะที่จะใช้เป็นภาชนะบรรจุอาหาร ประเทศที่เจริญ เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศในทวีปยุโรป ญี่ปุ่น และได้เห็น รัฐบาลของเขา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้ออกกฎหมายควบคุม การใช้ภาชนะบรรจุอาหาร ควรใช้พลาสติก พี.อี.ที. แทนการใช้พลาสติก พี.วี.ซี. เพราะว่า เป็นตัวนำสาร โรคมะเร็งมาสู่ร่างกายมนุษย์ของเราได้

เส้นทางการตลาด

สำหรับทางด้านการตลาด บริษัทได้แบ่งเขตการจำหน่ายออกเป็น 2 ส่วน โดยตลาดภายในเขตกรุงเทพ ทางบริษัทจะทำหน้าที่จัดจำหน่ายเอง ส่วนในเขตต่างจังหวัดทั้งหมดมอบให้บริษัทพีเอ็มเอ็มอาร์เก็ตติ้ง จำกัด เป็นผู้จำหน่ายและให้บริษัทประกิต แอนด์ เอฟซีบี จำกัด เป็นผู้ดำเนินงานทางด้านการโฆษณา

ระยะแรกที่น้ำมันพืชตราองุ่นจะเข้าสู่ตลาดนั้น ในตลาดมีตราสินค้าอื่นที่แข็งแกร่งมาก โดยเป็นน้ำมันพืชที่ผสมระหว่างน้ำมันพืช 2 ชนิดขึ้นไป และตราสินค้าใหญ่ 2 ตราสินค้าที่สามารถแบ่งตลาดได้ถึงร้อยละ 60 แต่จากเหตุผลที่น้ำมันพืชเหล่านั้นเป็นน้ำมันผสมจึงเป็นจุดอ่อนที่เรานำมาใช้ประโยชน์ และได้วางตลาดน้ำมันถั่วเหลืองตรา "องุ่น" ในสูตรของถั่วเหลือง 100% จากการนำเอาหลักการตลาดมาใช้ด้วยการทำให้ผลิตภัณฑ์ "องุ่น" แตกต่างไปจากน้ำมันพืชทั่วไป ด้วยคุณค่าทางอาหารและโภชนาการจากถั่วเหลือง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าอุดมด้วยโปรตีนและไขมัน ภายในระยะเวลา 4 ปี ตรา "องุ่น" ได้เข้ามาแทรกตลาดจากส่วนแบ่งตลาดในปีแรกเพียงร้อยละ 0.5 พุ่งขึ้นมาเป็นร้อยละ 23-24 จนกระทั่งขณะนี้ประมาณร้อยละ 25

ทั้งนี้ความสำเร็จมิได้มาจากจุดเด่นของผลิตภัณฑ์เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ทั้งค่านักกลยุทธ์การตลาดการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ การวางตำแหน่งสินค้า การโฆษณาต่าง ๆ รวมตลอดถึงความสามารถของพนักงานขาย ที่ทำให้น้ำมันถั่วเหลือง 100% ตรา "องุ่น" เป็นหนึ่งจนถึงทุกวันนี้

ไม่เพียงความสำเร็จของน้ำมันพืชถั่วเหลือง 100% ของตรา "องุ่น" เท่านั้น การก้าวต่อไปคือการบ่งบอกถึงความสำเร็จ และความก้าวหน้าของธุรกิจ ดังนั้น "น้ำมันพืชไทย" จึงตัดสินใจวางตลาดน้ำมันพืชผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ มาตอบสนองความต้องการของตลาดในอีกระดับหนึ่ง ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่ต่างออกไปจากน้ำมันพืช "องุ่น" คือ น้ำมันพืช "แชมป์" ได้เริ่มออกสร้างสถิติใหม่ในตลาด ด้วยสูตรน้ำมันที่เป็นน้ำมันถั่วเหลืองผสมรำข้าว แต่ก็ยังมีคุณค่าทางอาหารและโภชนาการ จากจุดเด่นของน้ำมันพืชถั่วเหลือง ที่ได้รับการยอมรับในเรื่องเป็นไขมันชนิดไม่อิ่มตัวไม่เพิ่มคอเลสเตอรอลและมีกรดไขมันไม่อิ่มตัวสูงช่วยลดคอเลสเตอรอลส่วนเกินในขณะที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนผสมที่เป็นน้ำมันรำข้าว ก็เป็นที่รู้กันทั่วไปว่าให้คุณค่าของวิตามินอี จุดเด่นของน้ำมันพืช "แรมป์" จึงวางอยู่ที่ว่า "น้ำมันพืชที่เปี่ยมด้วยคุณภาพ แต่ย่อมเยาค่าขายราคา"

นี่คืออีกก้าวหนึ่งของ "น้ำมันพืชไทย" ที่มุ่งมั่นก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำของตลาดน้ำมันพืช ในระยะยาว ขณะนี้อาจกล่าวได้ว่า บริษัท น้ำมันพืชไทย จำกัด เป็นบริษัทที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงยิ่งในธุรกิจ ปัจจุบันเป็นบริษัทหนึ่งที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ สามารถระดมทุนจากมหาชนเพื่อการขยายธุรกิจต่อไป ซึ่งทางบริษัทก็มีแผนที่จะขยายตลาดและมีนโยบายเข้าสู่ธุรกิจใหม่ๆ ที่มีอนาคตและมีศักยภาพที่ดีต่อไป

2. บริษัท มรกตอินดัสตรีส์ จำกัด (มหาชน)

บริษัทมรกต อินดัสตรีส์ จำกัด ผู้ผลิตน้ำมันพืช "ครามรกต" เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบันนี้เป็นระยะเวลา 16 ปีเต็ม โดย Datuk Robertchan ซึ่งมีกิจการโรงงานผลิตน้ำมันปาล์มที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในมาเลเซีย โดยร่วมกับกลุ่มคนไทย คือ นายวานิช ไชยวรรณ นายอนุตร อัครวานนท์ และอีกหลายคน โดยทุนจดทะเบียนครั้งแรกไม่กี่ล้านบาทจนถึงปัจจุบันนี้มีทุนจดทะเบียนทั้งสิ้น 48 ล้านบาท สินทรัพย์ทั้งหมด 430 ล้านบาท

มรกตใหญ่ที่สุดในประเทศ

น้ำมันพืชมรกต ผลิตจากผลปาล์มที่ได้มาตรฐาน ด้วยกระบวนการทุกขั้นตอนที่พิถีพิถัน โดยโรงงานผลิตอยู่ที่บริเวณเขตอุตสาหกรรม ถนนปู่เจ้าสมิงพราย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ บนเนื้อที่ 9 ไร่ หลังจากที่ได้รับ การส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาลปีพ.ศ. 2525 ก็ได้พัฒนาระบบการผลิตให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยสั่งซื้อเครื่องจักรมาจากประเทศเยอรมนี เบลเยียม และประเทศสหรัฐอเมริกา มูลค่าประมาณ 100 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2530 บริษัทได้สั่งซื้อเครื่องจักรเพิ่มเติมจากประเทศสหรัฐอเมริกาอีก เพื่อเพิ่มกำลังการผลิต ให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดและปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น จนถึงปัจจุบันนี้บริษัทมีโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์มที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งสามารถกลั่นน้ำมันได้ถึง 40,000 ตันต่อปี สามารถผลิตได้ประมาณร้อยละ 30 ของตลาดน้ำมันปาล์มทั้งหมด จึงได้รับรางวัล "อินเตอร์เนชั่นแนล" เอเชียอวอร์ด (Internation Asia Award) ในฐานะที่เป็นโรงงานที่ทันสมัยที่สุด จนถึงปัจจุบันผลผลิตรวมของน้ำมันพืชในประเทศทุกประเภทประมาณ 250,000 ตันต่อปี เป็นน้ำมันปาล์มเสียประมาณ 130,000 ตันต่อปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มรกตพัฒนาสุวค

บริษัท มรกต อินดัสตรีส์ เริ่มผลิตน้ำมันพืชใช้ในอุตสาหกรรม ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2528 มีการบรรจุน้ำมันพืชขวด ที่ทำด้วยเพท ขึ้นเป็นรายแรกของน้ำมันพืชในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ อันจะส่งผลไปถึงการพัฒนาด้านการตลาดของน้ำมันพืช และการส่งออกน้ำมันพืชที่ผลิตในประเทศ ไปยังตลาดอื่น ๆ ทั่วโลกในอนาคต ขวดเพทเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการทดสอบได้รับการยอมรับให้ใช้บรรจุอาหารได้ และเป็นพลาสติกที่ใช้บรรจุน้ำมันพืชได้ดี ไม่ทำให้เกิดสารอันเป็นสาเหตุของโรคมะเร็ง หรืออะแคโรไนตริล ทั้งนี้เพราะเพทไม่มีการใช้สารเติมแต่งในระหว่างขึ้นรูป จึงไม่มีสารเป็นพิษถูกละลายออกมาได้ ขวดเพทเองก็ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต

พิธีพิถันทุกหยดสุภูมิโลก

น้ำมันพืชที่สกัดมาจากวัตถุดิบทุกชนิด ต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนเช่นเดียวกัน แต่สำหรับน้ำมันมรกตแล้ว ต้องพิธีพิถันเป็นพิเศษ โรงงานที่ผลิตมีเทคนิคปลีกย่อยมากมาย นอกเหนือจากโรงงานอื่น ๆ ขั้นตอนแรกของการผลิต เมื่อได้น้ำมันดิบมาแล้วเมื่อรถนำเข้าโรงงาน จะต้องมีการตรวจสอบเมื่อใดก็ตามต้องการก็จะนำไปเก็บไว้ในถังน้ำมัน ซึ่งตั้งเรียงรายในที่เก็บ

กรรมวิธีการผลิตน้ำมันพืชมรกต ใช้กรรมวิธีทางกายภาพ (Physical Retining Process) กรรมวิธีนี้ใช้น้ำมันดิบผ่านเข้าสุญญากาศในอุณหภูมิ 220-270 องศาเซลเซียส มีโรงงานกลั่นขนาดใหญ่สูงถึง 4 ชั้น และมีหอขนาดใหญ่วางเรียงรายเต็มไปหมด แต่ละหอจะมีสีต่างกัน มีสีน้ำตาล สีแดงและสีเหลือง ทั้งนี้เพื่อเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกให้ทราบว่ หอใดใช้ส่งวัตถุดิบชนิดใด

กระบวนการผลิตใหญ่ มี 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนแรกเป็นขั้นตอนของการปรับสภาพน้ำมันดิบ โดยจะสูบน้ำมันดิบจากถังเก็บส่งไปยังตัวถ่ายเทความร้อนระดับอุณหภูมิ 80 องศาเซลเซียส ผ่านขั้นตอนการขจัดอากาศ น้ำมันที่ถูกขจัดอากาศแล้วจะสูบน้ำร้อนขึ้นด้วยตัวถ่ายเทความร้อนที่มีอุณหภูมิ 160 องศาเซลเซียส โดยจะสูบน้ำกรดฟอสฟอริกผสมเข้าไปด้วย ก่อนนำมาผสมผงฟอกสีในถังผสม เมื่อฟอกสีที่เป็นสีส้มแดงให้เป็นสีอ่อนลง ผ่านขั้นตอนการถ่ายเทความร้อน ทำให้น้ำมันเย็นลง ต่อจากนั้นก็นำเข้าสู่เครื่องกรอง เมื่อผ่านขบวนการขั้นนี้ก็เข้าสู่ขั้นตอนการกลั่นและการดับกลิ่น น้ำมันขั้นสุดท้ายที่ได้จากการกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์จะถูกส่งออกจากหอกลั่น และนำไปตกผลึกภายในเครื่องจักรทำความเย็นนำไปแยกส่วนที่ใสและส่วนที่เป็นไขมันออกจากกัน โดยเครื่องจักรที่ทันสมัย ส่วนที่ใสก็ไม่ว่ากรรมใดๆทั้งสิ้น ออกทั้งหมดแต่ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะนำมาบรรจุขวดเพื่อออกจำหน่าย ซึ่งต้องผ่านการตรวจคุณภาพอย่างละเอียด เพื่อให้ได้คุณภาพที่ได้มาตรฐาน เรียกว่าน้ำมันปาล์มรีไฟน์ ในขบวนการผลิตสินค้าต่าง ๆ โรงงานเกือบทุกประเภทมักจะมีส่วนเกินที่จะต้องกำจัดทิ้ง บางครั้งก่อให้เกิดปัญหามลภาวะ แต่ในขบวนการผลิตของน้ำมันพืชมรกต ส่วนเกินที่กำจัดออกมาทุกขั้นตอนการผลิต กลับกลายเป็นผลพลอยได้ที่เปลี่ยนเป็นเงินตราให้ผู้ผลิตได้ทั้งสิ้นเช่นกรดไขมันปาล์ม (Fatty Acid) ที่ถูกกำจัดออกในขั้นตอนการกลั่นนั้น จะนำมาใช้ประโยชน์ในการผลิตสบู่และกรดสเตียริก ซึ่งผลิตวันหนึ่งประมาณ 5 ตัน ส่วนน้ำมันปาล์มโอเลอินรีไฟน์และน้ำมันปาล์มสเตียรีนรีไฟน์น้ำมันทั้ง 2 ชนิดนี้ได้จากขั้นตอนการกลั่น ที่ใช้น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์มาสกัดแยกส่วนที่เป็นน้ำมันและไขมันออกจากกัน ส่วนน้ำมันใสเรียกว่าน้ำมันปาล์มโอเลอิน และส่วนที่เป็นไขมันเรียกว่า น้ำมันปาล์มสเตียรีน ซึ่งทั้งสองชนิดนี้มีส่วนผลิตแต่ละวัน 65 ตัน และ 35 ตัน ตามลำดับประโยชน์ของน้ำมันนี้ใช้ในการประกอบอาหาร ใช้ในการทำปาล์มสกัดและเป็นวัตถุดิบในการผลิตไขมันพืชและมาการีน ส่วนน้ำมันปาล์มสเตียรีนรีไฟน์ ประโยชน์ใช้ประกอบอาหารและวัตถุดิบในการผลิตสบู่ เทียนไข ไขมันพืชและมาการีนที่ได้จะใช้ประโยชน์ในการประกอบอาหาร ผสมขนมปัง ทาขนมปัง ทำครีมและเป็นส่วนผสมในการผลิตไอศกรีมและขนมต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้บริษัท มรกต อินดัสตรีส์ สามารถนำส่งขายให้กับตลาดได้ปีละจำนวนมาก ซึ่งนับว่าเป็นผลพลอยได้ที่คุ้มค่า

น้ำมันพืชมรกตครองตลาด

น้ำมันพืชปัจจุบันนี้ ในประเทศมีหลายชนิด ทำให้การแข่งขันทางด้านการตลาดสูง ขณะนี้น้ำมันพืชมรกตครองตลาดน้ำมันพืชในประเทศได้มากถึงร้อยละ 30 ปริมาณการขายมากขึ้นทุกปี ปี พ.ศ.2537 ส่วนแบ่งทางการตลาดมีเพียง ร้อยละ 25 ปีนี้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และปีหน้าจะเพิ่มขึ้นอีกแน่นอน โดยจะเน้นตลาดต่างจังหวัดให้มากยิ่งขึ้น เพราะปัจจุบันนี้คนต่างจังหวัดหันมาใช้ น้ำมันพืชขวดกันมากขึ้น สาเหตุที่ทำให้ยอดขายการจำหน่ายเพิ่มขึ้นทุกปีเนื่องจากน้ำมันพืชมรกตเน้นที่คุณภาพ เมื่อใครได้ทดลองใช้แล้วจะรู้ว่าคืออะไร ใช้ปรุงอาหารจะไม่มีกลิ่น อาหารที่ทอดด้วยน้ำมันพืชมรกตนอกจากไม่ทำลายรสชาติอาหารแล้ว ยังทำให้อาหารที่ทอด กรอบจริง และกรอบนาน เมื่อเก็บไว้ก็ไม่มีกลิ่นหืน และไม่มีการคลอเลสเตอรอล สำหรับการส่งเสริมการขายก็มีตามสื่อต่าง ๆ ทุกปี มีทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้ประชาชนรู้จักและได้ทดลองใช้ นอกจากนั้นได้ร่วมกับทางบริษัทคอลเกตปาล์มโอเลิฟ (ประเทศไทย) จำกัด ผู้ผลิตผงซักฟอกแพ็บ และผลิตภัณฑ์ในเครือมากมายโดยลดให้กับผู้ซื้อ เพื่อเป็นการคืนกำไรให้กับผู้บริโภค และเป็นการเข้าถึงประชาชนผู้ผลิต โดยทำประโยชน์เพื่อสังคมอีกมากมายทั้งเป็นตัวเงินและเป็นสินค้า ตอนนี้มีกิจกรรมเพื่อสังคมเป็นประจำทุกปีคือโครงการ "คนดีศรีสังคม"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลิตภัณฑ์มาตรฐานของน้ำมันพืชมรกต

น้ำมันพืชมรกตนับว่าประสบความสำเร็จมากระดับหนึ่ง ได้รับการยอมรับจากประชาชนและหน่วยงานราชการมากมาย เช่น ได้รับตราผลิตภัณฑ์มาตรฐานจาก มอก. ได้รับตราฮาลาล จากสำนักจุฬาราชมนตรี ได้รับอินเตอร์เนชั่นแนล เอเชีย อะวอร์ด จากสเปนปี 1986 และ โล่ผลิตภัณฑ์สินค้ามาตรฐานดีเด่นประจำปี 2531 ล่าสุดได้รับตราเซลส์ชวนชิม นอกเหนือจากตรามาตรฐานเหล่านี้แล้วสิ่งหนึ่งที่เป็นที่ยืนยันถึงคุณภาพของน้ำมันพืชมรกตคือการค้าปลีกที่มียอดจำหน่ายอย่างโรงแรมและร้านอาหารที่มีชื่อเสียงเช่น โรงแรมแอมบาสเคอร์ อิมพีเรียล รามาการ์เด้น แลนด์มาร์ค ฯลฯ ส่วนร้านอาหาร มีร้านกึ่งหลวง ร้านจวนทอง ตำหนักไท นุภาพ และมีอีกหลายร้านที่มีชื่อเสียงทางด้านอาหาร

การผลิตที่ครบวงจรของน้ำมันพืชมรกต

สำหรับภาวะการผลิตน้ำมันพืชในประเทศไทยขณะนี้ นับว่ามีอัตราการเติบโตสูงพอประมาณ ทำให้ประเทศไทยลดการนำเข้าน้ำมันพืชจากต่างประเทศได้มาก แต่เดิมที่ไทยนำเข้าน้ำมันพืชมากถึง 90,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,400 ล้านบาท ต่อมารัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้มีการปลูกพืชน้ำมันและได้ควบคุมการนำเข้าน้ำมันพืชจากต่างประเทศ เพราะประเทศไทยสามารถผลิตพืชน้ำมัน ได้เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศประมาณ 200,000 ตัน และเป็นน้ำมันปาล์มถึงครึ่งหนึ่งของการผลิตทั้งหมด น้ำมันปาล์มเป็นส่วนประกอบสำคัญของน้ำมันพืชมรกต ปัจจุบันนี้ บริษัทได้ใช้ระบบการผลิตที่ครบวงจร โดยมีสวนปาล์มเองที่จังหวัดสตูล ตั้งเป็นบริษัทสตูลปาล์ม ออยส์ จำกัด โดยได้รับการลงทุนจากรัฐบาล ส่วนอีกโครงการหนึ่ง มีบริษัทปาล์มโก่ ทักษิณ จำกัด มีสวนปาล์ม 20,000 ไร่ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อผลิตน้ำมันปาล์มป้อนให้กับบริษัท มรกต อินดัสตรีส์ จำกัดความไม่หยุดนิ่งของบริษัทมรกต อินดัสตรีส์ จำกัด ทำให้มีสินค้าใหม่ ๆ ของบริษัทออกมาให้ลูกค้าได้ใช้บริการมากขึ้น ซึ่งคาดว่าปีหน้าจะเพิ่มจำนวนผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหารขึ้นอีกหลายชนิด

มรกตคิดค้นเพื่อความหลากหลาย

คณะผู้บริหารชุดใหม่ของบริษัทมรกต อินดัสตรีส์ จำกัด (มหาชน) ได้วางรากฐานในด้านกลยุทธ์และแผนงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและขยายกิจกรรมทางด้านธุรกิจ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ด้วยแผนงานการลงทุนในอีก 3 ปีข้างหน้า บริษัทจะนำยุทธวิธี 3 ประการมาใช้ในเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่ง วุฒิสภาเพื่อการเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาติเห็นไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าอนาคต ยุทธวิธีดังกล่าว ได้แก่
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีเหตุดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ด้วยชื่อเสียงที่เป็นที่รู้จักกันดีทั่วประเทศ และระบบการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ซึ่งได้รับการวางรากฐานไว้อย่างดีเยี่ยม บริษัทจึงมีความมุ่งมั่นที่จะจัดให้มีผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดเพื่อความหลากหลาย บริษัท มรกต อินคัสตรีส์ จำกัด (มหาชน) ตั้งใจที่จะแนะนำผลิตภัณฑ์รุ่นใหม่่ออกสู่ตลาดภายใต้ชื่อ "มรกต" ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงคุณภาพของสินค้าได้เป็นอย่างดี

2. ปัจจุบัน บริษัท มรกต อินคัสตรีส์ จำกัด (มหาชน) ได้ใช้น้ำมันปาล์มเป็นวัตถุดิบในการผลิต และในอนาคตอันใกล้ด้วยวิทยาการใหม่ มรกตวางแผนที่จะปรับเปลี่ยนไปใช้น้ำมันชนิดใหม่หลายหลากชนิด เช่น น้ำมันจากเมล็ดดอกทานตะวัน และน้ำมันจากถั่วเหลือง น้ำมันจากเมล็ดดอกทานตะวันนั้นมีคุณประโยชน์ต่อร่างกาย และคุณค่าอื่น ๆ อีกมากมาย และน้ำมันประเภทนี้ยังไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น บริษัทมรกต อินคัสตรีส์ จำกัด (มหาชน) ยังมีความรู้ทางด้านทักษะและเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการผลิตน้ำมันจากเมล็ดดอกทานตะวันที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่า เพื่อออกสู่ตลาดของประเทศไทยอีกด้วย

ในแผนงานระยะยาวคาดว่าภาษีการค้าของน้ำมันปาล์มจะเพิ่มสูงขึ้น ตามข้อตกลงขององค์กร อาฟต้า ซึ่งจากข้อตกลงนี้ทำให้ผู้ผลิตน้ำมันปาล์มจะต้องสูญเสียความคุ้มครองจากการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ บริษัทมรกต อินคัสตรีส์ จำกัด (มหาชน) จึงหวังที่จะวางรากฐานการจัดจำหน่ายสินค้าอย่างกว้างขวางในตลาดแข่งขันที่เข้มข้น ภายใต้ชื่อ "มรกต" ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีโดยทั่วไป

3. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานรูปแบบใหม่ของบริษัท โดยมีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการประสานงาน และที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ การนำระบบการบริหารข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการประสานงานเชื่อมโยงระหว่างสำนักงานใหญ่ โรงงานและคลังสินค้าเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้การควบคุมการดำเนินงานเป็นไปโดยสะดวกและง่ายดายยิ่งขึ้น โดยสิ่งนี้จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการขยายกิจการซึ่งจะมีขึ้นในอนาคตอันใกล้ด้วยเช่นกัน

บทที่ 4 สรุปและขอเสนอแนะ

สรุป

อุตสาหกรรมน้ำมันพืชของไทยมีบทบาทและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคภายในประเทศมากขึ้น ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้การผลิตน้ำมันพืชของไทยมีโอกาสขยายตัวได้สูงขึ้น โครงสร้างการผลิตได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการมีโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่เกิดขึ้นมากในระยะหลังแต่โดยรวมแล้วโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันพืชในประเทศยังประกอบด้วยโรงงานขนาดเล็กจำนวนมากซึ่งเป็นโรงงานที่ตั้งอยู่เดิมและเปิดใหม่วัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่ ได้แก่ มะพร้าว ถั่วลิสง รำข้าว และถั่วเหลือง การผลิต โรงงานมักขาดแคลนวัตถุดิบในบางฤดูกาลทำให้การผลิตโดยเฉพาะโรงงานขนาดเล็ก ไม่สม่ำเสมอตลอดปี น้ำมันพืชที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ ผลิตเพื่อสนองต่อความต้องการของตลาดภายใน ซึ่งในระยะหลังความต้องการน้ำมันพืชปรุงอาหารสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่การผลิตน้ำมันพืชของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงมีน้อยกว่าความต้องการอยู่มาก เห็นได้จากการลักลอบนำเข้าน้ำมันพืชจากประเทศมาเลเซีย คำร้องขออนุญาตนำเข้าเมล็ดพืชน้ำมัน เช่น ถั่วเหลือง ของกลุ่มโรงงานสกัดน้ำมันซึ่งยังมีกำลังการผลิตเกินกว่าวัตถุดิบที่จะหาได้อยู่เกือบ 1 เท่าตัว

จากการศึกษาพบว่าความต้องการพืชน้ำมัน ในปี พ.ศ. 2535-2539 นั้นจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะน้ำมันพืชที่ใช้สำหรับการบริโภค ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของการขยายตัวของเมืองที่มีผลต่อการบริโภคน้ำมันพืชและการเพิ่มของจำนวนประชากร มีการคาดการณ์ว่าน้ำมันพืชเพื่อการบริโภคอาจจะขยายตัวขึ้นกว่า 1 ล้านกิโลกรัม ได้ในเวลาอีก 10 ปี ข้างหน้า น้ำมันที่จะยังมีความสำคัญในอุตสาหกรรมนี้ต่อไป คือ น้ำมันปาล์มและน้ำมันถั่วเหลือง ส่วนน้ำมันเมล็ดฝ้าย น้ำมันเมล็ดนุ่น และน้ำมันรำข้าวจะคงบทบาทเป็นตัวประกอบย่อยในอุตสาหกรรมน้ำมันพืช น้ำมันพืชที่จะค่อย ๆ ลดความสำคัญลงไปเรื่อย ๆ ทั้งในแง่การผลิต และการบริโภค ได้แก่ น้ำมันมะพร้าว และน้ำมันถั่วลิสง แต่คงไม่ถึงกับสูญหายไปทีเดียวอันเนื่องมาจากความต้องการเฉพาะด้านของน้ำมันสอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชนิดนี้ สำหรับน้ำมันละหุ่งซึ่งถือเป็นน้ำมันพืชเพื่อการอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอาจจะต้องประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบอย่างรุนแรงทำให้ไม่สามารถขยายตัวได้สูงนัก ส่วนน้ำมันข้าวโพดส่วนใหญ่จะใช้เป็นน้ำมันปรุงอาหาร ซึ่งไม่ค่อนิยมใช้กันนักในประเทศไทย ประกอบกับไม่มีการผลิตภายในประเทศ ผู้ขายน้ำมันข้าวโพดจึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศและนำมาแบ่งบรรจุเอง และราคาของน้ำมันข้าวโพดที่วางขายในตลาดประเทศไทยนั้นยังมีราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับราคาน้ำมันพืชชนิดอื่น ๆ และมีกลุ่มผู้บริโภคค่อนข้างแคบ เส้นทางการแข่งขันของน้ำมันข้าวโพดกับน้ำมันพืชชนิดอื่น ๆ จึงค่อนข้างจะลำบากและคงจะถือครองส่วนแบ่งตลาดไปได้ไม่มากนัก สำหรับเมล็ดทานตะวันนั้นเป็นพืชน้ำมันชนิดใหม่ที่ประเทศไทยเพิ่งเริ่มส่งเสริมให้มีการปลูก ยังไม่มีโรงงานสกัดน้ำมันพืชแห่งใดดำเนินการที่จะใช้ทานตะวันเป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำมันพืชอย่างจริงจัง แม้ว่าน้ำมันทานตะวันเป็นน้ำมันที่มีคุณภาพสูงและมีคุณค่าทางอาหารสูงกว่าน้ำมันพืชหลายชนิดก็ตาม แต่เนื่องจากวัตถุดิบที่จะใช้ผลิตภายในประเทศยังมีน้อยและราคาสูง เมื่อเทียบกับผลผลิตจากพืชน้ำมันชนิดอื่นๆ นอกจากนี้ น้ำมันพืชที่มีการผลิตและบริโภคกันมากในประเทศนั้นสามารถที่จะไรทดแทนกันได้ค่อนข้างดี

ด้านการตลาดของน้ำมันพืชนั้น ถือได้ว่าเป็นตลาดที่มีศักยภาพการเติบโตที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากผู้บริโภคนิยมบริโภคแทนน้ำมันหมูมากขึ้น ทำให้ทิศทางการขยายตัวโดยเฉพาะน้ำมันปาล์มและน้ำมันถั่วเหลืองมีสัดส่วนในตลาดมากที่สุดยังคงขยายตัวได้อีกมากขึ้น สภาพการแข่งขันในตลาดน้ำมันพืชบรรจุขวดมีความรุนแรงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535 เป็นต้นมา โดยการแบ่งส่วนทางการตลาดของถั่วเหลืองเป็นส่วนที่มีการแข่งขันกันมากกว่าในส่วนอื่น ๆ สาเหตุเนื่องมาจากการที่ผู้ผลิตสังเกตเห็นว่าผู้บริโภคมีความสนใจสุขภาพ ได้รับข่าวสารถึงคุณประโยชน์ของน้ำมันถั่วเหลืองมากขึ้น จากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ของบริษัทผู้ผลิตน้ำมันถั่วเหลืองจนมีแนวโน้มเปลี่ยนการบริโภคมาสู่น้ำมันถั่วเหลืองเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้ผลิตที่เคยผลิตน้ำมันพืชชนิดอื่น เปลี่ยนมาผลิตน้ำมันถั่วเหลืองมากขึ้น ได้แก่ น้ำมันพืชตราทุ๊ก ริน และศรทอง ซึ่งล้วนแล้วแต่เปลี่ยนผลิตน้ำมันถั่วเหลืองร้อยละ 100 ทำให้การแบ่งส่วนทางการตลาดของถั่วเหลืองมีการขยายตัวมากขึ้นจากมีเพียงร้อยละ 26-27 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 36 การแข่งขันในกลุ่มของน้ำมันถั่วเหลืองจึงทวีความรุนแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขึ้น เมื่อน้ำมันพืชแต่ละตราสินค้านำเอากลยุทธ์การจัดการส่วนประสมทางการตลาดมาใช้ โดยที่ในกลุ่มน้ำมันถั่วเหลืองนี้จุดเด่นจะอยู่ในแง่ของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัตถุดิบคือ ถั่วเหลือง จะเป็นที่รู้จักในหมู่ผู้บริโภคถึงคุณประโยชน์มานานแล้ว เมื่อผู้บริโภคเริ่มสนใจสุขภาพจึงเปลี่ยนมาบริโภคมากขึ้น การโฆษณาและส่งเสริมการขายจะเป็นไปลักษณะการเน้นเรื่องคุณภาพของน้ำมัน ซึ่งมีลักษณะเด่นชัดกว่าในกลุ่มอื่น ๆ ในเรื่องของความไม่เป็นไขและไม่มีคอเลสเตอรอล ในขณะที่ผู้ผลิตแต่ละรายเน้นจุดขายที่จุดเดียวกันนี้จึงทำให้อุ่นซึ่งเป็นเจ้าครองตลาดน้ำมันถั่วเหลืองมาก่อน ได้ปรับการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เน้นการโฆษณาออกไป โดยเน้นถึงระบบการกลั่นกรองด้วยระบบไอน้ำแรงดันสูงที่ผู้ผลิตรายอื่นยังไม่มีผู้ใดนำมาใช้ ทั้งนี้เพื่อสร้างความแตกต่างในตัวผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้น ถึงแม้จะปรับการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดแต่ก็ยังคงเน้นในเรื่องของสุขภาพอยู่เช่นเดิม ส่วนกลยุทธ์ทางด้านราคาในการกำหนดราคาค่านี้ ยังคงมีความจำเป็นอยู่สำหรับกลุ่มของน้ำมันปาล์มและน้ำมันผสม เพราะทั้งสองกลุ่มนี้มีจุดขายที่ไม่เด่นชัด ราคาจึงเป็นสิ่งดึงดูดใจผู้บริโภคได้ดีที่สุด แต่สำหรับกลุ่มของน้ำมันถั่วเหลืองกลยุทธ์นี้เริ่มจะหมดไป เพราะต้นทุนที่ใช้ในการผลิตน้ำมันถั่วเหลืองต้องใช้ต้นทุนสูง การกำหนดราคาค่าก่อให้เกิดการขาดทุนขึ้นได้ เมื่อหันมาพิจารณาในกลุ่มของน้ำมันปาล์มและน้ำมันผสม การแข่งขันไม่รุนแรงเท่ากับในกลุ่มของน้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันพืชมรดกยังคงความเป็นเจ้าครองตลาดในกลุ่มของน้ำมันปาล์มนี้อยู่

จากสภาพการแข่งขันดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดการส่วนประสมทางการตลาดมีความสำคัญในการดำรงอยู่ในตลาดน้ำมันพืช กลยุทธ์ทางการตลาดในด้านต่าง ๆ จึงได้รับการพิจารณานำมาใช้ พิจารณาจากตัวอย่างบริษัทที่เป็นผู้นำทางการตลาด ได้แก่ บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด และบริษัทมรดก อินคัสตรีส์ จำกัด ซึ่งกลยุทธ์ทางด้านผลิตภัณฑ์แต่ละบริษัทจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เมื่อปรากฏว่ายอดขายเริ่มลดลงหรือเมื่อต้องการให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ แล้วจึงวางตำแหน่งของผลิตภัณฑ์เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยจะมีกลยุทธ์ในการกำหนดราคาที่แตกต่างกันออกไปคือ บริษัทน้ำมันพืชไทย จำกัด กำหนดให้ราคาของน้ำมันพืชตราอู่น มีราคาสูงกว่าคู่แข่งทุกรายในท้องตลาด เพื่อสร้างภาพพจน์ให้กับสินค้าและจัดเป็นเป็นสินค้ามีคุณภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริษัท มรกต อินดัสตรีส์ จำกัด กำหนดราคาจากต้นทุนการผลิตและสภาวะการณ์ในขณะนั้น ส่วนกลยุทธ์ช่องทางการจำหน่ายทุกบริษัทจำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่าย โดยมีบางบริษัทที่มีหน่วยรของของบริษัทเองอีกด้วย เช่นบริษัท มรกต อินดัสตรีส์ จำกัด เป็นต้น สำหรับกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดนั้น การโฆษณาถือเป็นหัวใจสำคัญแต่ละบริษัทจะมีการเน้นจุดขายที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะเน้นจุดขายในเรื่องคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์และกรรมวิธีการผลิต ส่วนการส่งเสริมการขายกลยุทธ์ที่แทบทุกบริษัทนำมาใช้คือ การให้ส่วนลดแก่ร้านค้า การตั้งเป้าหมายให้กับพนักงานขาย และการแจกแถมให้กับผู้บริโภค จากการใช้กลยุทธ์ดังกล่าวทำให้แต่ละบริษัทสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ส่วนปัญหาของตลาดน้ำมันพืชที่มีผลกระทบต่อยอดขายน้ำมันพืช ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับเทศกาลหรือฤดูกาล ในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ซึ่งมีผลกระทบต่อยอดขายค่อนข้างน้อย และปัญหาการลักลอบนำเข้าน้ำมันปาล์มจากมาเลเซียที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อส่วนแบ่งทางการตลาดของน้ำมันพืชในระดับล่าง เช่น คิง เทพ เบ็ด และแสงจันทร์ เป็นต้น ซึ่งผู้บริโภคนิยมบริโภคสินค้าราคาถูก ส่วนในตลาดบนที่มีอูงู กุก และทิพแทบจะไม่มีผลกระทบใด ๆ เลย สำหรับน้ำมันพืชมรกตมีผลกระทบเกิดขึ้นบ้าง เนื่องจากน้ำมันปาล์มที่ลักลอบนำเข้าราคาถูกกว่า จึงทำให้เกิดการตัดราคาขึ้น แต่ต่อมากกรมการค้าภายในได้กำหนดมาตรการทำการจัดสรรและกำหนดโควตา ประมาณการขนส่งที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ผลผลิตปาล์มสด ทำให้เกิดการอุดตันและถ่นสต็อกของสินค้าจากโรงงานที่รับซื้อน้ำมันลักลอบนำเข้าสร้างปัญหาให้กับ โรงงานเหล่านั้นพอสมควร

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. ในส่วนของการขาดแคลน วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตน้ำมันพืช กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล ควรให้ความช่วยเหลือโดยการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพืชน้ำมัน เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตน้ำมันพืชให้มากขึ้นอีก เพราะนอกจากจะช่วยให้ไม่เกิดการนำเข้าวัตถุดิบจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่างประเทศซึ่งทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงแล้ว ยังเป็นการสร้างงานให้กับเกษตรกรอีกด้วย ถ้าหากอุตสาหกรรมน้ำมันพืชสามารถทำการผลิตได้เต็มกำลังการผลิตมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมมากขึ้น

2. การแก้ไขปัญหาการลักลอบนำเข้าของน้ำมันปาล์มจากมาเลเซีย สามารถทำได้โดยรัฐบาลต้องกำหนดมาตรการในการปราบปรามการลักลอบนำเข้าอย่างจริงจัง มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านนี้ โดยเฉพาะและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำชั่วคราวแล้วปล่อยให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่อีกตลอดเวลา นอกจากนี้รัฐบาลควรหารือกับรัฐบาลมาเลเซียเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาดังกล่าว และเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด

3. การจัดการส่วนประสมทางการตลาด แต่ละบริษัทควรมีเป้าหมายการดำเนินงานที่แน่นอนว่าต้องการอะไรจากการดำเนินงาน กล่าวคือ ต้องการกำไรสูงสุด หรือ ส่วนแบ่งทางการตลาดสูงสุด เพราะถ้าเป้าหมายกำหนดไว้ว่าต้องการกำไรสูงสุด ความพอใจอาจเกิดที่ส่วนแบ่งทางการตลาดที่ระดับหนึ่ง ซึ่งอาจยังไม่ถึงจุดสูงสุดก็บรรลุเป้าหมายที่ต้องการแล้ว และถ้าต้องการให้ส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้นก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

4. การจัดการส่วนประสมทางการตลาดควรให้มีความสอดคล้องกับภาพพจน์ของสินค้าที่ตั้งไว้ หากสร้างภาพพจน์ของสินค้าว่าเป็นสินค้ามีคุณภาพสูง แต่กลับมีการแจกแถมโดยที่ขายในราคาที่ถูกลงก็จะได้ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และจากการสัมภาษณ์ . 2539 . ผู้ประกอบการน้ำมันพืชขนาดใหญ่ และขนาดกลาง . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงพาณิชย์ . 2535ก . ความต้องการพืชน้ำมัน . (อัครสำเนา)

_____ . 2535ข . เปรียบเทียบผลผลิตและความต้องการถั่วเหลืองและปาล์มน้ำมัน . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

_____ . 2535ค . พยากรณ์อุปสงค์ของน้ำมันพืชตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535-2539 . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

_____ . 2535ง . วิธีการตลาดถั่วเหลือง น้ำมัน และกากถั่วเหลือง . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

_____ . 2536 . เอกสารข้อมูล ถั่วเขียว ถั่วเหลือง น้ำมันปาล์ม . (อัครสำเนา)

_____ . 2537 . ระบบข้อมูลสินค้าถั่วเหลืองและผลิตภัณฑ์ . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

_____ . 2538ก . รายงานความเคลื่อนไหวราคาขายส่งน้ำมันพืชบรรจุขวดในตลาด กรุงเทพมหานครพ.ศ. 2535-พ.ศ. 2538 . (อัครสำเนา)

_____ . 2538ข . รายงานความเคลื่อนไหวราคาขายปลีกน้ำมันพืชบรรจุขวดในตลาด กรุงเทพมหานครพ.ศ. 2535-พ.ศ. 2538 . (อัครสำเนา)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระทรวงพาณิชย์ . 2539ก . รายงานการศึกษา เรื่องการผลิตและการตลาดถั่วเหลือง ตาม
โครงการพัฒนาตลาดเพื่อสนับสนุนการกระจายการผลิต ในระดับจังหวัดปี 2539 .
(ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

_____ . 2539ข . เอกสารวิเคราะห์กรมการค้าต่างประเทศ . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

_____ . 2539ค . แสดงการเปิดตลาดน้ำมันปาล์มและถั่วเหลืองตามข้อผูกพันของ
WTO . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

ฉัตรภา โศกเกษม . 2532 . รายงานการฝึกงาน 266-492 Industrial Training ณ บริษัท
อุตสาหกรรมวิวัฒน์ จำกัด . กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย .

ธนาคารแห่งประเทศไทย . 2537 . โครงสร้างต้นทุนการผลิตน้ำมันพืช . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

นิรนาม . 2524 . “น้ำมันพืช” . เศรษฐกิจการพาณิชย์ . 11(สิงหาคม 2524) : น. 47-51 .

_____ . 2530 . “เชื่อมโรงงานน้ำมันพืชตรา “องุ่น” ใหญ่ที่สุด เก้าแก่ที่สุด” .
ประชาชาติธุรกิจ . (13-16 มิถุนายน 2530) : น. พิเศษ ง .

_____ . 2532 . “เจาะมาร์เก็ตแชร์ 12 ธุรกิจคิง : ตลาดน้ำมันพืช” . มาร์เก็ตติ้งรีวิว .
3(มิถุนายน 2532) : น. 45-46 .

_____ . 2533 . “ธุรกิจน้ำมันพืชถั่วเหลืองเฟื่องฟู ยอดขายพุ่งขึ้นถึง 2 พันล้าน” .
สารประชาชน . 9(ธันวาคม 2533) : น. 44-47 .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิรนาม . 2534 . “น้ำมันพืช : การแข่งขันที่เข้มข้น” . สรุปข่าวธุรกิจ . 22(1-15 เมษายน 2534)
: น. 3-6 .

—— . 2535ก . “น้ำมันถั่วเหลืองฮอต กระตุ้นตลาดรวมโต ปาล์มไหมหวังบูมอีกครั้ง” มีเดีย .
9(ตุลาคม 2535) : น. 116-123 .

—— . 2535ข . “วิสุทธิ วิชชานุกรณ์ โดเพราะมองการไกล” . ธุรกิจก้าวหน้า .
5(ตุลาคม 2535) : น. 19-30 .

—— . 2536ก . “น้ำมันพืชกับปมปัญหาการเมือง” . ธุรกิจก้าวหน้า . 8(มิถุนายน 2536) :
น. 14 .

—— . 2536ข . “น้ำมันพืชไทยสู่เป้าหมายธุรกิจอาหาร” . ธุรกิจก้าวหน้า . 6(กรกฎาคม 2536) :
น. 48-53 .

—— . 2536ค . “วิสุทธิ วิชชานุกรณ์ “องุ่น” น้ำมันถั่วเหลืองที่นำตลาดทุกปี” .
ธุรกิจก้าวหน้า . 5(มกราคม 2536) : น. 120-122 .

—— . 2537 . “น้ำมันพืช.....นโยบายที่เกี่ยวข้องและปัญหา” . ปราสาทสังข์ฉบับเศรษฐกิจการ
ตลาด . 12(กุมภาพันธ์ 2537) : น. 20-25 .

—— . 2538ก . “ผู้ผลิตจ่อควีนขึ้นราคาน้ำมันปาล์ม” . กรุงเทพธุรกิจ . (12 เมษายน 2538) :
น. 5 .

—— . 2538ข . “รัฐทุ่มหมื่นล้านสู้คู่แข่ง ปรับแผนผลิตน้ำมันพืช” . กรุงเทพธุรกิจ .

(11 เมษายน 2538) : น. 12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิรนาม . 2538ค . “น้ำมันพืช” . ผู้จัดการรายวัน . (21-22 มกราคม 2538) : น. 17 .

—— . 2539ก . “ชมรมผู้ผลิตน้ำมันพืชจัดแผนแก้ 3 ปัญหาด่วน” . กรุงเทพธุรกิจ .
(26 มิถุนายน 2539) : น. 8 .

—— . 2539ข . “ภาวะอุตสาหกรรมน้ำมันพืชไทย” . ปราสาทสังข์ . (4 เมษายน 2539) :
น. 25-51 .

—— . 2539ค . “ยักษ์อุตสาหกรรมน้ำมันพืช ‘คืน’ ฝ่ามรสุม” . กรุงเทพธุรกิจ .
(5 กรกฎาคม 2539) : น. 7 .

บริษัทการจัดการเกษตรและอุตสาหกรรม . 2535 . วิธีการตลาดผลปาล์มและน้ำมันปาล์มดิบที่ผลิต
ในประเทศไทย . (อัคราเสนา)

ปัญญา สุขสมอรรถ . 2525 . ความคิดเห็นของผู้บริโภคน้ำมันพืชในเขตกรุงเทพมหานคร .
กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2524 . สรุปรายการ “พบนักธุรกิจการเกษตร” .
(ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . 2537 . ปริมาณของน้ำมันพืชและกากน้ำมันพืชที่ได้รับจากพืชน้ำมัน
ชนิดต่าง ๆ และสัดส่วนการใช้ น้ำมันพืชแยกตามประเภทการใช้ . (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

ไร่ไพ เกตุดี . 2534 . “เกมเค็มน้ำมันพืชมุ่งสู่ภูมิภาค” . คู่แข่ง . 12 (พฤศจิกายน 2534) :
น. 93-98 .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลิขิต แดงภู . 2537 . รายงานการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม . กรุงเทพมหานคร :
(ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

ลินดา บุญชีพ . 2524 . “น้ำมันพืช” . ธุรกิจการค้า . 2(สิงหาคม 2524) : น. 68-75 .

วิสุทธิ วิทยานุกรณ์ . 2540 . กรรมการผู้จัดการใหญ่บริษัท น้ำมันพืชไทย จำกัด (มหาชน) .
สัมภาษณ์ . 19 กุมภาพันธ์ 2540 .

ศุภชาติ สุขารมณ์ . 2523 . อุตสาหกรรมน้ำมันพืชไทย : การตลาดและนโยบาย . กรุงเทพมหานคร:
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำชี้แจง

สำนักงานคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด (กกรป.)
เรื่อง การให้พิมพ์ราคาจำหน่ายปลีก

ตามที่คณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดได้ออกประกาศฉบับที่ 134 พ.ศ.2532 ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2532 กำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าในราชอาณาจักรพิมพ์ราคาขายปลีกบนภาชนะบรรจุก่อนนำสินค้าออกจำหน่ายไปแล้ว นั้น

สำนักงานคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด (กกรป.)
ขอเรียนชี้แจงดังนี้.-

1. คณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาดได้พิจารณาเห็นว่า การพิมพ์ราคาขายปลีกในปัจจุบัน ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสามารถพิมพ์ราคาขายปลีกได้ตามที่เห็นสมควร ทำให้การพิมพ์ราคาไว้นสูงกว่าที่ควรเป็น และผู้ผลิต ผู้จำหน่ายใช้วิธีชี้ค่างาราคาเป็นเครื่องมือในการแข่งขันและโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าของตนในสวนกลาง แต่พฤติการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคในต่างจังหวัดต้องซื้อสินค้าตามราคาพิมพ์ไว้ ซึ่งนอกจากไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคในส่วนภูมิภาคแล้วยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของทางราชการที่ให้ประชาชนในประเทศรับภาระโดยเสมอภาคกัน
2. เพื่อรักษาประโยชน์ของประชาชนผู้บริโภค ให้สามารถซื้อสินค้าได้ในราคาเดียวกันทั่วประเทศ และป้องกันมิให้มีการฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าโดยไม่เป็นธรรม จึงได้กำหนดให้ผู้ผลิตผู้นำเข้าสินค้าควบคุม 28 ชนิด ต้องพิมพ์ราคาขายปลีกบนภาชนะบรรจุก่อนนำสินค้าออกขาย และเมื่อต้องการที่จะพิมพ์ราคาขายปลีกใหม่ ต้องแจ้งให้ทาง กกรป.ทราบล่วงหน้าก่อนพิมพ์ราคาไม่น้อยกว่า 30 วัน
3. สำหรับผู้ขายปลีกทั่วไปนั้น จะต้องขายสินค้าไม่สูงกว่าราคาพิมพ์ไว้บนภาชนะบรรจุ และห้ามแก้ไขราคาจากผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้พิมพ์ไว้แล้ว
4. หากมีข้อสงสัยหรือต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประกาศฉบับนี้ ให้ติดต่อสอบถามได้ที่ สำนักเลขานุการ โทร.2219184 หรือ 2210062 ต่อ 279

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จึงชี้แจงมาเพื่อทราบ โดยทั่วกัน

สำนักงานคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด (กกรป.)

12 ธันวาคม 2532

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

น้ำมันพืชปรุงอาหาร

การเลือกซื้อ

- 1) เลือกซื้อน้ำมันปรุงอาหารที่มีฉลากแจ้งชนิดของน้ำมันและเลขทะเบียนอาหาร
- 2) เลือกซื้อน้ำมันพืชสีอ่อน ใส บรรจุเต็มภาชนะที่สะอาดและไม่มีรอยร้าว หรือการซึมของน้ำมันที่ข้างภาชนะ
- 3) เลือกซื้อขนาดบรรจุเล็กดีกว่าขนาดใหญ่ เพื่อให้ให้หมดก่อนที่น้ำมันจะเกิดกลิ่นหืน

การเก็บรักษา

- 1) ควรวางในที่เย็น และไม่ถูกแสงแดด เพื่อช่วยให้ออกซิเจนช้าลง
- 2) น้ำมันปรุงอาหารที่เปิดใช้แล้ว ถ้าเป็นไปได้อ ควรเก็บไว้ในตู้เย็น น้ำมันจะไม่เกิดกลิ่นหืน
- 3) ถ้าซื้อน้ำมันที่มีขนาดบรรจุใหญ่ เมื่อเปิดใช้แล้ว ควรแบ่งเก็บใส่ขวดแก้วขนาดเล็ก ขอมเต็มขวด ปิดจุกขวดให้สนิท เก็บในที่เย็นและไม่ถูกแสงแดด

คำแนะนำ

- 1) น้ำมันพืชที่ทอดอาหารแล้วหลายครั้งจนมีสีเข้มและมีลักษณะหนืดควรทิ้งไป เพราะจะเกิดเป็นสารพวกโมเลกุลสูงของกรดไขมัน ซึ่งไม่ให้คุณค่าทางอาหารและอาจเป็นอันตรายต่อร่างกายได้
- 2) ผู้สูงอายุและผู้ที่มีระดับไขมันในเลือดสูง ไม่ควรบริโภคน้ำมันหมู น้ำมันมะพร้าว น้ำมันพืชผสม น้ำมันเมล็ดนุ่น หรือเมล็ดฝ้าย ควรบริโภคน้ำมันถั่วลิสงผ่านกรรมวิธี น้ำมันรำข้าว น้ำมันข้าวโพดหรือน้ำมันถั่วเหลือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 3) เคี้ยวเจริญเติบโตและผู้ใช้กำลังงานทั่วไป ควรบริโภคน้ำมันหมูที่เตรียมขึ้นเองเพราะปราศจากสารปรุงแต่งและสารปนเปื้อนจากกรรมวิธีผลิต กลิ่นไม่หืน
- 4) ควรใช้น้ำมันหรือไขมันที่มีลักษณะเหลว และไม่เป็นก้อนในอุณหภูมิปกติ (ยกเว้นน้ำมันมะพร้าวและมันเนย)
- 5) ควรบริโภคไขมันที่มีกรดไขมันไม่อิ่มตัวสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้